

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 141 LS

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Endringer i likestillings- og
diskrimineringsloven mv.
(universell utforming av IKT-løsninger)
og samtykke til godkjenning av EØS-
komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021
om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv
(EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av
offentlige organers nettsteder og
mobilapplikasjoner

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 141 LS

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Endringer i likestillings- og
diskrimineringsloven mv.

(universell utforming av IKT-løsninger)
og samtykke til godkjenning av EØS-
komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021
om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv
(EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av
offentlige organers nettsted og
mobilapplikasjoner

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold..	5	6.4.4	Ytrings- og informasjonsfrihet	25
1.1	Innledning	5	6.4.5	Innspill for å styrke etterlevelsen av regelverket	25
1.2	De nye kravene gjelder for offentlige virksomheter	6	6.4.6	Øvrige IKT-løsninger i arbeidslivet	26
1.3	Krav om tilgjengelighets-erklæring og tilbakemeldings-funksjonalitet	7	6.4.7	Tredjepartsinnhold	26
1.4	Krav om universell utforming av intranett og ektranett	7	7	Hovedinnhold i direktivet	27
1.5	Unntak fra kravene ved uforholdsmessig stor byrde	7	7.1	Oversikt	27
1.6	Nye regler om håndheving	7	7.2	De nye kravene	27
2	Bakgrunnen for forslaget	8	7.3	Lov- og forskriftsendringer	27
2.1	Innledning	8	7.4	Direktivets krav som ikke krever lov- eller forskriftsendring	29
2.2	Høring av direktivet i 2017	8	7.5	Særlig om direktesendt multi- mediainnhold	29
2.3	Høring av forslag til gjennom- føring av direktivet i 2019	8	7.6	Særlig om kravet til synstolkning av video	30
			7.7	Særlig om WCAG 2.1	31
3	Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning	13	8	Direktivets virkeområde	32
3.1	Direktivet	13	8.1	Direktivets generelle virke- område	32
3.2	Innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen	13	8.1.1	Offentlige organer, brukere og nettsteder	32
3.3	EØS-komitebeslutning	13	8.1.2	Gjeldende rett	32
3.3.1	Innledning	13	8.1.3	Forslag i høringsnotatet	33
3.3.2	Nærmere om tilpasningene	13	8.1.4	Høringsinstansenes syn	33
3.4	Forholdet til norsk rett	14	8.1.5	Departementets vurdering	35
3.5	Konstitusjonelle forhold og tilrådning	14	8.2	Definisjoner	37
4	Regelverket i andre land	15	8.2.1	Innledning	37
4.1	Danmark	15	8.2.2	Begrepet «offentlig organ»	37
4.2	Sverige	15	8.2.3	Dokumentbegrepet	38
4.3	Finland	16	8.3	Unntak fra direktivets virke- område	40
5	Hovedtrekkene i gjeldende rett	17	8.3.1	Innledning	40
			8.3.2	Direktivets geografiske virke- område	40
			8.3.3	Direktivets saklige virkeområde ..	40
6	Departementets forslag til valg av modell	18	9	Harmoniseringsnivå	47
6.1	Innledning	18	10	Hovedprinsipper for universell utforming.....	48
6.2	Forslag i høringsnotatet fra 2019 ..	18	10.1	Direktivets hovedprinsipper	48
6.3	Høringsinstansenes syn	19	10.2	Gjennomføringsbeslutningens hovedprinsipper	48
6.3.1	Høring i 2017	19	10.3	Forskriftens hovedprinsipper	48
6.3.2	Høring i 2019	19	11	Unntak fra kravene ved uforholdsmessig stor byrde	49
6.4	Departementets vurdering	22	11.1	Direktivet	49
6.4.1	Valg av modell	22	11.2	Gjeldende rett	49
6.4.2	Norges konvensjonsforpliktelser etter CRPD	23			
6.4.3	Norges konvensjonsforpliktelser knyttet til skole og utdanning	25			

11.3	Forslag i høringsnotatet	50	17	Økonomiske og administrative konsekvenser	71
11.4	Høringsinstansenes syn	50			
11.5	Departementets vurdering	50	17.1	Innledning	71
11.5.1	Virksomhetene vurderer forholdsmessigheten	50	17.2	Utredninger av økonomiske og administrative konsekvenser	71
11.5.2	Nærmere om vurdering av uforholdsmessig stor byrde	51	17.3	Høringsinstansenes syn	73
12	Formodning om samsvar med tilgjengelighetskravene	54	17.4	Departementets vurdering	73
12.1	Direktivet	54	17.4.1	Innledning	73
12.2	De tolv nye suksesskriteriene	54	17.4.2	Engangskostnader og løpende kostnader for stat og kommune ...	73
12.3	Gjeldende rett	54	17.4.3	Økonomiske konsekvenser for Digdir	76
12.4	Departementets vurdering	55	17.4.4	Konsekvenser for Diskrimineringsnemnda	76
13	Ytterligere tiltak	56	18	Merknader til de enkelte lovbestemmelsene	78
13.1	Direktivet	56	18.1	Merknader til endringer i diskrimineringsombudsloven	78
13.2	Gjeldende rett	57	18.2	Merknader til endringer i likestillings- og diskrimineringsloven	78
13.3	Forslaget i høringsnotatet	57			
13.4	Høringsinstansenes syn	57			
13.4.1	Høring i 2017	57			
13.4.2	Høring i 2019	57			
13.5	Departementets vurdering	58			
13.5.1	Aktivitets- og redegjørelsesplikt ...	58			
13.5.2	Plassering og antall tilgjengelighetserklæringer	59			
13.5.3	Forholdet til uforholdsmessig byrde, tilsyn og klage	59			
13.5.4	Avlevering av tilgjengelighetserklæringen	59			
14	Kontroll og rapportering	61			
14.1	Direktivet	61			
14.2	Gjeldende rett	62			
14.3	Forslag i høringsnotatet	62			
14.4	Høringsinstansenes syn	63			
14.5	Departementets vurdering	63			
15	Håndheving	64			
15.1	Direktivet	64			
15.2	Gjeldende rett	64			
15.3	Forslag i høringsnotatet	65			
15.4	Høringsinstansenes syn	65			
15.5	Departementets vurdering	65			
16	Frister – innarbeidelse i nasjonal rett	68			
16.1	Direktivet	68			
16.2	Gjeldende rett	68			
16.3	Forslag i høringsnotatet	68			
16.4	Høringsinstansenes syn	69			
16.5	Departementets vurdering	69			
				A Forslag til lov om endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger)	83
				B Forslag til vedtak om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsted og mobilapplikasjoner	85
				Vedlegg	
			1	Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2016/2102 av 26. oktober 2016 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner	86
			2	EØS-komiteens beslutning nr. 59/2021 av 5. februar 2021 om endring av EØS-avtalens vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester)	99

Prop. 141 LS

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Endringer i likestillings- og
diskrimineringsloven mv.
(universell utforming av IKT-løsninger)
og samtykke til godkjenning av EØS-
komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021
om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv
(EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av
offentlige organers nettsteder og
mobilapplikasjoner

*Tilråding fra Kulturdepartementet 9. april 2021,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

1.1 Innledning

Kulturdepartementet legger med dette frem forslag om å gjennomføre Europaparlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/2102 av 26. oktober 2016 om tilgjengelighet av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner (Web Accessibility Directive, heretter WAD). Det bes om Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens

beslutning om å innlemme direktivet i EØS-avtalen. EØS-komiteens beslutning om innlemmelsen og direktivet følger vedlagt i Prop LS.

Lov av 16. juni 2017 om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven) og Forskrift om universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologiske (IKT)-løsninger (IKT-forskriften; FOR-2013-06-21-732) stiller krav om universell utforming av IKT.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Universell utforming (UU) av IKT-løsninger bidrar til å fremme likestilling og digital inkludering i samfunnet, ved å gjøre digitale løsninger mer brukervennlige.

Flere EU- og EØS/EFTA-stater har nasjonal regulering som bygger på internasjonalt etablerte retningslinjer, jf. direktivets fortale avsnitt 5. De nasjonale tiltakene er imidlertid ikke harmonisert og de har ført til tekniske forskjeller med henhold til tilgjengelighet av nettsider mellom medlemslandene. Formålet med direktivet er å harmonisere medlemslandenes regulering på dette området.

Flertallet av medlemsstatene og EU har sluttet seg til FNs konvensjon om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne. Medlemslandene har derigjennom forpliktet seg til å treffe egnede tiltak for å sikre personer med funksjonsnedsettelse tilgang, på lik linje med andre, til informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) og IKT-systemer, jf. direktivets fortale avsnitt 12.

Direktivet er et ledd i EUs strategi for utvikling av det digitale indre markedet. Direktivet tar sikte på at befolkningen skal få bedre tilgang til digital informasjon som publiseres på nettsteder og på mobilapplikasjoner det offentlige benytter. De nye EU-kravene bidrar til at tjenester og innhold, som legges ut på nettsteder og mobilapplikasjoner, blir mer tilgjengelig for brukere. Dette sikrer økt åpenhet, effektivitet og likebehandling, jf. direktivets fortale avsnitt 1 og 4.

Direktivet inneholder nye krav som ikke følger av norsk rett. I hovedsak gjelder dette nye krav til universell utforming av forhåndsinnspilte tidsbaserte medier (video), krav om tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon og krav til universell utforming av nye intranett og ekstranett. Lovforslaget går ut på å gjennomføre disse kravene for alle offentlige virksomheter.

Krav om universell utforming av intranett og ekstranett gjør at direktivet stiller nye krav som omfatter deler av arbeidslivet. Dette harmonerer med Granavolden-plattformen, der regjeringen sier at de vil tilrettelegge for personer med nedsatt funksjonsevne i bl.a. arbeidslivet. Innføringen av direktivet er viktig ettersom det er 258 000 personer med funksjonsnedsettelse i norsk arbeidsliv, jf. SSB's arbeidskraftundersøkelse (2020). Direktivet kan også virke positivt for øvrige selsatte i Norge, noe som er spesielt viktig når arbeidstakere skal stå lenger i arbeid enn tidligere. Alle ansatte har nytte av universell utforming av intranett, for eksempel får mange svekket syn og hørsel med alderen.

FNs bærekraftsmål er felles mål for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stanse klimaendringene innen 2030. Mål 8.5 er at det oppnås full og produktiv sysselsetting og anstendig arbeid for alle kvinner og menn, inkludert ungdom og personer med nedsatt funksjonsevne, og oppnås lik lønn for likt arbeid. Mål 10.2 er at det sikres myndiggjøring og det skal fremmes sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, rase, etnisitet, nasjonal opprinnelse, religion eller økonomisk eller annen status. Mål 16.b er at det fremmes og håndheves ikke-diskriminerende lover og politikk for bærekraftig utvikling.

I Granavolden-plattformen understreker regjeringen viktigheten av arbeidet med FNs bærekraftsmål. Regjeringen sier bl.a. at

«[d]igitalisering og bruk av nye e-helseløsninger er en forutsetning for å skape pasientens helse- og omsorgstjeneste og gjøre tjenesten bærekraftig for fremtiden.»

Direktivets fortale avsnitt 11 stadfester at det overordnede mål med Kommissjonens meddelelse av 6. mai 2015 «strategien for et digitalt indre marked i EU» er å oppnå bærekraftige økonomiske og sosiale fordeler på grunnlag av et felles digitalt indre marked og dermed lette handelen og styrke arbeidsmarkedet i Unionen.

Prop. LS inneholder forslag om endringer i likestillings- og diskrimineringsloven og Lov av 16. juni 2017 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven). Forslag om lovendringer omtales i kapitlene 6–16. Innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen krever Stortingets samtykke. Dette omtales i kapittel 3. Prop. LS konsentrerer seg om endringer som krever lovendring, men spørsmål som skal reguleres i IKT-forskriften omtales også i Prop. LS. Dette for å sikre en helhetlig fremstilling av gjennomføring av direktivets krav.

Departementet legger på denne bakgrunn frem følgende forslag i Prop LS:

1.2 De nye kravene gjelder for offentlige virksomheter

Departementet foreslår å gjennomføre direktivets krav for offentlige virksomheter. Dette innebærer at direktivets krav, som ikke allerede følger av gjeldende rett, ikke vil gjelde for private virksomheter. Departementet foreslo i høringsnotatet å

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

gjennomføre direktivets krav for offentlige virksomheter og for private virksomheter som jevnlig sysselsetter mer enn 50 ansatte. Når departementet har valgt å ikke gå videre med forslaget i høringsnotatet, er det basert på innspill fra høringen og en fornyet vurdering.

Departementet har kommet frem til at det er behov for å foreta en ny juridisk vurdering av det nasjonale handlingsrommet overfor private virksomheter. Det ble i juni 2019 vedtatt et nytt EU-direktiv om tilgjengelighet av produkter og tjenester (EU 2019/882; heretter EAA). Å utvide kravene WAD stiller til også å gjelde for private virksomheter, bør derfor vurderes i lys av EAA-direktivets krav og i forbindelse med at EAA innlemmes i nasjonal rett.

En slik samkjøring anses nødvendig ettersom WAD og EAA delvis regulerer samme forhold, har mange likhetstrekk og er ment å utfylle hverandre. EAA stiller krav til private tjenesteleverandører, herunder krav til universell utforming av nettsteder og mobilapplikasjoner. Det bør derfor gjøres en helhetlig vurdering av det nasjonale handlingsrommet, i betraktning av EAA-direktivets krav, EØS-retten for øvrig, og gjeldende nasjonal rett.

1.3 Krav om tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjonalitet

Departementet foreslår at offentlige virksomheter pålegges å utarbeide en tilgjengelighetserklæring, som skal publiseres på virksomhetens nettsted, slik direktivet krever. Den skal opplyse om, og i hvilken grad, virksomhetens nettsteder og mobilapplikasjoner etterlever direktivets krav. Slik pålegger direktivet virksomhetene en redegjøringsplikt. Dette skal følges av en tilbakemeldingsfunksjonalitet som innebærer at brukeren kan be om tilgang til innhold/informasjon som er unntatt fra kravene, og en lenke til klageprosedyre. Erklæringen innebærer ny redegjøringsplikt for offentlige virksomheter.

1.4 Krav om universell utforming av intranett og ekstranett

Direktivet stiller krav om universell utforming av intranett og ekstranett, og medfører en delvis utvi-

delse av kravene til å omfatte arbeidslivet. Intranett er kun tilgjengelig for ansatte i en virksomhet eller andre som er gitt særskilt tilgang. Intranett benyttes typisk for å formidle informasjon om virksomhetens interne forhold, herunder om nyhetssaker om virksomheten, prosjekter, rutiner mv.

Ekstranett bruker gjerne det åpne internettet og gir tredjeparter adgang til avgrenset innhold. Dette krever ofte innlogging/autentisering. Departementet foreslår lovendring for å gjennomføre direktivets krav. Det vises til nærmere omtale av begrepene i kapittel 8.1.5.5.

1.5 Unntak fra kravene ved uforholdsmessig stor byrde

Departementet foreslår at direktivets bestemmelser om å gjøre unntak fra kravene, dersom de medfører en «uforholdsmessig stor byrde», innføres.

Digitaliseringsdirektoratet (Digdir) fører i dag tilsyn med kravene om universell utforming av IKT etter gjeldende rett, og virksomhetene må søke om dispensasjon fra Digdir.

Direktivets system krever at det er offentlige virksomheter selv som skal stå for vurderingen av hvorvidt kravene medfører en uforholdsmessig stor byrde. Denne vurderingen skal dokumenteres i tilgjengelighetserklæringen. Digdir fører kontroll med erklæringene, og brukere kan påklage virksomhetens vurdering til Diskrimineringsnemnda. Terskelen for å gjøre unntak fra kravene skal være høy.

1.6 Nye regler om håndheving

Diskrimineringsnemnda skal behandle samtlige klager fra enkeltpersoner på brudd på likestillings- og diskrimineringslovens regler om universell utforming av IKT, herunder klager på brudd på den nye redegjøringsplikten (plikten å utarbeide en tilgjengelighetserklæring). EU-kommisjonens gjennomføringsbeslutning fastsetter omfattende regler om tilsynsorganets (Digdirs) plikt til kontroll og rapportering. Departementet foreslår at de nye kravene om håndheving skal innføres gjennom lovendring.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

2 Bakgrunnen for forslaget

2.1 Innledning

Direktivet stiller krav om tilgjengelighet av nettsteder og mobilapplikasjoner for offentlige organer. Begrepet universell utforming er innarbeidet som rettslig begrep i norsk terminologi, og departementet bruker derfor begrepet universell utforming i stedet for tilgjengelighet.

Universell utforming er definert i likestillings- og diskrimineringsloven § 17 annet ledd på denne måten:

«Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene, inkludert informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), slik at virksomhetens alminnelige funksjoner kan benyttes av flest mulig, uavhengig av funksjonsnedsettelse.»

Direktivet pålegger offentlige virksomheter en plikt til å gjøre nettsteder og mobilapplikasjoner universelt utformet ved å følge internasjonale standarder for universell utforming.

Direktivet er et ledd i EUs strategi for utvikling av det digitale indre marked. Videre er direktivet en europeisk oppfølging av FNs konvensjon om rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Departementet legger EUs fortolkning av CRPD til grunn ved gjennomføring av direktivet. Nærmere omtale av CRPD er gitt i kapittel 6.4.2.

2.2 Høring av direktivet i 2017

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendte direktivet på høring i august 2017. Departementet ba under denne høringen særlig om høringsinstansenes innspill på om de kravene som direktivet stiller til offentlige virksomheter, skal utvides til å også gjelde for private virksomheter. Bakgrunnen for at departementet ba om synspunkter på dette, var at nasjonal lovgivning om universell utforming av IKT regulerer offentlige og private virksomheter likt (felles regelverk).

Departementet mottok nærmere 30 høringsvar, men kun fra aktører i offentlig sektor og interesseorganisasjoner. Innspill fra høringsrunden i 2017 omtales i Prop. LS, der det er relevant.

2.3 Høring av forslag til gjennomføring av direktivet i 2019

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) og Kulturdepartementet (KUD) sendte 1. juli 2019 høringsnotatet med forslag til gjennomføring av kravene i direktivet, med tilhørende gjennomføringsrettsakter, på høring. Høringsnotatet ble sendt til følgende instanser:

Departementene
Fylkeskommunene
Fylkesmennene
Kommunene

Andre offentlige instanser

Arbeidsretten
Arbeidstilsynet
Arkivverket
Barne-, ungdoms- og familieetaten
Barneombudet
Barnesakkyndig kommisjon
Bioteknologirådet
Brønnøysundregistrene
Datatilsynet
De nasjonale forskningsetiske komiteer
Departementenes Servicesenter, DSS
Direktoratet for byggkvalitet
Direktoratet for forvaltning og ikt (nå Digdir)
Direktoratet for ikt og fellestjenester i høyere utdanning og forskning (Unit)
Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (DIKU)
Direktoratet for mineralforvaltning, med Bergmesteren for Svalbard
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Direktoratet for utviklingssamarbeid
Direktoratet for økonomistyring
Distriktssenteret
Domstolsadministrasjonen

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Finanstilsynet	Norges Forskningsråd
Fiskeridirektoratet	Norges geologiske undersøkelser
Forbrukerombudet	Norges utenrikspolitiske institutt
Forbrukerrådet	Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Forbrukertvistutvalget og Markedsrådets sekretariat	Norsk kulturråd
Forsvaret/Forsvarsstaben	Norsk lyd- og blindeskriftsbibliotek
Forsvarets forskningsinstitutt	Norsk pasientskadeerstatning
Forsvarsbygg	Norsk Regnesentral
Forvaltningsorganet for opplysningsvesenets fond	Norsk rikskringkasting (NRK)
Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker	Norsk senter for informasjonssikring (NorSIS)
Galdu kompetansesenter for urfolks rettigheter	Norsk senter for telemedisin
Garanti-instituttet for eksportkreditt	Norsk Tipping A/S
Garantikassen for fiskere	Næringslivets sikkerhetsorganisasjon
Generaladvokaten	Oljedirektoratet
Grensekommissariatet	Pasientskadenemnda
Helse Midt-Norge RHF	Patentstyret
Helse Nord RHF	Pensjonstrygden for sjømenn
Helse Sør- Øst RHF	Personvernnemnda
Helse Vest RHF	Petroleumstilsynet
Helsedirektoratet	Politidirektoratet
Innovasjon Norge	Politietaten
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet	Politiets sikkerhetstjeneste (PST)
Jernbaneverket	Politiets utlendingsenhet
Kirkerådet	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
Klagenemnda for industrielle rettar	Posten Norge
Klima og forurensningsdirektoratet	Påtalemyndigheten
Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker	Regelrådet
Konfliktrådene	Regjeringsadvokaten
Konkurransetilsynet	Riksadvokaten
Kontoret for voldsoffererstatning	Riksantikvaren
Kriminalomsorgsdirektoratet	Riksarkivet
Kripos	Riksmekleren
Kulturrådet	Riksrevisjonen
Kystverket	Riksteatret
Landbruksdirektoratet	Ruter AS
Landets pasient- og brukerombud	Rådet for psykisk helse
Landsforbundet for Utviklingshemmede og Pårørende	Sametinget
Likestillings- og diskrimineringsnemnda	Samordnet opptak
Likestillings- og diskrimineringsombudet	Sivilombudsmannen
Longyearbyen lokalstyre	Sjøfartsdirektoratet
Lotteri- og stiftelsestilsynet	Skattedirektoratet
Luftfartstilsynet	Spesialenheten for politisaker
Mattilsynet	Språkrådet
Medietilsynet	Standard Norge
Meteorologisk institutt	Statens arbeidsmiljøinstitutt
Miljødirektoratet	Statens autorisasjonskontor for helsepersonell
Nasjonal Sikkerhetsmyndighet NSM	Statens havarikommisjon for transport
Nasjonalbiblioteket NB Stab	Statens helsepersonellnemnd
Nasjonalt folkehelseinstitutt	Statens helsetilsyn
Nasjonalt ID-senter	Statens innkrevingssentral
NAV	Statens institutt for forbruksforskning
NOKUT	Statens institutt for rusmiddelforskning
Norges bank	Statens jernbanetilsyn
	Statens kartverk
	Statens legemiddelverk

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Statens lånekasse for utdanning	Elektronisk forpost Norge
Statens pensjonskasse	Facebook, facebook.com
Statens seniorråd	Finans Norge
Statens sivilrettsforvaltning	FINN.no
Statens strålevern	Flytoget
Statens vegvesen	Folketrygdfondet
Statistisk sentralbyrå	Forbundet Tenner og Helse
Statlig spesialpedagogisk tjeneste	Fordelingsutvalget for tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner
Statsbygg	Foreldreutvalget for barnehager
Statsministerens kontor	Foreldreutvalget for grunnopplæringen
Stortinget	Foreningen for Blødere i Norge
Sysselmannen på Svalbard	Foreningen for El-overfølsomme
Teknologirådet	Foreningen for Fragilt X-Syndrom
Tilsynsrådet for advokatvirksomhet	Foreningen for Hjertesyke barn
Toll og avgiftsdirektoratet	Foreningen for Kroniske Smertepasienter
Tolletaten	Foreningen for Muskelsyke
Trygderetten	Foreningen Norges Døvblinde (FNDB)
Utdanningsdirektoratet	Forskerforbundet
Utdanningsforbundet	Forskningstiftelsen FAFO
Utlendingsdirektoratet	Fredskorpset
Utlendingsnemnda	Funka Nu AB
Utrykningspolitiet	Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO)
Vegtilsynet	Gynkreftforeningen
Økokrim	Hjernesvulstforeningen
Universell utforming – Bufdir	Hovedorganisasjonen Virke
Universitet og høyskoler	Husbanken
<i>Øvrige instanser</i>	Husleietvistutvalget
Abelia	Hørselshemmedes Landsforbund
ADHD Norge	IKT-Norge
Afasiforbundet i Norge	Institutt for informasjons- og medievitenskap, UiB
Akademikerne	Institutt for rettsinformatikk (UIO)
Arbeidsforskningsinstituttet	IT- Funk
Artsdatabanken	Justervesenet
Astma -og allergiforbundet	Kabel Norge
Autismeforeningen i Norge	Klinefelterforeningen i Norge
Barnekreftforeningen	Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS)
Bedriftsforbundet	Kompetanse Norge
BIBSYS	Kunst i offentlige rom
Bipolarforeningen	Landsforeningen Alopecia Areata
Boligmappa.no	Landsforeningen for hjerte- og lungesyke
Borgerrettsstiftelsen Stopp Diskrimineringen	Landsforeningen for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde
CarciNor	Landsforeningen for Nyrepasienter og Transplanterte
Cerebral Parese-foreningen	Landsforeningen for pårørende innen Psykisk Helse
Civita	Landsforeningen mot Fordøyelsessykdommer
CRISTIN	Landsforeningen We Shall Overcome
Den norske Advokatforening	Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Den Norske Dataforening	Marfanforeningen
Den Norske Forleggerforening	Markedsforbundet
Design og arkitektur Norge (DOGA)	Media LT
Det Norske Veritas	Mediebedriftenes landsforening
Diabetesforbundet	
Dysleksi Norge	
Elektronikkbransjen	

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Mental Helse	Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste
Microsoft Norge	Norsk tjenestemannslag (NTL)
Momentum	Norsk Tourette Forening
Morbus Addisons Forening	Norstella
Multipel Sklerose Forbundet i Norge	NOVA
Munn- og halskreftforeningen	Norwegian Unix User Group (NUUG)
Myalgisk Encefalopati Nettverket i Norge – Norges Myalgisk Encefalopati forening	Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)
Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning	Næringslivets sikkerhetsråd
Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten	Personskadeforbundet LTN
NHO – Næringslivets Hovedorganisasjon	Prostatakrefteforeningen (PROFO)
NOFUS, Norsk forening for Urologiske sykdommer og inkontinens	Psoriasis- og eksemforbundet
Norges Blindeforbund	Ryggforeningen i Norge
Norges Døveforbund	Ryggmargsbrokk- og Hydrocephalusforeningen
Norges Fibromyalgi Forbund	Rådgivning om Spiseforstyrrelser
Norges Handikapforbund (NHF)	Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)
Norges Myalgisk Encefalopati Forening	Seniornett
Norges Parkinsonforbund	Senter for seniorpolitikk
NORILCO	SIFO
NorSIS	Sintef
Norsk akkreditering	SINTEF Byggforsk
Norsk Craniofacial Forening	Stoffskifteforbundet
Norsk Dymeliforening	Synshemmede Akademikeres forening
Norsk Dystoniforening	Transportøkonomisk institutt
Norsk eiendomsinformasjon	Turner Syndrom Foreningen i Norge
Norsk filminstitutt	ULOBA
Norsk Forbund for Svaksynte	UNIO
Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)	Universell utforming AS
Norsk Forening for Analatresi	Universell, nasjonal pådriver i høyere utdanning
Norsk Forening for Cystisk Fibrose	Utdanningsforbundet
Norsk Forening for Ehlers-Danlos Syndrom	Veterinærinstituttet
Norsk Forening for Nevrofibromatose	Virke
Norsk Forening for Osteogenesis Imperfecta	Vitenskapskomiteen for mattrygghet
Norsk forening for slagrammede	Voksne med medfødt hjertefeil
Norsk Forening for Tuberøs Sklerose	Fjern-undervisning
Norsk Form	Yrkesorganisasjonenes sentralforbund (YS)
Norsk Hemokromatoseforbund	
Norsk Immunsviktforening	<i>KMD og KUD mottok høringsvar fra:</i>
Norsk Industri	Aurskog-Høland kommune
Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO)	Bergen kommune
Norsk institutt for by – og regionforskning (By- og regionsforskningsinstituttet NIBR)	Oslo kommune
Norsk Interesseforening for Kortvokste	<i>Andre offentlige instanser</i>
Norsk Interesseforening for Stamme og løpsk tale	Arbeids- og velferdsdirektoratet
Norsk kommunikasjonsforening	Arbeidstilsynet
Norsk kulturminnefond	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Norsk lokalhistorisk institutt	Bioteknologirådet
Norsk Lymfødemforening	Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Norsk Osteoporoseforbund	Direktoratet for e-helse
Norsk polarinstitutt	Direktoratet for forvaltning og ict
Norsk Porfyriforening	Diskrimineringsnemnda
Norsk Revmatikerforbund	Helse Midt-Norge RHF
Norsk romsenter	Helse Sør-Øst RHF

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Likestillings- og diskrimineringsombudet
Medietilsynet
Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Norsk Regnesentral
Norsk rikskringkasting AS
Oljedirektoratet
OsloMet
Patentstyret
Regelrådet
Skattedirektoratet
Språkrådet
Standard Norge
Statens Jernbanetilsyn
Statens kartverk
Stiftelsen Lovdata
Utlendingsdirektoratet

Øvrige instanser

Akademikerne
Aller Media
Amedia AS
Bouvet Norge AS
Cecilie Haugstvedt
Den norske legeforening
Forleggerforeningens servicekontor
Funka Nu AB
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
HLF Hørselshemmedes Landsforbund
IKT-Norge
KS – Kommunesektorens organisasjon
Lånekassen
Mediebedriftenes Landsforening
NAVIO

Norges Blindforbund
Norges Blindforbunds Ungdom
Norges Døveforbund
Norsk Redaktørforening
Schibsted
Statens arbeidsmiljøinstitutt
Synshemmede Akademikere
TV 2 AS
Universell

Følgende høringsinstanser svarte at de ikke hadde merknader:

Forsvarsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
KORO
Landbruks- og matdepartementet
Utenriksdepartementet
Politidirektoratet
Sjøfartsdirektoratet
Statistisk sentralbyrå
Unit – Direktoratet for IKT og Fellestjenester
i høyere utdanning og forskning
Utlendingsnemnda
Kompetanse Norge
Stiftelsen Norsk Rikstoto

For å få nærmere innspill til endringene som lovforslaget innebærer, og på grunn av at fristen for å komme med innspill på høringsnotatet var kortere enn vanlig, arrangerte departementet et offentlig høringsmøte 26. august 2019.

3 Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning

3.1 Direktivet

Direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner gir felles europeiske regler som pålegger offentlige virksomheter å gjøre nettsteder og mobilapplikasjoner tilgjengelig ved å følge felles europeiske standarder.

Formålet med direktivet er ifølge artikkel 1 å gi brukerne nye muligheter for tilgang til informasjon og tjenester:

«For å forbedre det indre markedes virkemåte har dette direktiv som formål å tilnærme medlemsstatenes lover og forskrifter om tilgjengelighetskravene til offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner, slik at disse nettstedene og mobilapplikasjonene gjøres mer tilgjengelige for brukerne, særlig for personer med nedsatt funksjonsevne.»

Det vises til kapittel 7 for en nærmere gjennomgang av direktivets bestemmelser.

3.2 Innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen

For at direktivet skal bli folkerettslig bindende for Norge, må det innlemmes i EØS-avtalen ved beslutning i EØS-komiteen. I EØS-komiteens beslutning om å innlemme direktivet i EØS-avtalen er det inntatt enkelte tilpasninger til denne rettsakten, slik at den passer for EØS/EFTA-sta-
tene.

3.3 EØS-komitébeslutning

3.3.1 Innledning

EØS-komiteens beslutning om innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen nr. 59 av 5. februar 2021 inneholder en fortale og fire artikler.

Nedenfor gjøres det rede for hovedtrekkene i tilpasningsteksten og hvordan departementet foreslår å regulere nasjonale frister.

Artikkel 1 fastslår at WAD-direktivet tas inn i EØS-avtalens vedlegg XI. Artikkelen fastsetter videre tilpasninger til direktivets artikkel 12 nr. 3 som regulerer når medlemslandene skal anvende kravene i nasjonal rett, og inneholder tre ulike frister for når kravene skal anvendes/etterleves nasjonalt.

Artikkel 2 fastslår at den islandske og den norske språkversjonen av direktivet gis gyldighet og kunngjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende.

Artikkel 3 regulerer når beslutningen trer i kraft.

Artikkel 4 fastslår at beslutningen selv skal kunngjøres i EØS-avdelingen og i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende.

EØS-komiteens beslutning følger vedlagt.

3.3.2 Nærmere om tilpasningene

Fristene i direktivet begynte å løpe fra direktivet trådte i kraft i EU. For EFTA-landene ble det behov for å kunne gi pliktsubjektene tilsvarende frister som følger av direktivet, ved nasjonal gjennomføring. Det var derfor nødvendig for EFTA-landene å be om tilpasninger til direktivets artikkel 12(3). Tilpasningene er ment å sikre at pliktsubjektene får tilstrekkelig tid til å innrette seg etter de nye kravene.

I høringen fra 2019 hadde departementet foreslått at lovendringene skulle tre i kraft 1. juli 2020, med en overgangsperiode på 6 måneder. Mange høringsinstanser mente at fristen var for kort, og ønsket en lengre nasjonal overgangsperiode. For eksempel mener *Kartverket* at «fristen er for kort og at den kan bli vanskelig å innfri.»

Statens Arbeidsmiljøinstitutt mener at det er:

«... viktig med en forlenget overgangsperiode for innførsel av de nye kravene. Gjerne etter modell av overgangsperiodens lengde ved innførsel av WCAG 2.0. Dette med spesielt henblikk på hvilke økonomiske og personellmessige merbelastninger en vil få gitt den korte overgangsperioden som høringsnotatet legger opp til.»

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Regelrådet uttaler følgende:

«Regelrådet er av den oppfatning at en overgangsperiode på 6 måneder virker for kort, selv om 1. januar 2021 allerede er en etablert fristdato i regelverket når det gjelder krav til universell utforming. Vi mener at harmonisering med eksisterende frist ikke veier tungt nok for å halvere overgangsperioden i forhold til normal praksis. I tillegg er det kort tid siden de nye suksesskriteriene (WCAG 2.1) i det hele tatt ble gjort kjent.»

Direktivets artikkel 12 regulerer når medlemslandene skal innføre kravene i nasjonal rett. Etter artikkel 12(1) skal medlemslandene sette i kraft lover og forskrifter, som er nødvendig for å oppfylle kravene i direktivet, innen 23. september 2018. Etter artikkel 12(3) skal kravene anvendes/etterleves nasjonalt i henhold til tre ulike frister/overgangsperioder, avhengig av om nettsiden er publisert før eller etter ikrafttredelsen av lovendringene. Se nærmere omtale i kapittel 16.

EFTA-landenes tilpasninger bygger på de trinnvise fristene medlemslandene i EU etter direktivet har til å anvende kravene nasjonalt. Med tilpasningene vil fristene for å etterleve kravene begynne å løpe når EØS-komiteebeslutningen trer i kraft. Fristene i artikkel 12(a)-(b) er, med tilpasningene, på henholdsvis 1 år, 2 år, og 2,5 år. Innenfor disse fristene må EØS/EFTA-landene anvende kravene i direktivet. Departementet forstår det slik at det ikke er noe til hinder for å innføre nasjonalt én felles frist/overgangsperiode, så lenge kravene anvendes innen tidsrommene som er angitt i tilpasningene. For nærmere omtale av nasjonal overgangsperiode se kapittel 16.

Stortingets samtykke til innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen innhentes samtidig når lovforslaget fremmes for Stortinget til behandling.

3.4 Forholdet til norsk rett

Direktivet er vurdert som EØS-relevant og akseptabelt. Gjennomføring av direktivet i nasjonal rett krever lovendring. Dette innebærer at det må gjøres endringer i likestillings- og diskrimineringslovens og diskrimineringsombudslovens bestemmelser for å sikre at direktivets krav blir gjennomført i tråd med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.

Nasjonal rett inneholder regler som pålegger private og offentlige virksomheter å gjøre informasjons- og kommunikasjonsteknologiske (IKT)-løsninger, som er rettet mot allmennheten, universelt utformet. Direktivet inneholder flere nye krav til offentlige virksomheter som ikke følger av gjeldende rett.

Det vises til kapitlene 7–16 for en nærmere omtale av forholdet mellom direktivets krav og gjeldende nasjonal rett.

3.5 Konstitusjonelle forhold og tilråding

Det tas forbehold om Stortingets samtykke ved innlemmelse av direktiv (EU) 2016/2102 i EØS-avtalen (såkalt artikkel 103-forbehold, jf. EØS-avtalen). I proposisjonen ber derfor regjeringen om at Stortinget gir sitt samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning om å innlemme direktivet med tilpasningstekst i EØS-avtalen.

Proposisjonen henviser gjennomgående til den uoffisielle norske oversettelsen av direktivet og gjennomføringsrettsaktene, med mindre annet er eksplisitt nevnt. Uoffisiell norsk oversettelse av direktiv (EU) 2012/2106 følger som trykt vedlegg.

4 Regelverket i andre land

4.1 Danmark

Danmark har ikke hatt lovpålagte krav til universell utforming av nettsteder og mobilapplikasjoner, før kravene i WAD-direktivet ble gjennomført i nasjonal lovgivning. I 2008 ble det imidlertid inngått en avtale mellom virksomheter i offentlig sektor (kommuner, fylkeskommuner og statlige organer) om at de kun skulle bruke leverandører av nettløsninger som oppfylte WCAG. Avtalen omfattet publiseringsløsninger og viste til at virksomhetene som er omfattet av avtalen skulle bruke felles standarder og retningslinjer for selvbetjeningsløsninger.

Danmark har gjennomført de nye kravene, som følger av WAD, gjennom å vedta en ny Lov om tilgængelighed af offentlige organers websteder og mobilapplikationer. Loven ble vedtatt 29. mai 2018. Loven trådte i kraft 23. september 2018.

Kravene er gjort gjeldende for offentlige virksomheter, inkludert virksomheter som er minst 50 % eid, styrt eller finansiert av det offentlige. Danmark har dermed valgt å implementere direktivets krav for offentlige virksomheter, herunder offentligrettslige organer. Private virksomheter er ikke omfattet av de nye kravene.

Danmark har valgt å gjennomføre direktivets krav om universell utforming av intranett og ekstranett, slik at kravene omfatter alle IKT-systemer som brukes av virksomhetens ansatte, inkludert administrative systemer og verktøy. Danmark har dermed innført mer omfattende krav til universell utforming av IKT-løsninger i arbeidslivet enn andre nordiske land.

Når det gjelder gjennomføring av kravet om å utarbeide en tilgjengelighetserklæring, er det gitt en egen lovbestemmelse om tilgjengelighetserklæringen i lovens § 4. Det er gitt hjemmel til å fastsette nærmere regler for tilgjengelighetserklæringen i forskrift. Det er gitt en forskriftsbestemmelse om tilgjengelighetserklæringen. Etter bestemmelsen skal Digitaliseringsstyrelsen utvikle en digital løsning som stiller den til rådighet for offentlig organer når de skal avgis erklæringen. Av bestemmelsen som regulerer avgivelsen av erklæringen fremgår det at virksomhetene plik-

ter å bruke den digitale løsningen som Digitaliseringsstyrelsen stiller til rådighet, jf. forskriftens § 1 og § 2.

Virksomhetene skal fylle ut opplysninger i et nettskjema, og det blir deretter generert en tilgjengelighetserklæring som oppfylder direktivets minstekrav, og i tillegg innhentet flere opplysninger fra virksomhetene. Løsningen er publisert på myndighetsorganets nettsted. Tilgjengelighetserklæringene lagres på nasjonal server som administreres av myndighetsorganet.

Når det gjelder direktivets krav om tilbakemeldingsfunksjonalitet, er dette regulert slik at brukeren, i første omgang, sender tilbakemelding direkte til den aktuelle virksomheten. Dersom brukeren opplever at svaret ikke er tilfredsstillende eller løser problemet kan brukeren klage til Digitaliseringsstyrelsen.

Behandling av klager og ansvaret for å gjennomføre kontroller og tilsyn ligger til ett og samme organ (Digitaliseringsstyrelsen).

4.2 Sverige

Sverige har gjennomført de nye kravene som følger av WAD, gjennom å vedta en ny lov om tillgänglighet till digital offentlig service. Loven trådte i kraft 1. januar 2019, jf. den svenske lovproposisjonen 2017/18:299.

Den nasjonale svenske lovgivningen stilte ikke krav til universell utforming av IKT før direktivet ble gjennomført. Den svenske reguleringen gjelder for aktører som omfattes av direktivet, samt private virksomheter som driver med offentlig finansiert virksomhet innen visse sektorer. For eksempel omfattes foretak som driver skoler eller virksomheter innen helsesektoren.

Etter loven gjelder kravene for tredjepartsinnhold (for eksempel sosiale medier) på offentlige myndigheters nettsteder og mobilapplikasjoner så langt det er mulig. I Sverige er direktivets krav gjennomført slik at kravene gjelder ekstranett og informasjonsbaserte intranett. Interne administrative systemer er imidlertid ikke omfattet av kravene.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Når det gjelder kravet om å utarbeide tilgjengelighetserklæring, tilbyr det svenske myndighetsorganet, v/Myndighet för digital Förvaltning (Digg), en felles nasjonal løsning/mal for tilgjengelighetserklæring til virksomhetens bruk. Dette innebærer at virksomhetene fyller ut opplysninger i et nettskjema, og det blir deretter generert tilgjengelighetserklæring som oppfyller minstekravene i loven. Løsningen er publisert på myndighetsorganets nettsted. I motsetning til den danske ordningen, er det frivillig for virksomhetene å bruke denne løsningen. Virksomhetene kan dermed velge å utarbeide sin egen tilgjengelighetserklæring så lenge erklæringen inneholder de opplysningene som kreves etter loven/direktivet.

Når det gjelder tilbakemeldingsfunksjonaliteten, har Sverige innført en tilsvarende løsning som Danmark. Brukerens tilbakemeldinger sendes først direkte til virksomheten det gjelder. Dersom virksomhetens besvarelse på henvendelsen ikke løser problemet, eller ikke er tilfredsstillende, kan brukeren klage til myndighetsorganet (Digg). Behandling av klager og ansvaret for å gjennomføre kontroller og tilsyn ligger til ett og samme organ (Digg).

4.3 Finland

Finland har ikke hatt lovpålagte krav til universell utforming av nettsteder og mobilapplikasjoner, før kravene i WAD-direktivet ble gjennomført i nasjonal lovgivning.

Finland har gjennomført de nye kravene gjennom vedtakelse av en ny lov, Lag om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019). Loven ble vedtatt 15 mars 2019.

Finland har valgt å gjennomføre krav til universell utforming av IKT som går utover minimumskravene i direktivet. Loven gjelder for bank- og finansinstitusjoner, forsikringsselskaper, og virksomheter innenfor vann- og energiforsyning, postverk og transport. Forutsetningen for at regelverket kommer til anvendelse for de sistnevnte er at de aktuelle virksomhetene er eid, styrt og/eller finansiert av det offentlige.

Når det gjelder kravene til virksomhetenes intranett og ektranett, har Finland tolket direktivet slik at det ikke omfatter administrative IKT-systemer i arbeidslivet. Eksempler på IKT-systemer som ikke omfattes, er systemer for å registrere arbeidstid. Arbeidstaker har imidlertid rett til individuell tilrettelegging i arbeidslivet, som omfatter IKT-systemer.

Et myndighetsorgan i Finland tilbyr virksomhetene en felles nasjonal løsning for tilgjengelighetserklæring. Løsningen er publisert på myndighetsorganets nettsted og ligner på den svenske og danske løsningen. Virksomhetene fyller ut opplysninger i et nettskjema. Deretter blir det generert en tilgjengelighetserklæring som oppfyller minstekravene. På lik linje med Sverige, er det frivillig for virksomhetene å bruke den nasjonale løsningen. Virksomhetene kan velge å utarbeide sin egen tilgjengelighetserklæring, så lenge den inneholder de opplysningene som kreves.

Som i Sverige og Danmark, sender brukeren tilbakemelding direkte til virksomheten det gjelder. Dersom virksomhetens besvarelse på henvendelsen ikke løser problemet/er tilfredsstillende, kan brukeren klage til myndighetsorganet. Behandling av klager og gjennomføring av kontroller og tilsyn ligger til ett og samme organ.

5 Hovedtrekkene i gjeldende rett

Likestillings- og diskrimineringsloven trådte i kraft 1. januar 2018. Loven erstattet fire tidligere likestillings- og diskrimineringslover, herunder diskriminerings- og tilgjengelighetsloven av 2013. Likestillings- og diskrimineringsloven har bestemmelser om universell utforming av IKT i §§ 17 og 18, jf. også § 19. Loven har en egen bestemmelse om håndheving av reglene om universell utforming av IKT i § 36. Overgangsreglene og fristene for universell utforming av IKT følger av § 41.

Det fremgår av likestillings- og diskrimineringsloven § 36 første ledd at Direktoratet for forvaltning og ikt (nå Digdir) ved Tilsyn for universell utforming av ikt fører tilsyn med at kravene til universell utforming av IKT overholdes.

Med hjemmel i likestillings- og diskrimineringsloven §§ 2, 18, 36 og 41 er det fastsatt en forskrift som konkretiserer plikten til universell utforming av IKT. IKT-forskriften trådte i kraft 1. juli 2013.

Diskrimineringsnemnda håndhever likestillings- og diskrimineringslovens bestemmelser om brudd på plikten til universell utforming etter likestillings- og diskrimineringsloven § 17. Bestemmelsen omfatter også plikten til å sørge for universell utforming av IKT-løsninger. Diskrimineringsnemnda behandler individklager om brudd på denne bestemmelsen. Diskrimineringsombudsloven med forskrift inneholder regler om organisering av, og virksomheten til Diskrimineringsnemnda, jf. § 1.

Likestillings- og diskrimineringslovens og IKT-forskriftens krav til universell utforming gjelder for nettløsninger og automater, som er rettet mot allmennheten. Kravene gjelder når IKT-løsningen er en integrert del av måten virksomheten informerer og tilbyr sine tjenester på.

Gjeldende rett redegjøres for i det følgende under hvert kapittel.

6 Departementets forslag til valg av modell

6.1 Innledning

WAD-direktivet pålegger offentlige organer å gjøre nettsteder og mobilapplikasjoner universelt utformet (tilgjengelig) ved å følge internasjonale standarder for universell utforming. I praksis skal virksomhetene følge den internasjonale standarden for tilgjengelig webinnhold, Web Content Accessibility Guidelines (heretter WCAG) versjon 2.1 på nivå A og AA, med unntak av suksesskriterium 1.2.4 om teksting av direktesendt multimedieinnhold.

Direktivet er et minimumsdirektiv. Det betyr at nasjonal rett må tilfredsstille kravene som direktivet inneholder, jf. artikkel 2. Medlemslandene kan utvide virkeområdet til andre typer nettsteder og mobilapplikasjoner, og videreføre gjeldende nasjonale regler som går lenger enn direktivet. Direktivet oppfordrer medlemslandene til å utvide anvendelsen av direktivet til privat sektor som tilbyr offentlige tjenester til allmennheten, for eksempel innenfor helsetjenester, barnepass, sosial inkludering, sosial sikkerhet, transportsektor og lignede, jf. fortalen avsnitt 34. Samtidig er enkelte sektorer og innhold særskilt unntatt fra virkeområdet, jf. omtalen av unntakene i kapitlene 8.3 og 11.

Direktivet stiller ikke krav til virksomheter i privat sektor. Utvidelse av direktivets virkeområde til å omfatte private virksomheter, må være i overensstemmelse med EU/EØS-retten generelt.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Kulturdepartementet skisserte tre mulige modeller for gjennomføring av direktivet og tilhørende gjennomføringsrettsakter i norsk rett:

1. Modell 1: Direktivets minimumskrav gjennomføres kun for offentlige virksomheter. Siden de nye kravene vil ikke gjelde for private virksomheter, vil modellen føre til en to-sporet regulering.
2. Modell 2: Direktivets minimumskrav gjennomføres for offentlige og private virksomheter (hele offentlig og hele privat sektor). Dette gir

likt regelverk og felles regulering for alle virksomhetene.

3. Modell 2b: Direktivets minimumskrav gjennomføres for alle offentlige virksomheter og for private virksomheter som jevnlig sysselsetter mer enn 50 ansatte. Modellen er en mellomløsning mellom modell 1 og 2.

Innføring av de nye kravene for offentlige virksomheter krever endringer i likestillings- og diskrimineringsloven, diskrimineringsombudsloven og IKT-forskriften.

6.2 Forslag i høringsnotatet fra 2019

I høringsnotatet av 1. juli 2019 foreslo Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Kulturdepartementet at de nye kravene skulle gjelde for alle offentlige virksomheter og for private virksomheter som jevnlig sysselsetter mer enn 50 ansatte (modell 2b).

Departementet valgte ikke å fremme et lovforslag om at alle private virksomheter skulle omfattes av kravene (modell 2). Det var bl.a. begrunnet i at nyttevirkningene av tiltakene er størst for de største private virksomhetene, og at det kan føre til uforholdsmessig store byrder dersom kravene skal gjelde for små og mellomstore virksomheter (virksomheter med under 50 ansatte).

Departementet viste til at det i dag allerede er en utfordring knyttet til etterlevelsen av regelverket. Problemet med manglende etterlevelse kan forsterkes dersom små og mellomstore bedrifter pålegges ytterligere og til dels omfattende krav. Departementet fremhevet i høringsnotatet at et likt regelverk for offentlige og private virksomheter vil være enklest å forholde seg til, men viste til at det vil være kontraproduktivt å etablere et regelverk som ikke etterleves. Departementet foreslo derfor en mellomløsning der private virksomheter med mer enn 50 ansatte omfattes av de nye kravene fra direktivet, i tillegg til offentlige virksomheter.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

6.3 Høringsinstansenes syn

6.3.1 Høring i 2017

I høringen fra 2017 er de fleste høringsinstansene positive til å utvide kravene til universell utforming, og de fleste mener kravene burde gjøres gjeldende for hele privat sektor. På denne måten viderefører man systemet med like krav til offentlige og private virksomheter.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) mener at delt regulering for offentlige og private virksomheter vil virke svært uryddig. *Statped* mener at felles regulering er et godt og nødvendig tiltak for å inkludere alle i arbeids- og samfunns livet. *Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)* bemerker at det generelt er uheldig at det stilles ulike krav til offentlig og privat virksomhet, og støtter videreføring av dagens tilnærming med felles regulering. *Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom)* vurderer kravene til intranett og tilgjengelighetserklæring for ikke å være spesielt byrdefulle for bedriftene, men at dette kan stille seg annerledes for forhåndsinnspilte tidsbaserte medier. Videre viser *Nkom* til at dersom det kommer vesentlig negative tilbakemeldinger av å innføre direktivets krav for virksomheter i privat sektor kan det vurderes unntaksbestemmelser for privat sektor på grunn av kostnadshensyn eller lav omsetning. *Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)* viser til at dersom offentlig sektor pålegges et ansvar, bør det være prinsipielt mulig å gjøre tilsvarende for privat sektor. *Difi* og *Funka Nu* mener at en delt regulering vil gjøre tilsyn og håndheving vanskeligere og mer kompleks.

Departementet mottok ingen høringsinnspill fra private virksomheter.

6.3.2 Høring i 2019

Departementet mottok 52 høringsinnspill med merknader, og fikk for første gang innspill fra private virksomheter. Høringsinnspillene gjelder bl.a. valg av gjennomføringsmodell, Norges konvensjonsforpliktelser etter CRPD, ytrings- og informasjonsfrihet, IKT-løsninger i arbeidslivet og tredjepartsforhold. Innspillene på disse spørsmålene omtales nedenfor.

Mediebedriftenes innspill omtales i kapittel 8.3.3. De øvrige innspillene omtales der det er relevant.

6.3.2.1 Innspill på valg av modell

Høringsinstansenes syn på departementets forslag til valg av modell er delt under høringen. Noen høringsinstanser mener at forslaget om å utvide kravene til deler av privat sektor ikke går langt nok, og argumenterte for at kravene bør gjelde for hele privat sektor (felles regulering). Andre høringsinstanser mener at de nye kravene innebærer for omfattende byrder for virksomhetene, både for mindre virksomheter, og for medie-sektoren spesielt. Aktørene i mediebransjen er svært kritiske til at kravene ikke tar høyde for de særskilte forhold som gjelder for mediebedriftene.

Spørsmålet om valg av modell for gjennomføring av direktivet har skapt stort engasjement blant interesseorganisasjonene. Interesseorganisasjonene *Funka NU*, *Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)*, *Hørselshemmedes Landsforbund (HLF)*, *Norges Døveforbund (Døveforbundet)*, *Norges Blindeforbund (Blindeforbundet)* og *Norges Blindeforbunds Ungdom (NBfU)* støtter alle gjennomføring av kravene slik at de også omfatter alle private virksomheter.

Flere offentlige instanser støtter også felles regulering for offentlige og private virksomheter. *Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO)*, *Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV)*, *Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon (DSS)*, *Direktoratet for E-helse*, *Helse Midt-Norge*, *Helse Sør-Øst*, *Oslo Met*, og *Bergen kommune* anbefaler at direktivets krav gjennomføres likt for alle offentlige og private virksomheter, og mener at dagens rettstilstand, med lik regulering av offentlige og private virksomheter, bør videreføres. De mener at felles regulering bidrar til å øke antall medarbeidere med funksjonsnedsettelse i arbeid og hindrer utstøting fra arbeidslivet.

Flere høringsinstanser peker på at grensen på flere enn 50 ansatte er u hensiktsmessig som avgrensningskriterium. De mener at det ikke nødvendigvis er en korrelasjon mellom antall ansatte og nedslagsfeltet (publikumet) for en IKT-tjeneste. Videre vises det til at terskelen skaper flere utfordringer i praksis, for eksempel knyttet til hvordan man skal beregne antall ansatte eller overgangsordning(er) når en virksomhet går over terskelen. *NAV* viser til at regulering som omfatter offentlige virksomheter og private virksomheter med mer enn 50 ansatte skaper et uoversiktlig og komplisert regelverk, og frykter at modellen kan svekke regjeringens arbeid med inkluderingsdugnaden. *NAV* viser til at virksomheter med færre enn 50 ansatte utgjør 98,3 % av privat sektor.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Unntak for mindre virksomheter gir store samfunnsøkonomiske kostnader siden dette fører til at det, ifølge NAV, er vanskeligere å finne arbeid, og å stå i arbeid lengre.

Blindeforbundet viser til høringsmøtet der ingen, ifølge *Blindeforbundet*, støttet departementets forslag til å omfatte private virksomheter med mer enn 50 ansatte. *Blindeforbundet* mener at det i høringsmøtet var bred støtte for full utvidelse av de nye reglene til å omfatte alle private virksomheter i tillegg til offentlige virksomheter, slik også Vista anbefaler i sin rapport.

Direktoratet for E-helse mener at tilgangen til universelt utformede tjenester ikke skal være betinget av virksomhetens størrelse eller antagelser om hvorvidt virksomheter forventes å etterleve kravene. *Arbeidstilsynet* mener at det er behov for å øke antall arbeidende med funksjonsnedsettelser og å hindre utstøting fra arbeidslivet og argumenterer for felles regulering for privat og offentlig sektor. De mener at delvis utvidelse til privat sektor gir et for smalt nedslagsfelt. *Bergen kommune* mener at mulig spart uføretrygd og økt skatteinntekt ikke er tallfestet som positive effekter av felles regulering.

FFO og *HLF* viser til at regjeringen i Jeløya-plattformen understreker et ønske om å prioritere universell utforming av IKT-løsninger. *Blindeforbundet* og *NBfU* viser til at styrking av kravene til universelt utformede nettløsninger bidrar til mindre diskriminering av personer med funksjonsnedsettelser. De viser videre til at «synshemmede er blant de som mest kjenner på kroppen viktigheten av universelt utformede IKT-løsninger.»

Akademikerne, *Buudir*, *NVE*, *Oljedirektoratet*, *Statens kartverk*, *Oslo Kommune* og *Bouvet*, støtter departementets forslag om modell for gjennomføring. *Buudir* mener at en full utvidelse av kravene ovenfor privat sektor burde vært utredet nærmere. De viser til at Norge har blitt kritisert av CRPD-komiteen for ikke å følge artikkel 9, at kravene også skal gjelde for IKT i arbeidslivet. *Buudir* mener likevel at de ser at kostnadene for privat sektor blir større enn nyttevirkningen av å innføre alle de nye funksjonelle kravene i den oppdaterte standarden EN 301 549, og de oppdaterte retningslinjene. *Buudir* støtter valg av forslaget om å utvide kravene til å gjelde private virksomheter med mer enn 50 ansatte, men mener at alle virksomheter skal pålegges krav om å utarbeide tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon. *Aurskog-Høland kommune* slutter seg til departementets forslag om valg av modell. *Bouvet* støtter departementets forslag, men uttrykker

bekymring for risikoen for diskriminering ved denne modellen og viser til at det ifølge SSB er 85 000 mennesker med funksjonsnedsettelser som ufrivillig står utenfor arbeidslivet, noe som koster staten cirka 24 mrd. kroner årlig.

Regelrådet anbefaler ikke at kravene utvides til å gjelde for næringslivet. *Regelrådet* mener at det ikke er tilstrekkelig begrunnet hvorfor nasjonale regler skal gå lengere enn direktivet, og viser til at når kostnadene for private virksomheter er så store bør det gis en solid begrunnelse for at kravene er nødvendig for å oppnå målene. *Regelrådet* viser til at alternative virkemidler, som god veiledning, kunne vært vurdert istedenfor lovkrav. *Regelrådet* viser til at dersom det innføres mer kostbare krav for privat sektor i Norge enn i andre land, som norske virksomheter konkurrerer med, vil det isolert sett gi en konkurranseulempe. *Regelrådet* savnet også en omtale av hvordan andre land har regulert forholdet til privat sektor.

Forleggerforeningen og *IKT-Norge* anbefaler at direktivet kun gjennomføres for offentlig sektor. *IKT-Norge* stiller spørsmål ved behovet for å utvide direktivets krav til privat sektor. Private virksomheter styres mer av markedet og dersom virksomheten vil være konkurransedyktig vil den levere tjenester som er brukervennlige. Videre vises det til manglende kompetanse knyttet til hvordan dagens regelverk skal etterleves. *IKT-Norge* anser at tiltak for å bistå aktørene med å etterleve regelverket er mer forholdsmessig og effektivt, enn å innføre nye krav.

6.3.2.2 Forholdet til CRPD

Flere interesseorganisasjoner etterlyser en styrket innsats for å sikre oppfyllelsen av forpliktelsene i CRPD. Bl.a. *FFO*, *Blindeforbundet* og *NBfU* viser til at regjeringen nylig har blitt kritisert av CRPD-komiteen for mangelfull etterlevelse av CRPD. Flere høringsinstanser mener at regelverket må harmoniseres med CRPD og CRPD-komiteens anbefalinger.

6.3.2.3 Regelverkets forhold til mediesektoren

Flere av interesseorganisasjonene viser til at tilgang til informasjon, som blir formidlet i ulike medieplattformer, er en menneskerett. Flere høringsinstanser, herunder *Døveforbundet*, viser til den sentrale betydningen mediene har for at borgerne skal kunne delta i diskusjoner og beslutninger i et demokratisk samfunn, jf. Grunnloven § 100 sjettede ledd.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Døveforbundet mener at døve og hørselshemmede er blant de som kommer dårligst ut i dagens mediesamfunn, til tross for teknologien som kan bidra til å inkludere gruppen i informasjonsformidlingen gjennom TV og internett. De viser til at de største avisene i økende grad vrir sine nyheter mot levende bilder, uten norsk tekst.

Det har kommet inn høringssvar fra mediesektoren fra *Aller Media*, *Amedia*, *Mediebedriftenes landsforening (MBL)*, *Norsk Redaktørforening (NR)*, *NRK*, *Schibsted* og *TV 2*. De opplyser at medieaktørene i liten grad har vært klar over rekkevidden av kravene til universell utforming av IKT som følger av gjeldende rett.

Mediebedriftene ble oppmerksomme på kravene da Difi førte tilsyn med sektoren i 2019. Høringssvarene omhandler derfor også problemstillinger om gjeldende rett, herunder regelverkets forhold til ytringsfrihet og redaksjonell frihet. Mediebedriftene viser til at WCAG-kravene griper inn i den redaksjonelle friheten og ytringsfriheten nedfelt i Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10.

NRK mener at dagens regelverk ikke tar høyde for de særtrekkene som gjelder for mediene. Mediesektoren har innholdsproduksjon som hovedvirksomhet, og mediebedriftene står dermed i en helt annen situasjon enn for eksempel en offentlig etat. Mediesektoren produserer løpende innhold, som både tekst, lyd og bilde, og har store arkiver med innhold. Det vil være svært krevende for mediebransjen å gjennomføre alle tiltakene, særlig knyttet til teksting, synstolking og transkribering.

NRK viser til at direktivet kun regulerer offentlig sektor og at allmennkringkastere er unntatt fra direktivets virkeområde. *NRK* mener videre til at grensedragningen mot sektorlovgivningen (kringkastingsregelverket) er uklar og slår vilkårlig ut. Noe av *NRK* sitt innhold vil være underlagt forskriften, og noe vil være omfattet av kringkastingslovens regler. I tillegg vil samme innhold, dersom det publiseres flere steder (*NRK TV* og *NRK radio*), være underlagt ulikt regelverk.

Medieaktørene mener at det ikke er tilstrekkelig begrunnet hvorfor nasjonale regler skal gå lenger enn direktivet. Et problematisk forhold som tas opp er redaktørenes ansvar for tredjepartinnhold på nettsidene, herunder annonser og lenker til innhold til andre aktørers nettsider. *Amedia* mener at den spesielle situasjonen til nyhetsmediene ikke ble drøftet i høringsnotatet, til tross for at bransjen blir særlig berørt av kravene. *Amedia* mener at:

«det spesielle ved våre typer medier er blant annet knyttet til

- det omfattende publiseringsomfanget, både tekst, bilder, video,
- at alt innhold i nyhetsmediene er omfattet av redaktøransvaret og de rettslige forpliktelsene som de ansvarlige for innholdet i denne type publikasjoner har
- at nyhets- og aktualitetsmediene er bærere av tredjepartsinhold, ofte utenfor virksomhetens kontroll
- at driften blir finansiert av inntekter fra slike tredjeparter og at produksjonen av journalistikk er avhengig av slike finansieringskilder
- at norske nyhetsmedier befinner seg i en direkte konkurransesituasjon med virksomheter som positivt er unntatt fra tilsvarende regulering (*NRK*, *Facebook*, *Google*).»

Høringsinstansene reiser også spørsmål om anvendelse av dagens regelverk på mediesektoren, er forenlig med EØS-rettslige regler om fri bevegelse av tjenester.

Mediebedriftene mener at kravene til universell utforming for mediebransjen bør reguleres i regelverk som Kulturdepartementet har ansvar for. De viser til at Kulturdepartementet, som sektormyndighet på feltet, har bedre forutsetninger for å vurdere krav til universell utforming for mediebransjen, i lys av bransjens særtrekk, og tilgrensende regelverk på området. Videre mener de at Medietilsynet er bedre egnet til å håndheve ev. regler overfor mediebedriftene.

Medietilsynet er positiv til å presisere unntaket mot sektorlovgivningen i regelverket, men er samtidig bekymret for at noen aktører utilsiktet faller utenfor reguleringen og dermed unngår krav til universell utforming av IKT.

6.3.2.4 *Innspill for å styrke etterlevelsen av kravene*

Flere høringsinstanser viser til at en ansvarliggjøring av alle ledd i leverandørkjeden vil kunne styrke etterlevelsen av regelverket.

Bergen kommune viser til at dagens løsning, hvor ansvarlig virksomhet (for eksempel en kommune) må spesifisere krav til universell utforming av IKT i en kontrakt, er en sårbar løsning. Kommunen erfarer å måtte bruke store ressurser på å teste om IKT-leverandørenes løsninger oppfyller kravene. Det kreves spesialkompetanse for å kvalitetssikre om en løsning oppfyller lovpålagte krav eller ikke.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Bergen Kommune viser til at mindre kommuner ikke nødvendigvis har kompetanse for å ettergå dette. *Bergen kommune*, *Blindeforbundet* og *NBfU* og *NAV* oppfordrer til at IKT-leverandøren bør ha et selvstendig ansvar etter forskriften. *NAV* viser til fortalen til EUs tilgjengelighetsdirektiv for varer og tjenester (EAA) avsnitt 55–56, som omtaler ansvar for markedsdeltakere, avhengig av rollen i omsetningskjeden, for at produkter og tjenester på markedet oppfyller kravene.

Videre viste *Bergen Kommune*, *Blindeforbundet* og *NBfU* til at krav til universell utforming burde gå tydelig frem av statens standardavtaler, ved offentlige anskaffelser.

Departementet har mottatt flere høringsinnspill knyttet til gjennomføring av de konkrete tekniske kravene, herunder kravene om tilgjengelighetserklæringen. Departementet har også mottatt innspill knyttet til forslaget om å opprettholde unntaket for teksting av direktesendt media (suksesskriterium 1.2.4), og at kostnadsgrunnlaget og beregningene av kostnadene for etterlevelse av kravet til forhåndsinnspilt tidsbasert media var estimert for lavt.

6.3.2.5 Øvrige IKT-løsninger i arbeidslivet

Departementet har mottatt mange innspill, der det gis uttrykk for behov for endringer i regelverket utover det som direktivet krever.

En rekke høringsinstanser mener at det bør innføres et generelt krav om universell utforming av alle IKT-løsninger i arbeidslivet. Det anføres at nytten ved utvidelse av kravene til intranett ville vært større dersom øvrige sak-, fag- og arkivsystemer også skulle være universelt utformet. Det vises videre til at den økende digitaliseringen i arbeidslivet gjøres på en slik måte at personer med funksjonsnedsettelse ekskluderes.

Det påpekes behov for å øke andelen med funksjonsnedsettelse i arbeidslivet og å hindre utstøting, samt Norges forpliktelser etter FNs konvensjon om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Flere påpeker at det ikke kreves universell utforming av IKT i arbeidslivet, hvilket får store konsekvenser for funksjonshemmede i deres arbeidshverdag.

Norges Blindeforbund påpeker at det er vanskelig eller umulig å tilrettelegge et digitalt system som ikke er universelt utformet. Synshemmede og andre opplever at det er umulig å jobbe på arbeidsplasser med utilgjengelige IKT-systemer. Det vises til at det innføres et kunstig skille dersom det stilles krav til intra-/ekstranett, samtidig som arkiv-, saksbehandlersystemer og interne

informasjonskanaler ikke behøver å være universelt utformet.

Øvrige høringsinnspill omtales i proposisjonen der de er relevante.

6.4 Departementets vurdering

6.4.1 Valg av modell

Departementet fremmer i Prop. LS et forslag om at direktivet kun gjennomføres for offentlige virksomheter, slik at direktivets minimumskrav innføres. Departementet opprettholder dermed ikke forslaget om at direktivets krav skal også gjennomføres for private virksomheter med mer enn 50 ansatte.

Hvilke virksomheter som er omfattet av direktivets krav fremgår av direktivets definisjon av «offentlig organ», jf. kapittel 8.2.2. Dette gjelder i utgangspunktet likt for alle sektorer. Endringene gjelder også for barnehager, opplærings- og utdanningsinstitusjoner (med visse avgrensninger), som faller innenfor definisjonen av «offentlig organ», jf. omtalen av kravene for opplæringssektoren i kapittel 8.3.3.2.

Hvorvidt, og i hvilken grad, kravene også kan gjennomføres for private virksomheter vil bli utredet i forbindelse med nasjonal gjennomføring av EUs direktiv 2019/882 om tilgjengelighet av varer og tjenester (heretter EAA).

Blant annet stiller EAA tilgjengelighetskrav til private virksomheter. EAA-direktivets artikkel 4(5) unntar mikrovirksomheter som tilbyr tjenester, fra kravene. Mikrovirksomheter er virksomheter med færre enn ti ansatte og en omsetning på under 2 millioner euro, eller en balanse på under 2 millioner euro. EAA-direktivets virkeområde skiller seg fra WAD-direktivets virkeområde. EAA-direktivets virkeområde skiller seg også fra departementets forslag i høringsnotatet om at direktivets krav skal gjelde for store private virksomheter. Etter departementets vurdering er det ikke hensiktsmessig å gjennomføre WAD på en måte som senere potensielt må endres på grunn av kravene som EAA-direktivet stiller.

Departementet vil derfor utrede, ut fra et helhetlig perspektiv, det nasjonale handlingsrommet for å innføre kravene etter WAD for private virksomheter, forholdet til virkeområdet i EAA-direktivet, EØS-rettslige regler om fri bevegelse av tjenester og gjeldende nasjonal rett. For medie-sektorens del, vil departementet arbeide videre med å vurdere innspillene fra høringen og gjeldende rett. Departementet vil derfor avvente å

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

innføre nye krav til private virksomheter i denne omgang.

Om kravene skal utvides til også å omfatte private virksomheter vil vurderes etter at direktivets minimumskrav er gjort gjeldende for offentlige virksomheter. I likhet med Regelrådet og aktørene i mediebransjen, er departementet opptatt av at utvidelse av kravene overfor private virksomheter ikke skal få en konkurransevridende effekt eller medføre ulemper for norske bedrifter i konkurranse med utenlandske aktører.

Departementet gjør oppmerksom på at gjeldende rett videreføres. Private virksomheter og allmennkringkastere er unntatt fra direktivets virkeområde. Virksomheter som ikke er offentlige organer, er omfattet av kravene om universell utforming av IKT etter gjeldende rett.

6.4.2 Norges konvensjonsforpliktelser etter CRPD

Departementet har vurdert innspillene knyttet til Norges forpliktelser etter FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Flere høringsinstanser viste til at departementet burde gjort en selvstendig vurdering av Norges konvensjonsforpliktelser etter CRPD, og ikke bare lagt til grunn at EU anser direktivet for å være en oppfølging av konvensjonen.

Flere høringsinstanser, bl.a. *Bufdir*, *LDO*, *Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)*, *Hørselshemmedes Landsforbund (HLF)* og *Norges Blindforbund (NBF)* mener videre at departementet burde tatt hensyn til kritikken i rapporten fra FNs CRPD-komiteé fra 7. mai 2019. I rapporten etterlyste komiteen bedre ivaretagelse av funksjonshemmedes rettigheter på IKT-området, herunder at det skal stilles krav til universell utforming av IKT i arbeidslivet, flere krav til kringkastingssektoren og krav til universell utforming av varer og tjenester.

EU sluttet seg til CRPD i 2010. CRPD ble ratifisert av Norge i 2013. I lovproposisjonen til likestillings- og diskrimineringsloven, Prop. 81 L (2016–2017) kapittel 5.2.7 uttales det følgende om CRPD:

«Konvensjonen skal sikre lik tilgang til menneskerettighetene for personer med nedsatt funksjonsevne. Konvensjonens fortale uttaler at diskriminering av mennesker med nedsatt funksjonsevne er en krenkelse av menneskers iboende verdighet og verdi. Konvensjonen inneholder en rekke bestemmelser som presiserer hvordan menneskerettighetene skal for-

stås og gjennomføres når det gjelder mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Konvensjonspartene har plikt til å treffe alle nødvendige tiltak, også gjennom lovgivning, for å virkeliggjøre de rettigheter som er nedfelt i konvensjonen og bekjempe diskriminering av personer med nedsatt funksjonsevne, jf. artikkel 4.»

CRPD artikkel 9 pålegger konvensjonspartene å treffe hensiktsmessige tiltak for å sikre at mennesker med funksjonsnedsettelse, på lik linje med andre, har tilgang til det fysiske miljøet, transport, informasjon og kommunikasjon – herunder informasjons- og kommunikasjonsteknologi og informasjons- og kommunikasjonssystemer – og til andre tilbud og tjenester som er åpne for eller tilbys allmennheten.

Det presiseres i konvensjonens artikkel 9 at tiltakene bl.a. skal inkludere å identifisere og fjerne hindre og det som vanskeliggjør tilgjengeligheten bl.a. for informasjon, kommunikasjon og andre tjenester, herunder elektroniske tjenester og nødtjenester. Partene skal også treffe alle hensiktsmessige tiltak for å fremme andre hensiktsmessige former for assistanse og støtte til mennesker med funksjonsnedsettelse for å sikre at de får tilgang til informasjon, og å fremme tilgangen for mennesker med funksjonsnedsettelse til nye informasjons- og kommunikasjonsteknologier og -systemer, herunder internett.

Videre skal konvensjonspartene treffe alle hensiktsmessige tiltak for å fremme utforming, utvikling, produksjon og distribusjon av tilgjengelige informasjons- og kommunikasjonsteknologier og -systemer på et tidlig stadium, slik at disse teknologier og systemer blir tilgjengelig til lavest mulig pris.

Forpliktelsene i konvensjonens artikkel 9 kan gjennomføres gradvis. Dette innebærer at det er opp til konvensjonsstatene å vurdere hvilke tiltak som er rimelige og forholdsmessige.

CRPD-komiteen overvåker konvensjonsstatenes gjennomføring av konvensjonen, og konvensjonsstatene skal rapportere jevnlig til kommisjonen. Norges første rapport ble gitt i 2019. CRPD-komiteen ga sine avsluttende tilbakemeldinger til Norge i mai 2019, jf. CRPD/C/NOR/CO/1.

Som flere høringsinstanser viser til, etterlyste CRPD-komiteen bedre ivaretagelse av rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse på en rekke områder. Det ble vist til at lovgivningen ikke stiller krav til universell utforming av varer og tjenester eller informasjons- og kommunikasjonsteknologi generelt, men at reguleringen er

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

avgrenset til å omfatte virksomheter rettet mot allmenheten. Komiteen påpekte videre at ytringsfrihet og tilgang til informasjon ikke var tilstrekkelig ivarettatt, og at det mangler en effektiv håndhevingsmekanisme for tilgjengelighetskravene for IKT-løsninger.

I forbindelse med vurderingen av spørsmål om ytringsfriheten, herunder retten til «access to information», uttalte CRPD-komiteen at de er bekymret for «the insufficient provision of assistive technologies and information in accessible formats», jf. CRPD/C/NOR/CO/1 avsnitt 33.

Det ble vist til at det gis dårlig støtte for å bruke hjelpemiddelteknologi og at informasjon i liten grad gis i alternative formater, som for eksempel lettlest, teksting, tegnspråk og punktskrift. CRPD-komiteen påpekte at det stilles få krav til universell utforming innenfor kringkasting og (masse)media. Det ble særlig påpekt at krav til teksting kun gjelder for allmennkringkastere i et begrenset tidsrom. Komiteen anbefalte at det stilles strengere krav til universell utforming for massemedia og kringkasting, og at kringkastere skal tekste alt innhold. CRPD-komiteen var videre kritisk til at det ikke stilles krav til universell utforming av IKT i arbeidslivet, og at informasjon om politikk, valg og stemmeavgivning i for liten grad er universelt utformet.

Departementet understreker at Prop LS skal gjennomføre WAD-direktivets krav. Lovforslaget bygger på EUs fortolkning og oppfølging av CRPD på IKT-feltet, og forslaget gjennomfører direktivet i tråd med direktivets intensjon av å harmonisere regelverket i medlemslandene.

Likestillings- og diskrimineringslovens og IKT-forskriftens krav om universell utforming av nettsteder og mobilapplikasjoner gjelder for alle private virksomheter. I tillegg stiller sektorregelverket, for eksempel kringkastingsloven, særskilte regler om universell utforming for fjernsyn og audiovisuelle bestillingstjenester, jf. nærmere omtale av sektorprinsippet i kapittel 8.3.3.2.

Kringkastingsloven § 2-19 klargjør at NRK og riksdekkende kommersielle fjernsynskanaler med en andel på mer enn fem prosent av de samlede seertallene for fjernsyn skal tilrettelegge programmer som skal tilbys til personer med funksjonsnedsettelse gjennom teksting, tegnspråktolkning, synstolking, lydtekst eller andre teknikker. Det er vedtatt nye forskrifter som konkretiserer disse kravene, både når det gjelder NRKs programmer og kommersielle fjernsynskanaler med en andel på mer enn fem prosent av de samlede seertallene for fjernsyn, jf. kringkastingsforskriften § 2-5 og 2-6. Reglene i kringkastingsloven er

bl.a. et ledd i Norges oppfyllelse av AMT-direktivet (direktiv 2010/13/EU) artikkel 7, som har følgende ordlyd:

«Member States shall encourage media service providers under their jurisdiction to ensure that their services are gradually made accessible to people with a visual or hearing disability.»

De nye bestemmelsene i kringkastingsforskriften trådte i kraft 1. januar 2020, og skal bidra til bedre ivaretagelse av funksjonshemmedes rettigheter, noe som også CRPD-komiteen etterlyser.

Et endringsdirektiv til AMT-direktivet ((EU) 2018/1808) ble vedtatt i 2018. Direktivet er EØS-relevant, men er ikke innlemmet i EØS-avtalen ennå. Endringsdirektivet inneholder nye krav til universell utforming av audiovisuelle medietjenester. I endringsdirektivet er det innført skjerpede forpliktelser til tilgjengeliggjøring for tilbydere av audiovisuelle medietjenester. I henhold til endringsdirektivet artikkel 7 (1) skal tjenester som leveres av tilbydere av fjernsyn og audiovisuelle bestillingstjenester kontinuerlig og gradvis gjøres mer tilgjengelige for personer med nedsatt funksjonsevne gjennom forholdsmessige tiltak. Kulturdepartementet har startet et arbeid for å gjennomføre direktivet i norsk rett, og tar sikte på å legge frem et høringsnotat med forslag til gjennomføring av direktivet i norsk rett første halvår 2021.

WAD-direktivet vil bidra til styrking av informasjonsfriheten gjennom bedre tilgang til offentlige tjenester og informasjon gjennom nettsteder og mobilapplikasjoner, jf. fortalen avsnitt 11. WAD-direktivet stiller krav til effektiv håndhevingsmekanisme. Forslaget i Prop. LS innebærer at disse kravene ivaretas og gjøres gjeldende som en del av nasjonal rett, noe som, etter departementets vurdering, er et bidrag i den nasjonale oppfølgingen av CRPDs krav til tilgjengelig IKT.

WAD-direktivet innebærer en utvidelse av kravene om universell utforming av IKT til å omfatte deler av arbeidslivet. Den teknologiske utviklingen på IKT-området går fort. Universell utforming av intranett på arbeidsplassene i offentlig sektor, slik WAD direktivet krever, gjør at én digital barriere reduseres.

Ved å utvide direktivets krav til intranett og ekstrasnett til private virksomheter ville personer med funksjonsnedsettelse ha flere bedrifter med større geografisk spredning å velge mellom. Videre ville tiltaket bidra til at personer som utvikler synsproblemer eller hørselshemninger

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

med alderen kan stå lenger i arbeid. Som nevnt, må det EØS-rettslige, nasjonale handlingsrommet likevel utredes nærmere, før det kan vurderes om det bør fremmes forslag om utvidelse av kravene til å omfatte aktører i private virksomheter. Departementet gjør oppmerksom på at det nye EAA-direktivet stiller tilgjengelighetskrav til visse varer og tjenester. EAA skal sikre at implementering av CRPD, i medlemsstatene, ikke fører til ytterligere forskjeller mellom medlemslandenes nasjonale lovgivning.

På lik linje med WAD-direktivet, er EAA-direktivet et ledd i EUs oppfølging av CRPD, jf. fortalen i avsnitt 5–6 og 12–14. Uten tiltak fra Unionen vil gjennomføring av CRPD ytterligere øke forskjellene mellom medlemsstatenes lover og forskrifter.

6.4.3 Norges konvensjonsforpliktelser knyttet til skole og utdanning

Barn og unges rett til skole og utdanning er en grunnleggende rettighet som følger blant annet av Grunnloven § 109, Menneskerettighetserklæringen artikkel 26, FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter artikkel 14 og FNs barnekonvensjon artikkel 28 og 29. FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne artikkel 24 pålegger statene å sikre et utdanningssystem som inkluderer mennesker med funksjonsnedsettelse. Flere av de nevnte konvensjonene, og også Unescos konvensjon mot diskriminering i undervisning 14. desember 1960, inneholder forbud mot diskriminering.

6.4.4 Ytrings- og informasjonsfrihet

Ytrings- og informasjonsfrihet er grunnlovsfestet i Grunnloven § 100. Ytrings- og informasjonsfriheten er stadfestet i Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 10 og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 19. Det følger uttrykkelig av WAD-direktivets fortale at direktivet ikke har til formål å begrense ytringsfriheten eller mediemangfoldet (pluralisme), som er sikret i Unionen og i medlemslandene, særlig gjennom artikkel 11 i EUs Charter om grunnleggende rettigheter, jf. fortales avsnitt 24.

For å bl.a. sikre rettferdige konkurransevilkår for aktørene i mediebransjen, unntar direktivet nettsteder og mobilapplikasjoner som tilhører allmennkringkastere, jf. kapittel 8.3.3.

Informasjonsfriheten kan beskrives som en rett til å motta og å søke etter informasjon fra åpne

kilder. Den inngår i det moderne ytringsfrihetsbegrepet. Tilgjengelige nettsteder er en forutsetning for borgernes reelle adgang til informasjon.

6.4.5 Innspill for å styrke etterlevelsen av regelverket

Ansvarliggjøring av leverandørleddet har ikke vært en del av arbeidet med nasjonal gjennomføring av WAD, og er ikke utredet i forbindelse med arbeidet. Departementet tar høringsinnspillene til etterretning, og tar det med seg i det videre arbeidet med regelverksutvikling på området.

EUs direktiv for tilgjengelighet av varer og tjenester (EAA) stiller krav til leverandører av bestemte tjenester. Departementet arbeider med forslag til nasjonal gjennomføring av EAA.

Departementet viser til at det er krav til universell utforming i anskaffelsesregelverket, jf. Prop. 81 L (2016–2017) kapittel 22.2.5 side 204.

Ifølge anskaffelsesloven § 5 fjerde ledd skal det tas hensyn til universell utforming ved offentlige anskaffelser:

«Oppdragsgiveren skal stille krav til universell utforming i offentlige kontrakter i samsvar med regler som fastsettes i forskrift.»

Det følger av forskrift 12. august 2016 nr. 974 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften) § 15-2 at det er en plikt til å ta hensyn til universell utforming i visse anskaffelser, med mindre unntak kan begrunnes:

«Kravspesifikasjonene skal ta hensyn til universell utforming når oppdragsgiveren skal anskaffe ytelse som skal brukes av personer, enten det er allmennheten eller ansatte hos oppdragsgiveren, med mindre unntak kan begrunnes særskilt. Kravspesifikasjonene skal vise til eventuelle bestemmelser i lov eller forskrift som stiller krav til universell utforming.»

Plikten er nærmere beskrevet i Veileder til reglene om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften) fra 2018 punkt 20.4. Kravene i IKT-forskriften må følges i forbindelse med offentlige anskaffelser.

For IKT-løsninger, som ikke er omfattet av IKT-forskriften eller annen lovgiving, er det likevel et krav i anskaffelsesregelverket om at virksomhetene skal ta hensyn til universell utforming i anskaffelser over EØS-terskelverdi. Unntak fra dette skal begrunnes særskilt.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

6.4.6 Øvrige IKT-løsninger i arbeidslivet

Utgangspunktet for dette lovforslaget er å gjennomføre direktivets minimumskrav på saksfeltet. Departementet legger til grunn at øvrige sak-, fag- og arkivsystemer ikke er omfattet av direktivets virkeområde. Nye krav i arbeidslivet er avgrenset til å kun omfatte intranett og ekstranett.

6.4.7 Tredjepartsinnhold

Utgangspunktet er at virksomheten, som bruker nettsteder og mobilapplikasjoner i sin kontakt med brukere (innbyggere/kunder), har ansvaret for at regelverket etterleveres. Dette gjelder også når hele eller deler av innholdet på nettløsningen til virksomheten leveres av tredjeparter. Den klare hovedregelen er at innhold på nettsteder og mobilapplikasjoner som utvikles eller produseres på grunnlag av kontrakt mellom partene, ligger innenfor virksomhetens kontroll. At innholdet som leveres skal være universelt utformet bør kontraktsfestes.

Spørsmålet om hvorvidt universell utforming av innholdet ligger innenfor virksomhetens kontroll, må avgjøres etter en helhetsvurdering i hvert enkelt tilfelle. Dersom vurderingen viser at forholdet unntaksvis ligger utenfor virksomhetens kontroll, bør eventuelle brudd på kravene ikke håndheves overfor virksomheten.

Dersom virksomheten lenker til innhold på en annen nettside, er virksomheten ansvarlig for at selve lenken er universelt utformet. Dette innebærer bl.a. at informasjon om lenkemålet er i tråd med kravene. Dersom innhold fra tredjeparter kopieres til eget nettsted, gjennom «embedding» er virksomheten i utgangspunktet ansvarlig for at slikt innhold er universelt utformet.

Stiftelsen Lovdata mente i sitt høringssvar at det er utfordringer knyttet til dette. De viste til viktigheten av at dokumentene som de mottar for publisering oppfyller kravene til universell utforming, ettersom *Lovdata* vil være ansvarlig for innhold på sine nettsteder. *Lovdata* viste videre til at de ikke har rettigheter til å foreta endringer i mange av dokumentene de publiserer.

I noen tilfeller vil virksomheten likevel ikke ha mulighet til å gjøre slikt tredjepartsinnhold universelt utformet. *Schibsted* viste i sitt høringssvar til at mediene regelmessig lenker til redaksjonelt innhold fra tredjepart gjennom «embedding». *Schibsted* mente at de i slike tilfeller ikke har anledning til å laste innholdet ned til egne servere, og at de hverken legalt eller praktisk, har mulighet til å gjøre endringer i måten innholdet presenteres på. Videre mente *Schibsted* at det ikke er mulig å stille kontraktbetingelser i slike tilfeller.

Departementet legger til grunn at i slike tilfeller vil tredjepartsinnholdet anses for å ligge utenfor virksomhetens kontroll. Tilsvarende vil kunne gjelde for nettavisenes kjøp og salg av annonser, som skjer svært raskt og på en slik måte at kontrollvilkåret ikke er oppfylt.

Eksemplene illustrerer at kontrollvilkåret må tolkes i lys av særlige omstendigheter hos enkeltvirksomheter og innenfor ulike bransjer eller sektorer. Ved håndheving av regelverket, må virksomheten dokumentere at innhold på nettstedet er utenfor virksomhetens kontroll. Etterhvert vil det dannes forvaltningspraksis for tolkningen av kontrollvilkåret.

Departementet viser for øvrig til vurderingene knyttet til forholdsmessighetsvurderingen i kapittel 11.5.2.

7 Hovedinnhold i direktivet

7.1 Oversikt

Direktivet skal sikre universell utforming av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner slik at tjenestene blir mer brukervennlige. Formålet er å øke andelen av befolkningen som kan ta del i det digitale samfunnet.

I hovedsak er de nye kravene i direktivet knyttet til synstolkning av forhåndsinnspilte tidsbaserte medier (video), universell utforming av intranett og ekstrasnett og krav om tilgjengelighetserklæring med tilhørende tilbakemeldingsfunksjon. Tidsbaserte medier er medier av følgende typer: bare lyd, bare video, lyd og video, lyd og/eller video kombinert med interaksjon, jf. direktivet artikkel 3(1) nr. 6. I tillegg vil oppdatering fra WCAG 2.0, som ligger til grunn for forskriften, til WCAG 2.1 medføre 12 nye krav på nivå A og AA for offentlige virksomheter.

Direktivet består av følgende bestemmelser:

- Artikkel 1 omhandler direktivets formål og virkeområde.
- Artikkel 2 fastslår at direktivet er et minimumsdirektiv. Dette innebærer at EØS-landene minst må gjennomføre direktivets krav i nasjonal rett.
- Artikkel 3 inneholder definisjoner av direktivets sentrale begreper.
- Artikkel 4 omtaler de fire hovedprinsippene for universell utforming som skal være oppfylt; informasjon skal være mulig å oppfatte, mulig å anvende/betjene, forståelig og robust. Dette tilsvarer de fire hovedprinsippene som ligger til grunn for kravene i WCAG 2.0 og som er videreført i oppdatert versjon av WCAG 2.1.
- Artikkel 5 regulerer unntaksadgangen der kravene innebærer en uforholdsmessig stor byrde for virksomheten.
- Artikkel 6 inneholder en presumsjon om at nettsteder som tilfredsstiller kravene i standarden direktivet viser til, oppfyller kravene i artikkel 4.
- Artikkel 7 inneholder ytterligere tiltak for medlemslandene, som skal sikre at direktivet etterleves. Blant annet må offentlige organer avgi

en tilgjengelighetserklæring og opprette en tilbakemeldingsfunksjon på nettstedet.

- Direktivets artikkel 8 stiller krav om at myndighetsorganet skal gjennomføre tilsyn (kontroll) av om nettløsninger og mobilapplikasjoner er universelt utformet.

Videre inneholder direktivet bestemmelser om håndheving (artikkel 9), delegering av myndighet til å gi rettsakter (artikkel 10), prosedyre i komité som bistår Kommisjonen (artikkel 11), tidsfrister og overgangsregler (artikkel 12), revisjon av direktivet som skal ta hensyn til resultatene etter tilsyn (artikkel 13) og bestemmelser om ikrafttredelse (artikkel 14).

7.2 De nye kravene

Direktivet stiller følgende nye krav:

- To nye krav til synstolkning av forhåndsinnspilt multimedieinnhold (video)
- Standarden EN 301 549 V2.1.2 (2018-08) viser til WCAG 2.1, og denne oppdaterte versjonen av WCAG har 12 nye tekniske krav (suksesskriterier)
- Krav om en tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon
- Nye intranett og ekstrasnett skal være universelt utformet.

7.3 Lov- og forskriftsendringer

Departementet gjør oppmerksom på at Prop. LS konsentrerer seg om de bestemmelsene i direktivet som krever lovendring.

Direktivet, gjennom henvisning til standarden EN 301 549, stiller totalt 14 nye tekniske krav sammenlignet med gjeldende rett. Disse nye kravene vil gjennomføres ved endringer i forskriften.

Det ble vedtatt tre gjennomføringsbeslutninger av Kommisjonen i 2018. Gjennomføringsbeslutningene er gitt med formål å sikre ensartet praksis i alle EU-land. Gjennomføringsbeslutningene gjennomføres i forskriften.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Det er gitt en gjennomføringsbeslutning om harmonisert standard, (EU) 2018/2048, som innebærer at virksomhetene skal følge den europeiske standarden EN 301 549 V2.1.2 (2018-08), og den tekniske standarden WCAG versjon 2.1 på nivå A og AA, jf. gjennomføringsbeslutningens artikkel 6(3).

WCAG 2.1 viderefører alle kravene fra den tidligere versjonen WCAG 2.0. I tillegg inkluderer den oppdaterte standarden 12 nye suksesskriterier på nivå A og AA, som i større grad tar høyde for ulike særtrekk ved mobilapplikasjoner.

De tekniske kravene som ligger til grunn for de eksisterende bestemmelser i forskriften, er WCAG 2.0 på nivå A og AA, med unntak av krav 1.2.3, 1.2.4 og 1.2.5. Direktivet inneholder ikke tilsvarende unntak for kravene 1.2.3 og 1.2.5. Ved gjennomføring av direktivet i norsk rett, og oppdateringen av standarden til versjonen 2.1, oppheves unntakene for suksesskriteriene 1.2.3 og 1.2.5. Som følge av dette blir virksomheter i offentlig sektor pålagt å etterleve totalt 14 nye krav.

Videre er det gitt en gjennomføringsbeslutning om tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon (EU) 2018/1523, og en gjennomføringsbeslutning om metode for kontroll og rapportering (EU) 2018/1524.

På bakgrunn av direktivets krav, foreslår departementet en del presiseringer i forskriften som vil gjelde for hele forskriftens virkeområde. Dette innebærer bl.a. flere definisjoner, avgrensning mot sektorregelverk, presisering av unntak og fastsettelse av et skjæringstidspunkt for hvilke dokumenter som skal etterleve kravene. Dette er mindre endringer eller presiseringer av gjeldende rett, som ikke innebærer nye plikter for virksomhetene. Endringene vil fremgå av revidert forskrift og presiseres nærmere i forvaltningspraksis.

Etter gjeldende rett skal alle dokumenter publisert på IKT-løsninger, som er omfattet av reglene, være universelt utformet. Etter direktivet er det kun dokumenter som er publisert etter 23. september 2018 som er omfattet av kravene, i tillegg til dokumenter som er nødvendige for viktige nettbaserte administrative prosesser, jf. direktivets artikkel 1(5). Gjeldende rett går dermed lenger enn direktivet, ettersom kravene gjelder for alle dokumenter som er publisert på nye nettsteder.

I høringen av forslag til lov- og forskriftsendringer i 2019, fikk departementet innspill fra *OsloMet* om at en gjennomgang av eldre dokumenter for opplærings- og utdanningssektoren, for å gjøre innholdet universelt utformet, «vil

kreve betydelig ressursbruk». *Universell* mener at det ikke er realistisk at opplærings- og utdanningssektoren vil kunne etterleve krav om at dokumenter publisert etter 1. juni 2014 skal være universelt utformet, ettersom sektoren først ble omfattet av reglene i 2018. *Universell* uttaler:

«Vi antar at en konstant foryngelse av dokumenter fra administrasjon og andre faglige dokumenter likevel vil føre til at målet om universell utforming vil nås.»

Departementet ønsker å innføre en skjæringsfrist i forskriften, for hvilke dokumenter som er omfattet. Endringen vil gjelde for hele forskriftens virkeområde, og for alle virksomheter som er omfattet av regelverket. Fristen vil fastsettes i forskriften.

Det innføres ikke et eget skjæringstidspunkt for virksomheter i opplærings- og utdanningssektoren. Hensynet til elever og studenter med funksjonsnedsettelse og alle som ellers drar nytte av universell utforming av IKT, tilsier at skole- og utdanningssektoren skal ha samme frist som andre sektorer. Det vises til omtalen av Norges konvensjonsforpliktelser knyttet til skole og utdanning i kapittel 6.4.3. Videre mener departementet at det vil være uheldig om en sen ikrafttredelse forsinker målsettingen om at alle skal ha likeverdig tilgang til IKT-løsninger i undervisningen.

Dersom fristene for universell utforming av IKT for opplærings- og utdanningssektoren skulle vise seg å gi konkrete urimelige utslag, kan det eventuelt gjennomføres en forholdsmessighetsvurdering etter forslag til revidert § 18 i likestillings- og diskrimineringsloven. Det vises for øvrig til omtalen av opplærings- og utdanningssektoren i kapittel 8.3.3.2, og til omtalen av unntaksadgang ved uforholdsmessig stor byrde i kapittel 11.

Direktivet stiller strengere krav til universell utforming av forhåndsinnspilte tidsbaserte medier, sammenlignet med gjeldende rett. For å oppfylle direktivets minimumskrav må unntakene 1.2.3 og 1.2.5 i forskriftens § 4 første ledd oppheves for offentlige virksomheter, jf. artikkel 1(3) bokstav (c). Endringen gjøres i forskriften.

Videre er nettbaserte kart og karttjenester unntatt fra direktivets krav, så lenge vesentlig informasjon gis på en tilgjengelig måte for kart som er ment for navigasjon, jf. fortalen avsnitt 29. Dette skal presiseres i forskriften. Unntaket om tredjepartsinnhold utenfor virksomhetens kontroll følger av direktivets artikkel 1(4) bokstav (e), og inntas i forskriften.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Videre unntar direktivet reproduksjoner av gjenstander fra kulturhistoriske samlinger, som av ulike grunner, ikke kan gjøres universelt utformet. Med «gjenstander fra kulturhistoriske samlinger» menes, ifølge direktivets artikkel 3(7), varer i privat eller offentlig eie av historisk, kunstnerisk, arkeologisk, estetisk, vitenskapelig eller teknisk interesse som inngår i samlinger som forvaltes av kulturinstitusjoner som biblioteker, arkiver og museer. Unntaket fra kravene kan gjøres dersom kravene til universell utforming er uforenlig med konservering, eller gjenstandens autenticitet, jf. artikkel 1(4) bokstav (f) nr. i), eller på grunn av manglende kostnadseffektive løsninger for å gjøre innholdet universelt utformet, jf. nr. ii).

En kulturinstitusjon kjennetegnes ved at dens hovedformål er å produsere eller formidle kulturtrykk, eller å samle inn, bevare, forvalte og/eller formidle kulturarvsmateriale, eksempelvis arkiver, biblioteker og museer. Det er ingen etablerte kriterier for hva som kan kalles en kulturinstitusjon, men organisasjonen bør selv definere seg som det. En reproduksjon er en kopi av et kunstuttrykk eller et kulturhistorisk objekt, ofte fremstilt i formidlingsøyemed f.eks. for å unngå tap av eller skade på originalen. Hva som kan regnes som en historisk gjenstand er en subjektiv vurdering som kulturinstitusjonen selv må gjøre på selvstendig, faglig grunnlag. Videre legges det til grunn at et objekt inngår i samlinger når det er en del av en kulturinstitusjons innsamlede, registrerte og bevarte materiale.

I den finske lovproposisjonen (Hallituksen esitys HE 60/2018 vp) til Lag om tillhandahållande av digitale tjänaster (306/2019) er meningsinnholdet i begrepet «reproduksjon» drøftet. Med reproduksjon menes, ifølge HE 60/2018 vp, kulturuttrykk som av sitt innhold tilsvarende gjenstand fra kulturhistoriske samlinger, men som har en uttrykksform, lagringsformat eller lagringsmedium som skiller seg fra denne gjenstanden. Innhold i digitale produktkataloger, som beskriver kulturhistoriske samlinger av denne art, er ikke omfattet av unntaket, men vil måtte oppfylle tilgjengelighetskravene. Unntaket skal presiseres i forskriften. Direktivet unntar også arkiverte nettsteder. Unntaket vil presiseres i forskriften og avklares nærmere gjennom forvaltningspraksis.

7.4 Direktivets krav som ikke krever lov- eller forskriftsendring

Enkelte krav i direktivet krever hverken lov- eller forskriftsendringer, ettersom norsk lovgivning alle-

rede oppfyller direktivets minimumskrav. Direktivets krav som ikke krever endring i eksisterende lovgivning eller forskrift, er blant annet krav som fremgår av direktivets artikkel 1(3) bokstav (b). Artikkelen fastslår at direktivets virkeområde ikke gjelder for visse frivillige organisasjoner, såkalte ikke-statlige organisasjoner. Norsk rett går her lenger enn det som følger av direktivet, og det foreslås ingen endringer i gjeldende rett.

Frivillige organisasjoner, som ikke defineres som offentlig eller offentligrettslig organ etter artikkel 2(1) nr. 4 i direktiv (EU) 2014/24/EU, omfattes ikke av de nye kravene i WAD. Se vurderinger i kapittel 8.2.

Videre inneholder både direktivet og dagens forskrift et unntak for teksting av direkte sendte tidsbaserte medier, jf. direktivets artikkel 1(3) bokstav (c), og jf. forskriften § 4 første ledd. Unntaket videreføres, se kapittel 7.5 under.

7.5 Særlig om direkte sendt multimedieinnhold

Direkte sendte tidsbaserte medier er unntatt fra direktivets virkeområde etter artikkel 1(3) bokstav (c). Unntaket er ikke tidsbegrenset. Også forskriften unntar direkte sendt tidsbasert media (suksesskriterium 1.2.4) fra kravene, jf. § 4 første ledd. Departementet foreslo i høringsnotatet at unntaket videreføres. Etter en helhetlig vurdering av de mottatte innspillene har departementet kommet frem til at forslaget i høringsnotatet opprettholdes.

Fortalen avsnitt 27 omtaler unntakets rekkevidde og forholdet mellom direkte sendte og forhåndsinnspilte tidsbasert medier:

«Direkte sendte tidsbaserte medier som forblir på internett eller publiseres på nytt etter direkte sendingen, bør uten unødig forsinkelse fra datoen da de ble sendt for første gang eller publiseres på nytt, anses som forhåndsinnspilte tidsbaserte medier, og forsinkelsen bør ikke overskride den tiden som er strengt nødvendig for å gjøre tidsbaserte medier tilgjengelige, idet vesentlig informasjon som berører allmennhetens helse, velferd og sikkerhet prioriteres. Det nødvendige tidsrommet bør i prinsippet være på høyst 14 dager. I begrunnede tilfeller, for eksempel når det er umulig å innhente de relevante tjenestene i tide, kan dette tidsrommet unntaksvis forlenges til den korteste tiden som er nødvendig for å gjøre innholdet tilgjengelig.»

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Departementet legger disse føringene til grunn slik at innholdet skal være universelt utformet senest 14 dager etter at det er publisert. Tidsbruken skal ikke være lenger enn det som er strengt nødvendig. Innhold som gjelder innbyggernes helse, velferd og sikkerhet skal prioriteres. I enkelttilfeller, der det unntaksvis ikke lar seg gjøre å skaffe nødvendige tjenester knyttet til universell utforming innen 14 dager, kan fristen forlenges. Fristen skal ikke forlenges mer enn det som er strengt nødvendig for å sikre at innholdet blir universelt utformet.

Direktesendte tidsbaserte medier, som blir liggende på nettstedet etter direktesendingen, vil regnes som *forhåndsinnspilt*. Det innebærer at det aktuelle innholdet skal overholde alle relevante krav til slikt innhold, bl.a. krav til teksting etter suksesskriterium 1.2.2, og synstolkning etter suksesskriterium 1.2.3 og 1.2.5. Direktesendt innhold, som blir avpublisert og lagt ut på nytt senere, må også følge kravene ettersom innholdet da vil regnes som forhåndsinnspilt.

Flere høringsinstanser mener at Norge burde oppheve unntaket for teksting av direktesendt tidsbasert media (suksesskriterium 1.2.4). *Direktoratet for e-helse, Blindeforbundet, HLF og Døveforbundet* viser til at hørselshemmede ikke har like muligheter for samfunnsdeltakelse uten mulighet til å oppfatte direktesendt media. *HLF* viser til at teknologien for å sikre dette er på plass, men underlagt kostbar lisens (TUVA), og at regjeringen må frikjøpe lisens til alle. *Språkrådet* viser til at de språkteknologiske komponentene som skal til for å tekste direktesendinger, til nå har vært mangelfulle. Språkrådet viste til at Nasjonalbiblioteket har satt i gang arbeidet med å utvikle nødvendige grunnlagsressurser for å bedre talegjenkjenningsprosjekter på norsk, og at flere offentlige virksomheter er i gang med talegjenkjenningsprosjekter. Vista Analyse anbefaler ikke en utvidelse av kravene til å omfatte direktesendt tidsbasert media.

IKT-løsninger som reguleres i sektorlovgivning, vil ikke være omfattet av kravene til universell utforming av IKT i forskriften om universell utforming av IKT-løsninger, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 18 tredje ledd og forskriften § 2 fjerde ledd.

For at direktesendinger, som sendes via internett, skal defineres som fjernsyn må vilkårene i kringkastingsloven § 1-1 første ledd bokstav c) være oppfylt. Tjenestens hovedformål må være å tilby bildeprogrammer med eller uten lyd. Videre må tjenesten tilbys i ervervsvirksomhet av en tilbyder som utøver effektiv redaksjonell kontroll

med utvelgelsen og organiseringen av bildeprogrammene. Bildeprogrammene må også være ment eller egnet til å ses direkte og samtidig på grunnlag av en programoversikt.

Dette innebærer at strømmingen i utgangspunktet må inngå i en sendeplan for å være fjernsyn. Det er videre et vilkår om at det å tilby bildeprogrammer er hovedformålet ved tjenesten, slik at direktesendte bildeprogrammer som kun har en støttefunksjon, eksempelvis direktesendt video som illustrerer en artikkel i en nettavis, ikke omfattes av fjernsynsdefinisjonen. Det følger også av forarbeidene til kringkastingsloven, jf. Prop. 9 L (2012–2013) kapittel 5.6.3.2, at dersom en tjeneste lar seg skille fra en annen tjeneste, eksempelvis når en nettavis tilbyr en egen «TV-seksjon», vil sistnevnte kunne anses som fjernsyn, forutsatt at tjenesten oppfyller kravene i kringkastingsloven § 1-1 første ledd bokstav c). Det siste vilkåret er at sendingene må distribueres i elektroniske kommunikasjonsnett til allmennheten, noe som innebærer at fjernsynsbegrepet er teknologinøytralt og at det må være tale om massemedia, slik at audiovisuelt innhold som inngår i privat korrespondanse ikke omfattes. Se nærmere i Prop. 9 L (2012–2013) kapittel 5.6 flg.

I tvilstilfeller og behov for nærmere grensdragning er departementets vurdering at Digidir har dialog med Medietilsynet, som er den myndighet som fører tilsyn med denne bestemmelsen i kringkastingsloven. Dersom strømmingen defineres som fjernsyn, vil den på vanlig måte være omfattet av kravene til universell utforming i kringkastingsloven § 2-19 og kringkastingsforskriften §§ 2-5 og 2-6.

7.6 Særlig om kravet til synstolkning av video

Synstolkning innebærer å skildre visuell informasjon. Det er et viktig virkemiddel for blinde og svaksynte. Med synstolkning vil personer som har utfordringer med å oppfatte visuell informasjon, få formidlet informasjon gjennom lyd. Kravet gjelder for viktige visuelle detaljer som ikke fremgår av det originale lydsporet.

Definisjonen av kravet etter standarden WCAG er at en skal formidle viktige visuelle detaljer. Dette betyr at meningsbærende visuell informasjon skal formidles til brukeren via synstolkning. Hva som utgjør viktige visuelle detaljer, vil variere etter type video, og må baseres på en konkret helhetsvurdering av videoens innhold. Tilsynet vil utarbeide veiledning om hvordan kravet

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

kan etterleves med eksempler på videoer og hva som anses som viktige visuelle detaljer.

Det overordnede formålet med kravet er at mottakeren skal kunne få med seg all viktig informasjon, uavhengig om den blir presentert via lyd eller visuelt. Dette avgrenser kravet mot informasjon som allerede fremgår av lydsporet eller som ikke anses som viktig informasjon. Dette tilsier at det som hovedregel kun vil være deler av en video som behøver synstolkning.

Det er flere måter å synstolke en video på. I hovedsak kan man skille mellom to former for synstolkning, standard synstolkning og integrert synstolkning.

Standard synstolkning innebærer at synstolkningen gjøres etter at en video er produsert. Standard synstolkning følger vanligvis en rekke retningslinjer, som for eksempel at det ikke skal synstolkes over tale eller annen viktig lyd i videoen, og at skildringen blir gitt i sanntid.

Integrert synstolkning innebærer at man fra starten av en produksjon av en video planlegger hva som skal synstolkes. Dette kan gjøres enten i forbindelse med utarbeidelse av manus, slik at all vesentlig informasjon og innhold blir innarbeidet i manuset. Det kan også gjøres i form av opplæring, for eksempel ved at møteleder sikrer at alt vesentlig innhold blir formidlet i lyd. På denne måten blir synstolkningen en del av filmens lydspor og det er ikke nødvendig å redigere filmen i etterkant.

7.7 Særlig om WCAG 2.1

De tekniske kravene som ligger til grunn for eksisterende regulering av universell utforming av IKT, er WCAG 2.0 på nivå A og AA. Kravene 1.2.3, 1.2.4 og 1.2.5. er imidlertid unntatt. Departementet foreslo i høringsnotatet at den nye EN 349 501-standarden skulle legges til grunn for hele forskriften. I praksis ville dette bety en oppdatering fra WCAG 2.0 til WCAG 2.1, og en økning med 12 nye krav for alle pliktsubjektene som er omfattet av forskriftens krav. Departementet foreslår i Prop. LS at forslaget ikke opprettholdes.

Departementet foreslår at direktivets krav gjøres gjeldende kun for offentlige virksomheter. Dette innebærer at kun offentlige virksomheter skal følge de 12 nye kravene som følger av WCAG 2.1. WCAG 2.1 viderefører alle kravene fra WCAG 2.0. I tillegg inkluderer standarden 12 nye suksesskriterier på nivå A og AA. De nye kravene tar høyde for særtrekk ved mobilapplikasjoner. Kravene må etterleves av offentlige virksomheter for at de fire hovedprinsippene for universell utforming etter direktivets artikkel 4 skal anses oppfylt.

Ettersom eksisterende unntak fra kravene for synstolkning/tekstalternativ, dvs. unntak for kriteriene 1.2.3 og 1.2.5, foreslås opphevet, blir offentlige virksomheter pålagt å følge 14 nye krav.

8 Direktivets virkeområde

8.1 Direktivets generelle virkeområde

8.1.1 Offentlige organer, brukere og nettsteder

Direktivets artikkel 1 definerer direktivets virkeområde. Direktivet omfatter i utgangspunktet alle «offentlige organer» nettsteder og mobilapplikasjoner. Direktivet unntar visse sektorer og enkelte typer innhold på nettsteder fra virkeområdet. Noen av unntakene er tidsbegrenset, mens andre er permanente, jf. artiklene 1(3) og 1(4).

Direktivets formål er å gjøre offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner tilgjengelig for «brukere» gjennom universell utforming, jf. artikkel 1(1). Direktivets virkeområde er vidt ettersom det retter seg mot alle offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner som er rettet mot allmennheten. I tillegg retter det seg mot nye intra- og ekstranett, samt eksisterende intra- og ekstranett som gjennomgår en vesentlig revisjon. Se omtale i kapittel 1.4.

Intranett og ekstranett er rettet mot en avgrenset gruppe brukere, og ikke allmennheten som sådan. Brukerbegrepet i artikkel 1(1) kan dermed sies å rekke videre enn begrepet allmennheten («general public»). Mobilapplikasjoner er definert som en applikasjon som er rettet mot allmennheten, jf. «for use by the general public», jf. artikkel 3(2).

Direktivet gjelder for nettsteder («websites»). Et nettsted består av én eller flere nettsider. Begrepet «nettside» er ikke definert i direktivet, men begrepet «website» er definert i ordlisten til WCAG 2.1.

Direktivet gjelder også for mobilapplikasjoner jf. artikkel 1(1). Begrepet er definert i direktivets artikkel 3(2), som definerer «mobilapplikasjon» som:

«brukerprogramvare utformet og utviklet av eller på vegne av offentlige organer for bruk av allmennheten via mobile enheter som smarttelefoner og nettbrett. Det omfatter ikke programvaren som styrer disse enhetene (mobile operativsystemer) eller maskinvaren.»

8.1.2 Gjeldende rett

Likestillings- og diskrimineringsloven § 17 har en generell bestemmelse om universell utforming. Det følger av § 17 annet ledd at bestemmelsen også omfatter IKT-løsninger. De nærmere kravene til universell utforming av IKT-løsninger er regulert i likestillings- og diskrimineringsloven § 18. Bestemmelsene er imidlertid bygget over samme lest, og de generelle vilkårene, som for eksempel kjernebegrepet «allmennheten», skal tolkes likt.

Likestillings- og diskrimineringsloven § 17 pålegger «offentlige og private virksomheter» som er «rettet mot allmennheten», en generell plikt til universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjoner. Dette innebærer at virksomhetens funksjon må være «rettet mot enhver», jf. Prop. 81 L (2016–2017) merknader til § 17. Eksempler på offentlige virksomheter som er rettet mot allmennheten, er offentlige kontorer der publikum kan henvende seg, idrettsanlegg, offentlig transport og kulturbygg. Private virksomheter rettet mot allmennheten er for eksempel butikker, tjenestetilbydere og informasjons- og servicekontorer, jf. Prop. 81 L (2016–2017) side 323.

Virksomheter rettet mot mer spesifiserte målgrupper anses som rettet mot allmennheten dersom målgruppen er avgrenset av mer generelle forhold som geografisk tilhørighet eller alder. Det følger av forarbeidene til likestillings- og diskrimineringsloven at også et mer tilfeldig utvalg av personer kan falle innenfor begrepet «allmennheten». Barnehager, skoler, sykehus og fritidsklubber er omfattet av begrepet «allmennheten».

Likestillings- og diskrimineringsloven § 17 andre ledd gir en definisjon av universell utforming:

«Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene [...]»

Plikten til universell utforming innebærer at virksomhetene skal tilpasse de fysiske omgivelsene slik at flest mulig brukerforutsetninger ivaretas

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

uten særløsninger, jf. Prop. 81 L (2016–2017) side 323. Utformingen eller tilretteleggingen skal være slik at virksomhetens «alminnelige funksjoner» kan benyttes av flest mulig, uavhengig av funksjonsnedsettelse.

Det fremgår av likestillings- og diskrimineringsloven § 18 at løsninger for IKT som underbygger virksomhetens «alminnelige funksjoner» og som er «hovedløsninger» rettet mot eller stilt til rådighet for «allmennheten», skal være universelt utformet. Kriteriet «allmennheten» beror på en sammensatt vurdering og skal tolkes vidt. Likevel er begrepet «allmennheten» ikke så vidt at det omfatter arbeidslivet som sådan. Det fremgår klart av lovproposisjonen til likestillings- og diskrimineringsloven (Prop. 81 L (2016–2017)) side 200 at:

«arbeidsplasser, som kontorer og møterom, regnes ikke som rettet mot allmennheten dersom bare de ansatte har tilgang.»

Intranett og ekstranett er ikke rettet mot allmennheten, og dagens lovgivning omfatter ikke intranett og ekstranett. Grunnlaget for departementets slutning er at det ligger i lovens system at vilkårene i §§ 17 og 18 skal tolkes likt.

Nettsteder er dekket av begrepet «IKT» i likestillings- og diskrimineringsloven § 18 andre ledd. WCAG-retningslinjenes definisjon av begrepet «nettside», som direktivet indirekte viser til, faller inn under definisjonen av «nettløsning» som forskriften regulerer, jf. forskriften § 3 første ledd bokstav (c).

Mobilapplikasjoner som bruker internett for å fungere, faller inn under begrepet «IKT» i likestillings- og diskrimineringsloven § 18 andre ledd, og forskriftens definisjon av nettløsninger i § 3 bokstav (c).

8.1.3 Forslag i høringsnotatet

Departementet vurderte i høringsnotatet at dagens systematikk i loven, der kravene til universell utforming av IKT reguleres både i §§ 17 og 18, ikke er hensiktsmessig å videreføre. Departementet foreslo derfor at § 18 gjøres om til en selvstendig bestemmelse om universell utforming av IKT, som ikke utledes av § 17.

Departementet foreslo i høringsnotatet at likestillings- og diskrimineringslovens begrepsbruk skal harmoniseres med direktivets begreper. Siden direktivets begrep «bruker» er et videre begrep enn likestillings- og diskrimineringslovens begrep «allmennheten», jf. loven §§ 17 og 18, fore-

slo departementet i høringsnotatet at begrepet «bruker» skulle erstatte begrepet «allmennheten» i den reviderte likestillings- og diskrimineringsloven § 18.

Endringen åpner for at det kan stilles nærmere krav til universell utforming av IKT-løsninger i arbeidslivet. Departementet foreslo at forskriften skulle utvides til å omfatte intranett og ekstranett for offentlige virksomheter og private virksomheter med mer enn 50 ansatte.

Videre foreslo departementet at den reviderte § 18 får et nytt tredje ledd, som stadfester at plikten til universell utforming av løsninger for IKT ikke gjelder dersom det innebærer en uforholdsmessig stor byrde for virksomheten. Nærmere redegjørelse av forslaget, høringsinnspillene og vurdering av unntaksadgangen fremgår av kapittel 11.

8.1.4 Høringsinstansenes syn

I høringsnotatet av 2019 foreslo departementet å endre begrepsbruk fra «allmennheten» til «bruker» i likestillings- og diskrimineringsloven § 18, knyttet til at kravene utvides til å omfatte intranett og ekstranett. Det var dermed ikke mulig å gi innspill til denne delen av forslaget i høringen i 2017.

Flere høringsinstanser har kommet med innspill, både under høringen i 2017 og i 2019, på kravene som omfatter arbeidslivet.

8.1.4.1 Høring i 2017

I høringen i 2017 viser *Direktoratet for e-helse* til at universell utforming av intranett og ekstranett kan bidra til å møte et sterkt økende behov for arbeidskraft i sektoren og bidra til bedre utnyttelse av arbeidskraften i samfunnet.

Synshemmede akademikere (SAF) mener at arbeidslivet er den arenaen, ved siden av utdanningssektoren, hvor manglende universell utforming får de mest alvorlige konsekvensene for synshemmede. De viser til at universell utforming av programmer og IKT-systemer er nødvendig for å sikre at hjelpemiddelteknologien fungerer.

Flere av høringsinstansene viser til at det å innføre krav til universell utforming av intranett og ekstranett, uten å inkludere øvrige IKT-systemer i arbeidslivet (som saksbehandling- og arkivsystem), innebærer et kunstig skille i arbeidslivet. Flere av høringsinstansene tar til orde for å utvide kravene til arbeidslivets IKT-løsninger generelt, og altså ikke bare intranett og ekstranett.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

KS uttaler i sin høringsuttalelse at kommunenes og fylkeskommunenes intranett antakeligvis bruker gammel teknologi og er integrert mot en rekke interne systemer bygget opp over tid. *KS* mener at det kan bli svært kostnadskrevende for kommunene og fylkeskommunene å oppgradere intranett i tråd med de nye kravene.

8.1.4.2 Høring i 2019

Noen høringsinstanser i høringen i 2019 har innspill om forslaget om harmonisering av begrepene, og om forslaget om å skille likestillings- og diskrimineringsloven §§ 17 og 18.

Universell støtter departementets forslag om å endre begrepsbruk fra «allmennheten» til «bruker», og ser positivt på at dette defineres i loveller forskriftsteksten. *Universell* mener at allmennhetsbegrepet kan stille spørsmål om en lukket krets av studenter er å regne som allmennhet eller ikke.

Oslo kommune mener at brukerbegrepet er et videre begrep enn «allmennheten», og støtter departementets forslag til begrepsendring, med henvisning til at «det er behov for å gi hele befolkningen tilgang til informasjon, spesielt fra offentlige organer». *KS* mener at begrepsendring er positivt, med hensyn til behovet for å gi hele befolkningen tilgang til informasjon, særlig fra offentlige organer.

KS mener videre at det er uklare skiller mellom hva som skal anses som ekstranett, for eksempel om «særskilte nettsider, som i og for seg er åpne, men som i all hovedsak retter seg mot leverandører, samarbeidspartnere og andre interessenter», skal anses som ekstranett eller intranett.

Diskrimineringsnemnda stiller seg positivt til forslaget om å skille likestillings- og diskrimineringsloven §§ 17 og 18 fra hverandre. *Difi* viser til at begrepet «uforholdsmessig stor byrde», i den foreslåtte nye § 18, har en annen ordlyd enn § 17, og at det var uheldig. *Difi* mener også at begrepet bør samordnes med vilkårene for å få dispensasjon.

NAV spiller inn at det i lovens §§ 17 og 18 b i tillegg bør tas inn en presisering av «tjeneste»-begrepet, slik at terminologien i norsk lovtekst bedre harmonerer med internasjonal lovtekst. *NAV* gjør rede for et konkret forslag til utforming av begrepet og foreslår at også «universelt utformet tjeneste» defineres i loven.

Flere høringsinstanser, som uttaler seg om spørsmålet, stiller seg positive til at kravene om universell utforming utvides til å omfatte (deler

av) arbeidslivet. Blant disse er *Bufdir*, som samtidig mener at det er uheldig at ikke alle ansatte får lik tilgang til intranett.

FFO mener at intranett- og ekstranettløsninger må inkludere arkiv- og saksbehandler-systemer og poengterer at direktivet, som kun stiller krav til universell utforming av intranett og ekstranett, utgjør et minstenivå. *FFO* mener at Norge bør legge seg på samme tolkning som Danmark, som inkluderer arkiv- og saksbehandler-systemer i intranett på en arbeidsplass. *FFO* mener også at Norges tolkning av direktivet ikke er i tråd med CRPD.

Også *HLF* mener at intranett- og ekstranettløsninger må inkludere arkiv- og saksbehandler-systemer, eventuelt at departementet skal støtte seg på dansk fortolkning av direktivets krav. *KS* viser til at flere kommuner og fylkeskommuner har arbeidet med universell utforming over tid og har i den sammenheng også oppgradert intranett med fokus på universell utforming. *KS* mener videre at departementet velger en svært smal definisjon av intranett, noe som gjør det vanskelig å sørge for et universelt utformet arbeidsmiljø. De viser til at det er vanskelig å finne leverandører som leverer universelt utformede løsninger, når øvrige IKT-løsninger ikke er omfattet. Dette gjør det også vanskelig for arbeidsgivere å inkludere mennesker med funksjonsnedsettelse.

Oljedirektoratet mener at forslaget vil medføre en betydelig kostnad knyttet til nytt intranett, grunnet betydelige mengder eksisterende dokumenter. *Oljedirektoratet* viser videre til pågående digitalisering og ønsker at det sikres mulighet til å søke om dispensasjon fra kravene, med samme varighet som gjelder for digitaliseringsløpet.

Statens Jernbanetilsyn (SJT) opplyser at de har cirka 1 500 intranettsider og viser til at det å innfri kravene i WCAG-retningslinjene vil medføre ekstra kostnader. De mener også at Vistas beregninger om de økonomiske konsekvensene forslaget vil få, langt på vei er realistiske.

Bergen kommune mener at departementets fortolkning av intranett ikke tar høyde for den endringen som skjer ved digitalisering av administrative oppgaver. Flere og flere funksjoner som tidligere lå som tekst i PDF, blir nå omgjort til egne systemer. Byrådet i *Bergen kommune* mener at det bør utredes å dekke inn hele arbeidslivet i forskriften.

Bouvet mener at det bør settes en endelig frist for å oppdatere eksisterende intranett- og ekstranettløsninger, og foreslår at fristen skal settes til 1. januar 2023.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

8.1.5 Departementets vurdering

8.1.5.1 Bestemmelsene §§ 17 og 18 skilles fra hverandre

Departementets forslag om å harmonisere likestillings- og diskrimineringslovens begrepsbruk med direktivets begreper, opprettholdes. Departementet mener at det, for å sikre en dekkende gjennomføring av direktivets krav, er nødvendig å harmonisere lovens begrep og virkeområde med direktivets.

Departementet foreslår videre at forslaget i høringsnotatet om å skille bestemmelsene §§ 17 og 18 fra hverandre, opprettholdes. Ved å skille disse paragrafene kan virkeområdet og vilkårene tilpasses det som er egnet for IKT-løsninger. Den foreslåtte likestillings- og diskrimineringsloven § 18 gjøres til en selvstendig bestemmelse som ikke utledes av § 17.

Departementet påpeker at gjeldende nasjonal rett omfatter alle offentlige og private virksomheter, jf. likestillings- og diskrimineringsloven §§ 17 og 18, mens direktivet kun gjelder for offentlige organer, herunder offentligrettslige organer, som definert i artikkel 2(1) nr. 4 i direktiv 2014/24/EU, jf. direktivet om offentlige anskaffelser 2014/24/EU. Departementet legger til grunn at eksisterende regulering om universell utforming av IKT i nasjonal rett, videreføres.

Difi (nå Digdir) påpeker i sitt hørings svar at det brukes ulike begreper i lovens §§ 17 og 18, henholdsvis «uforholdsmessig byrde» i § 17 og «uforholdsmessig stor byrde» i § 18. Departementet har valgt å bruke begrepet «uforholdsmessig stor byrde» i § 18 for å harmonisere lovens begrep og terskelen for å gjøre unntak, med direktivet.

Etter direktivets system skal virksomhetene vurdere forholdsmessigheten i forbindelse med at de utarbeider en tilgjengelighetserklæring. Behovet for å harmonisere begrepet i § 18 med direktivets begrep knytter seg også til at EU-kommisjonen har vedtatt detaljerte regler om tilgjengelighetserklæringens innhold i gjennomføringsbeslutning ((EU) 2018/1523), hvor «forholdsmessighet» inngår i den vurderingen som virksomheten skal gjøre. Terskelen for å gjøre unntak fra kravene skal være høy. Etter en samlet vurdering mener departementet at det er hensiktsmessig å innta begrepet «uforholdsmessig stor byrde» i likestillings- og diskrimineringslovens reviderte § 18.

Likestillings- og diskrimineringsloven § 41 annet ledd viser til at Difi (nå Digdir) kan gi dispensasjon fra fristene dersom det foreligger «særlig tungtveiende grunner». Dette begrepet skal

endres til «uforholdsmessig byrdefullt». Begrepsendringen er ment å tydeliggjøre at Digdir kan gi dispensasjon fra fristene dersom overholdelsen vil innebære en uforholdsmessig stor byrde. Den foreslåtte endringen i unntaksvilkårene, jf. §§ 18 og 41, innebærer en harmonisering av begreper. Departementet gjør imidlertid oppmerksom på at offentlige virksomheter ikke lenger skal søke om dispensasjon fra kravene. Nærmere drøftelse av dette fremgår av kapittel 11.

8.1.5.2 Begrepsendring: fra «allmenheten» til «bruker»

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om at begrepet «allmenheten» i likestillings- og diskrimineringsloven § 18 erstatte med begrepet «bruker». Dette reflekterer utvidelse av virkeområdet til å omfatte nye intranett og ekstranett samt intranett og ekstranett som gjennomgår en vesentlig revisjon. Departementet har valgt å gjennomføre direktivets krav slik at kravene (kun) gjelder offentlige virksomheter. Forskriften skal endres i tråd med dette.

Departementet understreker at begrepsendringen («bruker») i likestillings- og diskrimineringslovens reviderte § 18 ikke medfører realitetsendringer når det gjelder kravenes innhold eller bestemmelsens virkeområde for private virksomheter eller allmenkringkastere. Departementet legger dermed til grunn at i den grad direktivet stiller strengere funksjonelle krav enn gjeldende rett, vil disse kravene gjøres gjeldende kun for offentlige virksomheter.

Departementet presiserer at lovforslaget ikke medfører endringer i kravene til universell utforming av de øvrige fysiske forholdene i arbeidslivet. Krav til universell utforming av fysiske forhold reguleres utelukkende av likestillings- og diskrimineringsloven § 17, og mer detaljerte regler om universell utforming av bygg gis i plan- og bygningslovgivningen.

Lovforslaget medfører heller ingen endringer i retten til individuell tilrettelegging for arbeidssøkere eller arbeidstakere etter likestillings- og diskrimineringsloven § 22.

8.1.5.3 Hovedløsning

Direktivets krav om universell utforming omfatter alle offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner. Begrepet «hovedløsning» skal tolkes med utgangspunkt i dette. Etter departementets vurdering er det ikke behov for lovendring.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

I forarbeidene til likestillings- og diskrimineringsloven, Prop. 81 L (2016–2017) merknader til § 18, uttales det at:

«[s]om for fysiske forhold er det hovedløsningen som skal tilrettelegges. Kravet til universell utforming er ikke oppfylt dersom det etableres alternative nettløsninger eller plattformer for personer med funksjonsnedsettelse. Dersom virksomheten tilbyr flere likeverdige og tilsvarende hovedløsninger på ett sted, for eksempel flere minibanker i samme lokale, er det tilstrekkelig for å oppfylle lovens krav at en av disse er universelt utformet. Dersom virksomheten har flere IKT-løsninger av ulik karakter, for eksempel både telefonapplikasjon og nettbank på PC må begge være universelt utformet, jf. Prop. 81 L (2016–2017) punkt 22.10.6.3.»

Departementet legger til grunn at alle nettsteder som henvender seg til en ubestemt krets av personer, er omfattet av kravene. Dette gjelder dersom nettstedet skal anses som en hovedløsning for å gi informasjon og tjenester for virksomheten, jf. Prop. 81 L (2016–2017) kapittel 22.2.3.3. Departementet viser videre til at en «hovedløsning» er definert i forskriften § 3 bokstav (e) på denne måten:

«IKT-løsninger som er en integrert del av den måten virksomheten informerer og tilbyr sine tjenester til allmennheten på og som er knyttet til virksomhetens alminnelige funksjon.

Hovedløsning i utdannings- og opplæringssektoren: nettløsninger som er en integrert del av virksomhetens undervisning eller informasjonsformidling, og som virksomheten har innflytelse over.»

Departementet presiserer at dersom en offentlig virksomhet har flere IKT-løsninger som er omfattet av regelverket, for eksempel flere nettsteder eller et nettsted og en mobilapplikasjon, skal alle disse IKT-løsningene følge kravene. En virksomhet kan med andre ord ha flere hovedløsninger.

8.1.5.4 Tjenestebegrep

NAV mente i sitt høringssvar at det skal inntas en definisjon av «tjeneste» eller «universelt utformet tjeneste» i loven. Departementet fremmer ikke et forslag om innføring av slike definisjoner i loven og viser til at EAA-direktivet stiller krav om tilgjengelighet av varer og tjenester.

8.1.5.5 Intranett og ekstranett

Som nevnt, opprettholder departementet forslaget i høringsnotatet om at begrepet «allmennheten» i lovens § 18 erstattes med begrepet «bruker». Begrepsendringen gjenspeiler utvidelsen av virkeområdet til å omfatte nye intranett og ekstranett samt intranett og ekstranett som gjennomgår en vesentlig revisjon.

Direktivet oppstiller et tidsbegrenset unntak for å gjøre intranett og ekstranett universelt utformet. Innhold på intranett/ekstranett som er publisert før 23. september 2019, er unntatt, inntil slike nettsider gjennomgår en vesentlig endring, jf. artikkel 1(4) bokstav (g). Dette betyr at eldre intranett/ekstranett som ikke har gjennomgått en vesentlig endring, kan ha utilgjengelig innhold. Departementet tolker direktivet slik at det ikke pålegger en plikt til å oppgradere eksisterende intranett- og ekstranettløsninger.

Departementet legger videre til grunn at krav til å oppgradere publiseringsløsningen (på intranett og ekstranett som gjennomgår en vesentlig revisjon), innebærer en korresponderende plikt til universell utforming av innhold på intranett. Dette gjør det enklere for håndhevingsorganene å vurdere om virksomheten har oppfylt forpliktelsene. Hva som anses som innhold på intranett/ekstranett, som er underlagt kravene, må vurderes i lys av definisjonen for webinnhold i WCAG 2.1-standarden.

Intranett er kun tilgjengelig for ansatte i en virksomhet eller andre som er gitt særskilt tilgang. Intranett benyttes typisk for å formidle informasjon om virksomhetens interne forhold, herunder om nyhetssaker om virksomheten, prosjekter, rutiner mv. Ekstranett bruker gjerne det åpne internettet og gir tredjeparter adgang til avgrenset innhold. Dette krever ofte innlogging/autentisering.

Krav til innlogging eller autentisering ved innlogging gjør ikke alene at noe regnes som et ekstranett. Offentlige virksomheter, som for eksempel NAV, Skatteetaten og Vegvesenet, bruker innlogging primært for å identifisere brukeren, og ikke for å styre tilgangen til intern informasjon. Nettløsningen vil anses som et nettsted dersom hvem som helst i utgangspunktet kan få tilgang. Dette er for eksempel dersom man oppretter en bruker, melder seg inn i en organisasjon eller på annen måte ensidig gjør noe som utløser tilgang. Når man skal vurdere om en nettløsning er et ekstranett eller ikke, må man vurdere hvor definert og avgrenset den lukkede kretsen er.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Begrepene «intranett» og «ekstranett» er ikke definert i direktivet. Disse begrepene skal operasjonaliseres nærmere i forskriften og forvaltningspraksis. Intranett inneholder viktig informasjon for virksomhetens ansatte, som for eksempel telefonnummer, e-postadresser, saksbehandlingsrutiner, maler for dokumenter, opplysninger om bedriftens produkter mm. Dette er informasjon som ofte er nødvendig for å kunne utføre arbeidsoppgaver. Departementet vil presisere at verken interne saks- og fagsystemer eller administrative IKT-løsninger som kan nås via intra- og ekstranett, omfattes av de foreslåtte endringene.

Med administrative IKT-løsninger menes for eksempel saks- og arkivsystemer, timeregistrerings- og reiseregningssystemer, fakturasystemer og andre administrative arbeidsverktøy, jf. direktivets fortale avsnitt 34. Fortolkningen samsvarer med den svenske fortolkningen av direktivet, jf. den svenske «Lagrådsremiss om Genomförande av webbtillgänglighetsdirektivet».

Departementet har forståelse for synspunktene til FFO, HLF og KS om at kravene bør utvides til (også) å gjelde øvrige deler av arbeidslivet, men har valgt ikke å fremme et forslag om det.

Gjennomføring av nye krav om universell utforming av intranett og ekstranett bidrar til økt sysselsetting av personer med funksjonsnedsettelse(r). Mange står utenfor arbeidslivet, men ønsker seg en jobb. Ifølge SSBs arbeidskraftundersøkelse 2020 er antallet arbeidsledige med nedsatt funksjonsevne, 21 000 personer. Én av årsakene til at det kan være vanskelig å komme inn på arbeidsmarkedet, er manglende universell utforming av IKT. Universell utforming av intranett og ekstranett er en utvidelse av eksisterende regulering, som vil gjøre arbeidstakere med funksjonsnedsettelser mer selvstendige i arbeidssituasjonen og attraktive på arbeidsmarkedet. Det kan likevel fortsatt være behov for individuell tilrettelegging etter likestillings- og diskrimineringsloven § 22, bl.a. som følge av at øvrige IKT-løsninger på arbeidsplassene ikke omfattes av kravene.

8.2 Definisjoner

8.2.1 Innledning

Artikkel 3 inneholder ulike legaldefinisjoner av sentrale begreper i direktivet. Dette omfatter bl.a. legaldefinisjoner av begrepene mobilapplikasjoner, standard, tidsbaserte medier, reproduksjon av gjenstander fra kulturhistoriske samlinger og måledata.

Begrepet «mobilapplikasjon» omfattes av forskriftens definisjon av nettløsninger, men det foreslås at det tas inn en tydeliggjøring av dette i forskriften. Begrepet «standard» er legaldefinert i forskriften, men det foreslås en endring i definisjonen i tråd med direktivets krav.

Definisjonene, som ikke allerede følger av forskriften, vil tas inn i forskriften. Nedenfor gis det en omtale av begrepet «offentlig organ» som definerer pliktsubjektene direktivet retter seg mot.

8.2.2 Begrepet «offentlig organ»

8.2.2.1 Direktivet

Artikkel 3(1) nr. (1) inneholder en legaldefinisjon av begrepet «offentlig organ» («public sector body»). Med «offentlig organ» menes statlige, regionale og kommunale myndigheter og andre «offentligrettslige organer» slik disse er definert i direktiv 2014/24/EU i artikkel 2(1) nr. 4. Direktivet stiller dermed krav om at i tillegg til staten og regionale og kommunale («lokale») myndigheter, skal også «offentligrettslige organer» eller sammenslutninger dannet av én eller flere slike myndigheter eller ett eller flere slike offentligrettslige organer, følge direktivets krav, dersom disse sammenslutningene er opprettet for det bestemte formål å imøtekomme allmennhetens behov, og ikke behov av industriell eller forretningsmessig art.

8.2.2.2 Gjeldende rett

Likestillings- og diskrimineringslovens regler om universell utforming av IKT gjelder «offentlige virksomheter» og «private virksomheter» som er rettet mot allmennheten, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 17, jf. § 18 første ledd.

Departementet legger til grunn at private rettssubjekter, slik som private foretak uavhengig av ansvarsform, og organisasjoner er omfattet av likestillings- og diskrimineringslovens regler som gjelder for private virksomheter. Det vises til forarbeidene til den tidligere diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, Ot.prp. nr. 44 (2007–2008) kapittel 9.3.7.3, og Prop. 63 L (2018–2019) kapittel 3.5.2.4, der spørsmålet om hvilke rettssubjekter som kan være ansvarlige for etterlevelse av regelverket, ble drøftet.

Private virksomheter rettet mot allmennheten er for eksempel butikker, tjenestetilbydere og informasjons- og servicekontorer, jf. Prop. 81 L (2016–2017) side 323.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Forarbeidene til likestillings- og diskrimineringsloven §§ 17 og 18 definerer ikke hva som menes med «offentlige virksomheter». Statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter er å anse som offentlige virksomheter, men begrepet favner også offentlige virksomheter utover disse, og det er ikke en forutsetning for å omfattes av begrepet at virksomheten utøver offentlig myndighet. Begrepet offentlige virksomheter favner dermed videre enn begrepet «offentlige myndigheter», som er brukt i likestillings- og diskrimineringsloven § 24.

Departementet tolker gjeldende rett slik at «offentligrettslige organer», slik disse er definert i direktiv 2014/24/EU i artikkel 2(1) nr. 4, er omfattet av begrepet «offentlige virksomheter.» Det vises til omtalen av begrepene i forarbeidene til likestillings- og diskrimineringsloven, Prop. 63 L (2018–2019) kapittel 3.5.2.4, hvor aktivitetsplikten for arbeidsgivere i «offentlige virksomheter» og «private virksomheter» drøftes. Det vises her også til forarbeidene til den tidligere diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, jf. Ot.prp. nr. 44 (2007–2008), kapittel 9.3.7.2.

8.2.2.3 Departementets vurdering

Departementet fortolker direktivets begrep «offentlig organ» slik at det dekkes av begrepet «offentlig virksomhet» i den foreslåtte bestemmelsen i likestillings- og diskrimineringsloven § 18.

Legeforeningen etterlyser i sitt høringssvar en avklaring på rekkevidden av definisjonen av «offentlig organ» i direktivet artikkel 3(1) og stiller spørsmål ved om avtalespesialister kan falle inn under definisjonen av «offentligrettslig organ i anskaffelsesdirektivet artikkel 2(1) nr. 4 bokstav a til c, og følgelig de nye kravene som gjennomføres nasjonalt. *Legeforeningen* viser også til direktivets fortale om at medlemslandene oppfordres til å utvide virkeområdet i direktivet til private virksomheter som tilbyr ressurser og tjenester til allmennheten, herunder helsetjenester.

Som nevnt, er begrepet «offentlig virksomhet» i forslaget til ny § 18 ment å omfatte begrepet «offentlig organ» slik dette er definert i direktivets artikkel 3(1), jf. også Prop. 63 L (2018–2019) kapittel 3.5.2.4. Definisjonen i direktivets artikkel 3(1) viser til at begrepet omfatter statlige, regionale og lokale myndigheter. Videre omfattes «offentligrettslige organer» slik dette er definert EUs direktiv om anskaffelser, direktiv 2014/24/EU artikkel 2(1) nr. 4. Departementet legger til

grunn at begrepet «offentlige organ» omfatter offentlige helsetjenestevirksomheter som de regionale helseforetakene, helseforetak og statsforetak.

Departementet legger til grunn at begrepet «offentligrettslige organer» skal forstås på samme måte som i forskriften om offentlige anskaffelser (FOR-2016-08-12-974) § 1-2 (2):

- «Et offentligrettslig organ er et organ som
- a) er opprettet for å tjene allmennhetens behov og ikke er av industriell eller forretningsmessig karakter,
 - b) er et selvstendig rettssubjekt og
 - c) har tilknytning til det offentlige ved at
 1. organet hovedsakelig er finansiert av offentlige myndigheter eller andre offentligrettslige organer,
 2. organets forvaltning er underlagt slike myndigheters eller organers ledelsesmessige kontroll eller
 3. organet har et administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan der over halvparten av medlemmene er oppnevnt av slike myndigheter eller organer.»

8.2.3 Dokumentbegrepet

8.2.3.1 Direktivet

Etter direktivets artikkel 1(4) bokstav (a) er dokumentformater som er publisert før 23. september 2018, unntatt fra virkeområdet. Dette gjelder likevel ikke dokumenter som er nødvendig for aktive administrative prosesser knyttet til oppgavene som utføres av offentlige organer. Slike dokumenter skal derfor være universelt utformet uavhengig av når dokumentet ble publisert.

I direktivets fortale avsnitt 26 er begrepet omtalt slik:

«Dokumentformater bør forstås som dokumenter som ikke primært er beregnet på bruk på internett, og som inngår i nettsider, for eksempel Adobe Portable Document Format (PDF), Microsoft Office-dokumenter eller tilsvarende dokumenter basert på åpen kildekode.»

Begrepet dokumentformater er ikke legaldefinert i artikkel 3.

Unntaket i direktivet for dokumentformater ble omtalt i høringsnotatet i kapittel 3.5.6.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

8.2.3.2 Gjeldende rett

Begrepet «dokument» er ikke særskilt regulert eller definert i likestillings- og diskrimineringsloven eller IKT-forskriften. Forskriften er tolket slik at alt innhold på nettløsninger som er omfattet av forskriften, skal tilfredsstillе kravene i § 4. Det vil si at alle dokumenter i utgangspunktet er omfattet, jf. kapittel 7.3.

I annen lovgivning, jf. forvaltningsloven § 2 bokstav f, offentleglova § 4 første ledd, arkivlovens § 2 første ledd bokstav (a) og pliktavleveringsloven § 3 første ledd andre strekpunkt, er det benyttet likelydende definisjon av begrepet «dokument»:

«en logisk avgrenset informasjonsmengde som er lagret på et medium for senere lesing, lytting, framføring, overføring eller lignende.»

Definisjonen omfatter alle tradisjonelle dokumenter, som brev og notater, men også fotografier, kart, skisser ol. Informasjon i form av lydbånd, film, videofilm og andre audiovisuelle medier er også omfattet av begrepet, jf. Ot.prp. nr. 56 (1999–2000) side 5.

8.2.3.3 Departementets vurdering

Et spørsmål er om det er behov for en definisjon av dokumentbegrepet i likestillings- og diskrimineringsloven eller forskriften. WCAG-retningslinjene inneholder ikke en definisjon av begrepet «dokument», verken i suksesskriteriene eller den normative ordlisten i tillegg A.

Dokumentbegrepet er derimot definert i EN 301 549 V2.1.2 (2018–08) kapittel 3.1 om termer i standarden. Definisjonen inneholder også 9 noter med eksempler, jf. kapittel 3.1.7:

«document: logically distinct assembly of content (such as a file, set of files, or streamed media) that functions as a single entity rather than a collection, that is not part of software and that does not include its own user agent (after WCAG2ICT [i.26])»

NOTE 1: A document always requires a user agent to present its content to the user.

NOTE 2: Letters, e-mail messages, spreadsheets, books, pictures, presentations, and movies are examples of documents.

NOTE 3: Software configuration and storage files such as databases and virus definitions, as well as computer instruction files such as source code, batch/script files, and firm-

ware, are examples of files that function as part of software and thus are not examples of documents. If and where software retrieves «information and sensory experience to be communicated to the user» from such files, it is just another part of the content that occurs in software and is covered by WCAG2ICT like any other parts of the software. Where such files contain one or more embedded documents, the embedded documents remain documents under this definition.

NOTE 4: A collection of files zipped together into an archive, stored within a single virtual hard drive file, or stored in a single encrypted file system file, do not constitute a single document when so collected together. The software that archives/encrypts those files or manages the contents of the virtual hard drive does not function as a user agent for the individually collected files in that collection because that software is not providing a fully functioning presentation of that content.

NOTE 5: Anything that can present its own content without involving a user agent, such as a self-playing book, is not a document but is software.

NOTE 6: A single document may be composed of multiple files such as the video content and closed caption text. This fact is not usually apparent to the end-user consuming the document/content.

NOTE 7: An assembly of files that represented the video, audio, captions and timing files for a movie is an example of a document.

NOTE 8: A binder file used to bind together the various exhibits for a legal case would not be a document.

NOTE 9: Documents may contain sub-documents.»

Definisjonen er svært vid og harmonerer etter departementets syn med ordlyden i definisjonen i forvaltningsloven § 2 bokstav f. og øvrige lover. Rekkevidden av begrepet «dokument», etter standarden og norsk lovgivning ellers, er altså mye videre enn direktivets unntak som er knyttet til dokumentformater, jf. artikkel 1(4) bokstav (a).

Hensynet til helhet og sammenhengende regelverk, taler for at definisjonen av dokument, som er innarbeidet i norsk rett, legges til grunn for regelverket om universell utforming av IKT.

Departementet vil derfor ta inn en tilsvarende definisjon av begrepet «dokument» i forskriftens § 3. I tillegg vil unntaket for dokumentformater reguleres særskilt i forskriftens § 4 om unntak,

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

slik som foreslått i høringen. Unntaket vil dermed bare omfatte deler av det som inngår i dokumentbegrepet etter legaldefinisjonen.

Tilsynet for universell utforming av IKT vil veilede om forholdet mellom definisjonen av dokument og unntaket for dokumentformater.

8.3 Unntak fra direktivets virkeområde

8.3.1 Innledning

Direktivet har et bredt saklig virkeområde, samtidig som det oppstilles generelle unntak for enkelte sektorer samt bestemte unntak for noen innholdstyper på nettsteder og mobilapplikasjoner.

Enkelte unntak fra direktivets virkeområde er begrunnet med at det ikke eksisterer effektive og automatiserte metoder for å gjøre den aktuelle innholdstypen universelt utformet. Det vises for øvrig til fortalen i direktivets avsnitt 22, hvor det fremgår at unntakene bør vurderes på nytt, i lys av fremtidige teknologiske fremskritt, ved gjennomgåelsen av direktivet. Unntak fra innholdstyper som ikke krever lov- eller forskriftsendring, eller som kun krever forskriftsendring, er kort omtalt i kapitlene 7.2 og 7.3.

8.3.2 Direktivets geografiske virkeområde

Når direktivet gjennomføres i EØS-avtalen, vil direktivet gjelde innenfor EØS-avtalens geografiske virkeområde. EØS-avtalen gjelder på norsk territorium, det vil si norsk landterritorium, indre farvann og territorialfarvann og i luftrommet over. Jan Mayen er en del av norsk territorium og EØS-avtalen gjelder også der.

Det er gjort unntak for Svalbard, som er unntatt fra EØS-avtalens virkeområde, i henhold til Protokoll 40, jf. også EØS-loven § 6.

Likestillings- og diskrimineringsloven § 3 annet ledd slår fast at bestemmelsene om universell utforming i lovens kapittel 3 ikke gjelder på Svalbard og Jan Mayen, installasjoner i virksomhet på norsk kontinentalsokkel, norske luftfartøyer og norske skip i utenriksfart. Bestemmelsens annet ledd annet punktum fastslår at Kongen kan gi forskrift om anvendelsen av de nevnte bestemmelsene på disse områdene.

I forskriften § 2 femte ledd er det fastsatt en avgrensning av det geografiske virkeområdet mot Jan Mayen. Av forskriften § 2 femte ledd fremgår det videre at forskriften ikke gjelder i den økonomiske sonen eller norske skip i utenriksfart.

Departementet foreslo i høringsnotatet ingen lovendring knyttet til avgrensningen av det geografiske virkeområdet. Departementet foreslo likevel forskriftsendringer i tråd med direktivets krav. Høringsinstansene hadde ikke synspunkter på dette.

8.3.3 Direktivets saklige virkeområde

8.3.3.1 Nettsteder og mobilapplikasjoner til allmennkringkastere

Direktivet gjelder for nettsteder og mobilapplikasjoner, mens selve det audiovisuelle innholdet ikke er omfattet av kravene. Direktivets krav gjelder ikke for nettsteder og mobilapplikasjoner som tilbys av allmennkringkastere. Direktivets artikkel 1(3) bokstav (a) fastslår at direktivet ikke får anvendelse på:

«Nettsteder og mobilapplikasjoner som tilhører allmennkringkastere og deres datterforetak, eller andre organer og deres datterforetak som utfører en allmennkringkastingsoppgave.»

Direktivet har dermed en annen avgrensning enn gjeldende rett, ettersom gjeldende forskrift gjelder for allmennkringkasteres nettsteder og mobilapplikasjoner, dersom tjenesten ikke reguleres av kringkastingsloven.

Gjeldende rett

Sektorprinsippet

Likestillings- og diskrimineringslovens krav om universell utforming av IKT gjelder for private og offentlige virksomheter, inkludert allmennkringkastere og andre aktører i mediebransjen.

Lovens sektorprinsipp innebærer imidlertid at forskriften ikke gjelder IKT-løsninger der utformingen reguleres av annen lov eller forskrift, jf. § 18 tredje ledd. Da vil IKT-løsninger ikke pålegges ytterligere krav om universell utforming etter likestillings- og diskrimineringsloven eller forskriften, jf. spesialmerknadene til § 18 i Prop. 81 L (2016–2017) og forskriften § 2. Det vil innebære brudd på plikten til universell utforming etter likestillings- og diskrimineringsloven dersom de sektorspesifikke reglene ikke er fulgt, jf. spesialmerknadene til likestillings- og diskrimineringsloven § 17 i Prop. 81 L (2016–2017).

Kringkastingsloven § 2-19 stiller overordnede krav om tilrettelegging for personer med funksjonsnedsettelser gjennom teksting, tegnspråktol-

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

king og synstolking av programmer, og gjennom lydtekst eller andre teknikker.

Kravene gjelder kun for NRK og riksdekkende kommersielle fjernsynskanaler med en andel på mer enn fem prosent av de samlede seertallene for fjernsyn. Kringkastingsforskriften §§ 2-5 og 2-6 konkretiserer tilretteleggingskravene. Siden det er gitt regler om universell utforming i kringkastingsloven, gjelder ikke IKT-forskriften for fjernsyn og audiovisuelle bestillingstjenester, som er underlagt slike krav i kringkastingsregelverket.

Kringkastingsloven regulerer følgende tjenester: kringkasting (radio) jf. § 1-1 bokstav a) fjernsyn (lineær-fjernsyn) jf. § 1-1 bokstav c) og audiovisuelle bestillingstjenester (ikke-lineær fjernsyn) jf. § 1-1 bokstav d).

Andre medietjenester, for eksempel nettaviser, faller utenfor kringkastingslovens virkeområde.

Tilsynet har i sin tilsynspraksis derfor lagt til grunn at IKT-forskriften som hovedregel gjelder for nettaviser, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 2 første ledd, og forskriften § 2 andre ledd jf. tredje ledd.

Departementet uttalte følgende om de tradisjonelle kringkasteres audiovisuelle bestillingstjenester i den samme lovproposisjonens side 32:

«Ut fra dagens medielandskap mener departementet at [kringkastingsloven] i første rekke vil komme til å omfatte nett-TV-tilbudet til de tradisjonelle kringkasterne, dvs. NRKs nett-TV, TV 2 Sumo, TV Norges nett-tv og liknende samt tjenester som tilbyr elektronisk filmleie og medieforetak som i tillegg til tjenester med tekstbasert nyhetsstoff tilbyr egne og atskilte tjenester med programmer som er sammenliknbare med fjernsynsprogrammer. Et eksempel på sistnevnte er VGTV selv om denne også inneholder enkelte videosnutter og programmene gjennomgående er relativt korte.»

På samme side i lovproposisjonen uttrykker departementet følgende:

«Levering av bildeprogrammer må være tjenestens hovedformål for at det skal dreie seg om fjernsyn eller audiovisuelle bestillingstjenester, jf. artikkel 1 bokstav nr. 1 a og fortalen punkt 22. Tjenester hvor audiovisuelle elementer eller bildeprogrammer inngår som et tilleggsprodukt eller er av underordnet betydning er derfor ikke omfattet av direktivet. Elektroniske versjoner av aviser og tidsskrifter vil falle utenfor AMT-direktivets virkeområde dersom det audiovisuelle innholdet ikke er tjenestens

hovedformål, men kun benyttes som en støttefunksjon, jf. fortalen punkt 28. Nettaviser hvor noen av de skriftlige artiklene er illustrert med kortere videosnutter vil derfor *ikke* være omfattet av AMT-direktivet.»

Tjenester som tilbys av allmennkringkastere er til dels omfattet av forskriften om universell utforming av IKT. Om en tjeneste som tilbys av en allmennkringkaster er omfattet av forskriften, avhenger av om tjenesten reguleres av kringkastingsloven. Tjenester som ikke er regulert av kringkastingsloven, eksempelvis nettaviser, er omfattet av gjeldende forskrift, jf. Prop. L 81 (2016–2017) kapittel 22.2.3.3. De nye kravene som følger av direktivet, får ikke anvendelse på slike tjenester fra allmennkringkastere.

Forslag i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet at direktivets unntak for nettsteder og mobilapplikasjoner som tilbys av allmennkringkastere, innføres i nasjonalt lovverk. Det presiseres at nettløsninger som ikke reguleres av sektorlovgivning, i dette tilfelle kringkastingsloven, er omfattet av IKT-forskriftens krav til universell utforming. Som NRK påpekte, var høringsnotatet uklart på dette punktet.

Høringsinstansenes syn

Mediesektoren (*NRK, TV2, Aller Media, Amedia, Mediebedriftenes landsforening (MBL), Norsk Redaktørforening (NR) og Schibsted*) kommer med innspill på eksisterende regelverk, i tillegg til direktivets krav. Aktørene i mediesektoren peker på at det ikke ble foretatt en grundig vurdering av regelverkets anvendelse på nettaviser i forbindelse med vedtakelsen av forskriften i 2013, eller i høringen for gjennomføring av direktivet.

NRK viser i sin høringsuttalelse til at direktivet kun regulerer offentlig sektor. *NRK* viser videre til at forslaget i høringsnotatet tilsynelatende er ment å innføre det samme unntaket for allmennkringkastere som direktivet. Grensedragningen etter direktivet går ifølge *NRK* på om nettstedet eller applikasjonen «tilhører» en allmennkringkaster, deres datterforetak eller andre organer/deres datterforetak som utfører en allmennkringkastingsoppgave. Unntaket i direktivet er knyttet opp mot enheten/selskapet (allmennkringkasteren) og ikke hva enheten gjør. *NRK* mener at departementet i høringsnotatet bruker begrepene «allmennkringkasting» og «kringkasting» om hver-

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

andre og at løsningen derfor blir en annen enn den som var tilsiktet. *NRK* viser videre til direktivets fortale der det henvises til audiovisuelle medietjenester. Fortalen gir uttrykk for at regler på dette feltet best kan utvikles innenfor sektorregelverket, som også gjelder for privat fjernsynselskaper – dette bl.a. for å sikre rettfærdige konkurransevilkår. *NRK* viser til at EU/EØS-landene ikke uten videre eller uten utredning kan la direktivet gjelde for nettstedene/applikasjonene til allmennkringkastere.

Interesseorganisasjonene *Blindeforbundet* og *NBfU* er kritiske til forslaget om at forskriften ikke skal gjelde for nettløsninger som faller inn under kringkastingslovens virkeområde. De viser til at styrking av kravene til universelt utformede nettløsninger bidrar til mindre diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse.

TV 2 viser i sin høringsuttalelse til innspillene fra *Norsk redaktørforening* og *Mediebedriftenes Landsforening* og stiller seg bak disse. *Norsk redaktørforening* påpeker, på lik linje med *NRK*, at (offentlige) allmenkringkasteres nettsider og mobilapplikasjoner uttrykkelig unntas fra direktivets anvendelsesområde. De viser videre til direktivets fortale avsnitt 23, der det gis uttrykk for at eventuelle krav til universell utforming overfor mediene bør reguleres særskilt. Begrunnelsen for dette er behovet for å sikre like vilkår og harmonisering. De viser videre til at AMT-direktivet som regulerer mediesektoren, ikke stiller krav om universell utforming av medier, men nøyer seg med at medlemsstatene skal oppmuntre tilbydere av audiovisuelle medietjenester til å sørge for at deres tjenester gjøres tilgjengelig for funksjonshemmede.

NRK viser til at det fra et yringsfrihetsperspektiv kan tillates mer regulering av allmenkringkastere som mottar særbehandling i form av statsstøtte og som påtar seg forpliktelser med hensyn til både innhold, form og formidlingsteknologi, enn hva som kan tillates overfor kommersielle nyhetsmedier. *Norsk redaktørforening* etterlyser en drøfting av yringsfriheten, jf. Grunnloven § 100 og Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 10.

Døveforbundet viser til at *NRK* må være spyspiss og sørge for at automatisk talegjenkjenning kommer på plass. *Døveforbundet* viser til at *NRK* og *TV2* har vist at det teknisk og praktisk vil være mulig å tekste programmer døgnet rundt. Kringkastingslovens og -forskriftens plikter til universell utforming bør, ifølge *Døveforbundet*, utvides i tråd med dette. Med henvisning til CRPD mener *Døveforbundet* at alle tekniske plattformer (TV,

nett-TV, video og sosiale medier) må tekstes og ha en tegnspråklig video og at tilbud på tegnspråkssendinger må utvides.

Medietilsynet stiller seg positiv til at unntaket mot sektorlovgivning/kringkastingsloven presiseres i regelverket om universell utforming av IKT. *Medietilsynet* har også konkrete innspill til formulering av forskriftsbestemmelsen, for å sikre at ingen aktører utilsiktet faller utenfor reguleringen.

Departementets vurderinger

Presisering av unntaket

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om at direktivets unntak for nettsteder og mobilapplikasjoner som tilbys av allmennkringkastere, innføres ved gjennomføring av direktivets krav.

NRK gjorde i sitt høringssvar departementet oppmerksom på at begrepene «kringkastere» og «allmenkringkastere» ble brukt om hverandre i høringsnotatet og viste til at departementet ga uttrykk for at direktivets unntak for «kringkasting» skal innføres. Denne formuleringen var ikke tilsiktet.

Det finnes, som *NRK* også påpekte, en rekke kringkastere, både kommersielle og ikke-kommersielle aktører. Det er kun *NRK* og *TV2* som er allmenkringkastere og som driver med allmenkringkasting, og som dermed faller inn under direktivets unntak.

Departementet har valgt å fremme et lovforslag som samsvarer med direktivets krav, dvs. slik at private kringkastere, audiovisuelle tjenestetilbydere samt andre mediebedrifter ikke er omfattet av de nye kravene. Som *NRK* påpekte, er ikke unntaket for allmenkringkastere begrunnet noe sted, bortsett fra det som uttrykkes i fortalens avsnitt 23:

«Retten for personer med nedsatt funksjonsevne og eldre til å delta og bli integrert i det sosiale liv og i kulturlivet i Unionen er uløselig knyttet til tilgjengelige audiovisuelle medietjenester. Denne retten kan imidlertid bedre utvikles innenfor rammen av Unionens sektorspesifikke regelverk eller regelverk med fokus på tilgjengelighet, som også gjelder for private fjernsynselskaper, for å sikre rettfærdige konkurransevilkår uten å berøre den samfunnsmessig viktige rollen som audiovisuelle medietjenester spiller. Dette direktiv bør derfor ikke få anvendelse på nettsidene og mobilapplikasjonene til allmenkringkastere.»

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Som NRK viser til, kan begrunnelsen for avgrensingen være sammensatt. Direktivets krav gjelder for offentlige organer. De fleste allmennkringkastere er offentlig eide selskaper og det var derfor behov for å unnta allmenkringkastere eksplisitt. Direktivets krav gjelder ikke private virksomheter, inkludert allmennkringkasteres private konkurrenter, og departementet er enig med NRK i at kravene ikke bør utvides til å omfatte allmennkringkastere uten nærmere utredning.

Departementet vil samtidig presisere at det i denne omgangen ikke foreslås endringer i de eksisterende kravene i forskriften om universell utforming av IKT til allmennkringkasteres og andre medieaktørenes nettsteder, mobilapplikasjoner, og nettaviser. Dette betyr altså at de eksisterende kravene videreføres.

Avveining mellom rett til å motta informasjon og redaksjonell frihet

Departementet mener at enkelte krav til universell utforming kan innebære et inngrep i den redaksjonelle friheten, som er en del av ytringsfriheten nedfelt i Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Prinsippet om redaksjonell uavhengighet er nedfelt både i kringkastingsloven § 2-3, §§ 6-2 og 6-3, og lov av 29. mai 2020 nr. 59 om redaksjonell uavhengighet og ansvar i redaktørstyrte journalistiske medier (medieansvarsloven) § 7.

Utgangspunktet er at redaktøren har redaksjonell frihet og skal få bestemme hvilket innhold som skal publiseres og på hvilken måte. Så lenge krav til den universelle utformingen innebærer at redaktøren må sørge for at det utarbeides tekst eller annet innhold, som blir en del av det redaksjonelle innholdet, er dette i utgangspunktet et inngrep i redaktørens redaksjonelle frihet.

Direktivet stiller først og fremst krav til formatet innholdet presenteres på. Etter departementets vurdering er kravene i utgangspunktet lite inngripende i den redaksjonelle friheten. Når forskriftens krav skal anvendes på nettløsninger som publiserer redaksjonelt innhold, må kravene tolkes innskrenkede og anvendes pragmatisk.

Departementet viser til at retten til å motta informasjon (informasjonsfrihet) og retten til å publisere innhold fritt (redaksjonell frihet) er to sider av ytringsfriheten, som i enkelte tilfeller kan komme i konflikt. Rettighetskonflikten må løses gjennom en avveining mellom rettighetene og de grunnleggende hensynene som gjør seg gjeldende i det konkrete tilfellet.

Håndheving av regelverket overfor redaktørstyrte journalistiske medier, må skje innenfor

rammen av EMDs praksis. Dersom et krav innebærer et inngrep i ytringsfriheten, må det kunne forsvares i henhold til vilkårene i Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10 (2).

Særlig om forholdet mellom gjeldende regelverk om universell utforming av IKT og kildevernet

Ytringsfriheten er beskyttet av Grunnloven § 100, EMK artikkel 10 og Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 19. Selv om det ikke fremgår direkte av ordlyden i EMK artikkel 10, følger det av EMDs praksis at pressens ytringsfrihet også omfatter retten til kildevern. Kildevernet er en grunnleggende forutsetning for å få frem i offentligheten opplysninger som kan ha samfunnsmessige konsekvenser. Manglende kildevern kan føre til at enkeltpersoner ikke nødvendigvis ønsker å komme frem med opplysninger om kritikkverdige forhold til media.

Kildevernet følger av straffeprosessloven §§ 125 første ledd, 204 første ledd første punktum og 210 første ledd første punktum og tvisteloven § 22-11 første ledd og § 26-7 annet ledd, slik disse bestemmelsene forstås etter gjeldende rettspraksis i Høyesterett og EMD. Kulturdepartementet understreker at opplysningsplikten etter likestillings- og diskrimineringsloven § 36 tredje ledd ikke innebærer noen innskrenkning av pressens rett til kildevern etter EMK artikkel 10. I den grad offentlige myndigheter vil kreve innsyn i opplysninger og kilder som journalister er i besittelse av, må inngrepet kunne forsvares etter de nærmere vilkårene i artikkel 10(2). I en av de mest kjente kildevern-sakene som er behandlet av EMD, Goodwin mot Storbritannia (EMD-1990-17488), uttalte domstolen at beskyttelse av kilder er en grunnleggende forutsetning for pressefrihet og at inngrep i dette vernet krever sterke grunner («overriding requirements in the public interest»). At retten til kildevern gjelder generelt overfor offentlige myndigheter, følger også av en rekke rekommandasjoner og deklarasjoner fra Europarådet.

8.3.3.2 *Nettsteder og mobilapplikasjoner til barnehager og skoler*

Direktivet

Direktivet åpner for at medlemsstatene kan unnta nettsteder og mobilapplikasjoner som tilhører barnehager og grunnsopplæringen (grunnskoler og videregående opplæring) fra direktivets krav, jf.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

artikkel 1(5). Det er likevel et krav om at innhold som er knyttet til viktige nettbaserte administrative funksjoner, skal være universelt utformet. Dette kan f.eks. være en søknad om barnehageplass.

Videre følger det av fortalens avsnitt 33 at dersom viktig innhold formidles på en tilgjengelig måte via et annet nettsted, bør det ikke være nødvendig å gjøre det samme innholdet tilgjengelig på nettstedet til den aktuelle institusjonen.

Forslag i høringsnotatet i 2019

I høringsnotatet foreslo departementet å gjennomføre direktivet for offentlige virksomheter og for private virksomheter som jevnlig sysselsetter mer enn 50 ansatte. Forslaget omfattet også barnehager og skoler. Utdanningssektoren ble omtalt i kapittel 3.5.14.

Høringsinstansenes syn

Direktoratet for e-helse mener direktivet skal gjennomføres for alle offentlige og private virksomheter. Direktoratet mener videre at det er viktig at tilsynet for universell utforming av IKT veileder utdanningsinstitusjonene om hvordan de kan inkludere universell utforming av IKT i læreplanene. De uttaler at:

«[t]iltak som fremmer integrasjon av tilgjengelighet fra starten av fremfor i et remedieringsperspektiv gir ikke bare lavere samfunnskostnader, men også bedre brukeropplevelser for Norges innbyggere.»

Forleggerforeningen mener at innføring av kravene til å gjelde for offentlige virksomheter vil best ivareta balansen mellom behovet for en universelt utformet offentlighet og et velfungerende marked for digitale bøker og læremidler på norsk.»

Forleggerforeningen påpeker at universell utforming av digitale læremidler etter standarden WCAG 2.1 vil medføre en ekstrakostnad ved produksjon. For eksempel kan digitale læremidler for høyere utdanning med mange bilder, figurer, film, lyd og illustrasjoner bli svært dyre, og merkostnaden kan ikke dekkes inn av høyere priser til studentene. *Forleggerforeningen* frykter at:

«den høye produksjonsprisen i mange tilfeller kan virke prohibitivt, slik at man ikke kan tilby pensumlitteraturen i digitalt format, men bare i papirformat.»

Norges Døveforbund gir innspill om at døve møter store utfordringer i høyere utdanning ved at det blir lagt ut videoer med studiemateriell som hverken blir teksten eller tegnspråktolket.

OsloMet er positiv til regelverksendringene, og støtter felles regulering for offentlige og private virksomheter, men understreker at det vil være ressurskrevende å gjennomføre endringene. Det vises bl.a. til den store mengden med dokumenter og filmer som er publisert på *OsloMets* nettsider. Av den grunn ber *OsloMet* om at departementet vurderer overgangsperiode frem mot 1. juni 2021. *OsloMet* er også «opptatt av at det ikke bare fokuseres på kostnadene for overholdelse av regelverket, men at det også tas hensyn til omfanget av fordelene av oppdaterte retningslinjer.»

Universell påpeker at undersøkelser viser at det er lav kompetanse knyttet til universell utforming av IKT i opplærings- og utdanningssektoren, og at det med innføring av direktivet er behov for et kompetanseløft for å imøtekomme kravene. Dette gjelder særlig kompetanseheving knyttet til kravene om universell utforming av digitale læremidler.

Universell mener at innføring av krav om teksting av videoinnhold etter gjeldende rett har medført utfordringer for sektoren. Innføring av krav om synstolkning kan virke urimelig i en del sammenhenger, når visuelt innhold og video/lydspor skal kombineres i en forelesningssammenheng. *Universell* opplyser at de erfarer at enkelte stiller spørsmål ved om krav til synstolkning kan medføre en uforholdsmessig stor byrde for lærestedene og viser til at det i en undervisningssammenheng ofte vil være god kontroll på studentenes behov og preferanser. Synstolkning kan synes unødvendig om det ikke er noen synshemmede personer i et emne og kravet kan være uforholdsmessig.

Universell viser til en undersøkelse gjennomført av PROBA samfunnsanalyse våren 2019 om innføringen av krav om universell utforming av digitale læremidler. PROBA beskriver et «worst-case scenario», hvor regelverket blir så vanskelig å håndheve at video forsvinner som pedagogisk virkemiddel.

Gjeldende rett

Etter gjeldende rett er nettløsninger i barnehage-, opplærings- og utdanningssektoren, omfattet av kravene til universell utforming, jf. forskriften § 2 første ledd, jf. omtale i Ot.prp. nr. 44 (2007–2008) og Prop. 81 L (2016–2017) side 308. Ved utvidelsen til opplærings- og utdanningssektoren ble det

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

også stilt krav om at innhold på digitale læringsplattformer og digitale læremidler skal være universelt utformet. Digitale læremidler ble presisert i forskrift. Videre ble det tatt inn en definisjon av digitale læremidler i forskriftens § 3 første ledd bokstav d.

Gjeldende rett har et bredere virkeområde enn direktivet.

Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om at direktivets krav gjøres gjeldende for offentlige virksomheter, inkludert virksomheter i barnehage-, opplærings- og utdanningssektoren, som faller inn under definisjonen av «offentlig virksomhet», jf. kapittel 8.2.2.

Departementet vil imidlertid ikke innføre nye krav for private virksomheter. Virksomheter i opplærings- og utdanningssektoren, som faller utenfor definisjonen av «offentlig virksomhet», pålegges ikke nye krav. Mange av kravene i direktivet følger imidlertid av gjeldende rett og gjelder for offentlige og private barnehager, opplærings- og utdanningsinstitusjoner i dag. Gjeldende rett videreføres, og dagens krav skal etterleves av alle virksomheter i opplærings- og utdanningssektoren.

Etter direktivet kan medlemslandene unnta anvendelsen av direktivet for nettsteder og mobilapplikasjoner som tilhører barnehager og skoler, med unntak av «*viktige nettbaserte administrative funksjoner*».

Med økende grad av digitalisering av opplæringen blir universell utforming stadig viktigere for å gi barn like muligheter for deltakelse, for å hindre at elever blir ekskludert fra obligatorisk undervisning, og for å unngå unødvendig individuell tilrettelegging. Barn og elever får stadig tidligere tilgang på digitale verktøy og lærer også selv å ta i bruk slike virkemidler. Teknologitvillingen gjør at vi må forberede oss på økt bruk av multimediainnhold i fremtiden.

Departementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet og innfører ikke et generelt unntak for de nye kravene for barnehager og opplæring. Departementet går lenger enn direktivets minimumskrav ved å innføre de nye kravene for offentligrettslige organer i barnehage- og opplæringssektoren. Det vil si at disse virksomhetenes nettsteder, applikasjoner, intranett og ekstrasnett må oppfylle de nye kravene som følger av direktivet. Da synstolking er det mest kostnadsdrivende kravet, har departementet valgt å opprettholde dagens unntak for synstolking (WCAG-suksesskriteriene 1.2.3 og 1.2.5), og ikke innføre

synstolking som et krav for barnehage- og opplæringssektoren. Unntaket gjelder ikke for viktige nettbaserte administrative funksjoner, som for eksempel søknad om barnehageplass. Viktige nettbaserte administrative funksjoner i skoler og barnehager skal etterleve alle kravene etter direktivet, jf. artikkel 1(4) (h).

Departementet påpeker samtidig at videoinnhold som gjengis utelukkende visuelt, i stor grad er utilgjengelig for synshemmede uten bistand fra en som sitter ved siden av og forteller. Å bruke, forstå og forholde seg til visuell informasjon har en egenverdi for alle, også for synshemmede.

Tidlig innsats med tilgjengelighet på dette området hindrer at det etableres nye samfunns-kapte barrierer som ekskluderer personer på grunn av funksjonsnedsettelse. Nyttene ved å lære seg å tolke og forstå visuelt innhold er størst hvis det skjer fra ung alder, og barnehagen og skolen er derfor viktige arenaer for å lære å forholde seg til fortolket visuell informasjon og til å bruke ulike digitale virkemidler.

Selv om det ikke innføres et krav om synstolking av forhåndsinnspilt medieinnhold i barnehager og grunnopplæringen, med unntak av viktige nettbaserte administrative funksjoner, inneholder gjeldende rett forpliktelser om generelle tilpasninger og rett til individuell tilrettelegging både i barnehageloven, opplæringsloven og likestillings- og diskrimineringsloven. Barnehage- og opplæringsinstitusjoner som har synshemmede brukere av sine løsninger, bør synstolke forhåndsinnspilt medieinnhold for å gi et inkluderende og forsvarlig tilbud.

Synstolking er, som begrepet tilsier, rettet mot å gi en auditiv gjengivelse av det visuelle innholdet, og primært rettet mot økt tilgjengelighet for synshemmede. Det betyr likevel ikke at bare blinde eller sterkt svaksynte elever har nytte av synstolking. Departementet legger til grunn at alle elever med synshemming har nytte av en slik tilrettelegging. Det er videre sannsynlig at også andre elever av ulike årsaker vil ha glede, og økt nytte, av en slik beskrivelse. Dette gjelder spesielt integrert synstolking, som ofte vil tydeliggjøre informasjonen og inntrykkene som formidles. Å lære opp personalet i barnehage og grunnopplæringen i integrert synstolking vil også øke deres bevissthet om, og kompetanse til, muntlig gjengivelse og forklaring. Dette har en nytteverdi i seg selv og har overføringsverdi til både klasserom-undervisning og digital undervisning i sanntid (fjernundervisning).

De nye kravene som WAD-direktivet stiller for nettsteder og mobilapplikasjoner til barnehager,

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

opplærings- og utdanningsinstitusjoner, skal reguleres i forskrift.

Departementet presiserer at offentlige universiteter og høyskoler ikke er omfattet av unntaksadgangen i artikkel 1(5). For virksomheter i universitets- og høyskolesektoren innføres alle nye krav som følger av direktivet, herunder kravet til synstolkning av video.

Departementet understreker at formålet med kravene til universell utforming av IKT er mer tilgjengelig informasjon, ikke mindre, jf. omtalen i kapittel 11.5. Dersom kravene etter en konkret vurdering medfører en uforholdsmessig stor byrde, kan virksomheten redegjøre for dette i tilgjengelighetserklæringen, jf. kapittel 11.

8.3.3.3 Nettbaserte kart og karttjenester

Direktivet

Etter direktivet artikkel 1(4) bokstav (d) er nettbaserte kart og karttjenester unntatt fra direktivets virkeområde. For kart som er beregnet for navigasjon, skal likevel grunnleggende informasjon gis på en tilgjengelig, elektronisk måte. Formålet er å hjelpe personer som ikke kan bruke visuell informasjon eller komplekse navigasjonsfunksjoner etter hensikten. For eksempel kan dette være å finne lokaler eller områder der tjenester tilbys, jf. fortalen avsnitt 29.

Hva som menes med navigasjonsformål, er ikke uttrykkelig definert i direktivet, men er i fortalen beskrevet i motsetning til kart som gir en geografisk beskrivelse.

Direktivet omfatter kun kart som vises på et nettsted eller i en mobilapplikasjon. Digitale kart, som ikke formidles via en nettløsning, er ikke omfattet av direktivet.

Gjeldende rett

Det eksisterer ikke et tilsvarende eksplisitt unntak for nettbaserte kart og karttjenester i gjeldende rett. Men Tilsynet for universell utforming av IKT operer i praksis med et unntak, fordi teknologien ikke har kommet langt nok til å gjøre nettbaserte kart og karttjenester universelt utformet på en hensiktsmessig måte.

Høringen i 2019

I høringen foreslo departementet å gjennomføre direktivets unntak i forskriften, jf. kapittel 3.5.9.3.

Høringsinstansenes syn

NVE og *Kartverket* mener at formuleringen av unntaket for nettbaserte kart og karttjenester for navigasjonsformål er uklar. *NVE* ønsker at unntaket også skal gjelde for karttjenester uten navigasjonsformål og «andre grafiske presentasjoner», som for eksempel avanserte tidsreisegrafer.

Departementets vurdering

Direktivet inneholder et generelt unntak for nettbaserte kart og karttjenester. Deretter oppstilles det et unntak om at «grunnleggende informasjon gis på en tilgjengelig elektronisk måte» for kart ment for navigasjonsformål. Kart som ikke har navigasjon som formål, f.eks. snøkart, vannkart, klimakart osv., faller derfor utenfor direktivets virkeområde.

Departementet vil vurdere formuleringen av unntaket for kart og karttjenester i forbindelse med forskriftsarbeidet.

9 Harmoniseringsnivå

Det følger av direktivets artikkel 2 at direktivet er et minimumsdirektiv. Det betyr at medlemslandene kan opprettholde og innføre regler som går lenger enn direktivets minimumskrav. Nasjonale reglene må være i overensstemmelse med EØS-retten generelt.

Direktivet gjelder for virksomheter i offentlig sektor. Nasjonal lovgivning stiller i dag like krav til universell utforming av nettløsninger for offentlige og private virksomheter. Departementet foreslår i Prop. LS at direktivets krav gjøres gjeldende kun for offentlige virksomheter. Dette vil Norge være forpliktet til i henhold til EØS-avtalen. EØS-komiteen har truffet vedtak om innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen.

I tillegg har det blitt vedtatt tre gjennomføringsbeslutninger med hjemmel i direktivet. Disse inneholder nærmere informasjon om krav til tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon,

jf. (EU) 2018/1523, om gjennomføring av kontroll og rapportering, jf. (EU) 2018/1524, og om hvilken harmonisert standard som ligger til grunn for direktivet, jf. (EU) 2018/2048.

Den harmoniserte standarden EN 301 549 V2.1.2 (2018-08) viser til oppdatert versjon av WCAG-retningslinjene, WCAG versjon 2.1. WCAG 2.1 inneholder 12 nye suksesskriterier (tekniske krav) på nivå A og AA, sammenlignet med WCAG versjon 2.0. De 12 nye tekniske kravene vil kun innføres for offentlige virksomheter, jf. omtalen i kapittel 6 om valg av modell.

Kravene i gjennomføringsbeslutningene vil bli gjennomført ved endringer i forskrift om universell utforming av IKT-løsninger.

For private virksomheter videreføres dagens regelverk uten endringer, utover at begrepsbruken i regelverket blir harmonisert med direktivet.

10 Hovedprinsipper for universell utforming

10.1 Direktivets hovedprinsipper

Direktivets artikkel 4 viser til at medlemslandene skal sikre at offentlige nettsteder og mobilapplikasjoner er mer tilgjengelig ved å gjøre dem *mulig å oppfatte, mulig å betjene, forståelige og robuste*.

Hovedprinsippene for universell utforming i direktivets artikkel 4 er en direkte gjengivelse av de fire hovedprinsippene i WCAG-retningslinjene.

I direktivets artikkel 6(1) spesifiseres det nærmere når det kan oppstilles en presumsjon om overensstemmelse med kravene i artikkel 4. Innhold på nettsteder og mobilapplikasjoner som er i overensstemmelse med harmoniserte standarder, eller deler av dem, og som er publisert av EU-kommisjonen i EU-tidene i henhold til forordning No. 1025/2012, presumeres å være i overensstemmelse med kravene i artikkel 4.

Opprinnelig slo direktivet fast at virksomhetene skal følge WCAG versjon 2.0 nivå A og AA, jf. artikkel 6 (3), jf. EN 301 549 V1.1.2 (2015-04). I etterkant av direktivets vedtakelse har det pågått et arbeid for å oppdatere WCAG 2.0 som nå foreligger i ny versjon, WCAG 2.1.

10.2 Gjennomføringsbeslutningens hovedprinsipper

Den 20. desember 2018 publiserte EU-kommisjonen en gjennomføringsbeslutning som bestemmer at den oppdaterte europeiske standarden EN 301 549 V2.1.2 (2018-08) skal legges til grunn for direktivet. Dermed skal offentlige organer følge

WCAG versjon 2.1 nivå A og AA, jf. artikkel 6(3), jf. EN 301 549 V2.1.2 (2018-08). WCAG versjon 2.1. viderefører hovedprinsippene for universell utforming i WCAG versjon 2.0. Denne videreføringen av hovedprinsippene betyr at nettsteder og mobilapplikasjoner skal være *mulig å oppfatte, mulig å betjene, forståelige og robuste*.

I november 2019 ble en ny versjon av EN 301 549 publisert, EN 301 549 V3.1.1 (2019-11). Versjonen inneholder ikke nye tekniske krav/suksesskriterier. Det fremgår av forordet til standarden at den skal legges til grunn for direktivet, når standarden publiseres i Official Journal. Versjonen er ikke publisert i Official Journal.

10.3 Forskriftens hovedprinsipper

Forskriften § 4 første ledd viser til at nettløsninger minst skal utformes i samsvar med standarden WCAG 2.0 på nivå A og AA, med unntak av suksesskriteriene 1.2.3, 1.2.4 og 1.2.5. Unntakene omfatter synstolkning av forhåndsinnspilt videoinnhold, og teksting av direktesendt videoinnhold (1.2.4).

Standarden WCAG 2.0 foreligger i en oppdatert versjon, WCAG 2.1. Gjennom direktivets henvisning til standarden EN 301 549 og gjennomføringsbeslutningen, er det bestemt at WCAG versjon 2.1 skal legges til grunn for direktivet. Forskriftens henvisning til standarden skal endres i tråd med dette. Dette betyr at de ovennevnte hovedprinsippene om at nettsteder og mobilapplikasjoner skal være *mulig å oppfatte, mulig å betjene, forståelige og robuste* videreføres tilsvarende.

11 Unntak fra kravene ved uforholdsmessig stor byrde

11.1 Direktivet

Direktivets krav til universell utforming gjelder i det omfang at kravene ikke pålegger det offentlige organet en «uforholdsmessig stor byrde», jf. artikkel 5(1). I den engelske språkversjonen av direktivet brukes begrepet «a disproportionate burden» og i den danske språkversjonen brukes begrepet «en uforholdsmessig stor byrde». I dette ligger det en anerkjennelse av at kravene kan slå uforholdsmessig ut i enkelte tilfeller. Dersom det er berettiget, kan organet unnta bestemt innhold fra kravene til universell utforming.

I artikkel 5(2) presiseres det nærmere hvilke momenter det kan tas hensyn til i avveiningen av om kravene medfører en uforholdsmessig stor byrde eller ikke. Det offentlige organet skal ta hensyn til relevante forhold, herunder:

- a. det offentlige organs størrelse, ressurser og art,
- b. de anslåtte kostnadene og fordelene til det offentlige organ i forhold til de anslåtte fordelene for personer med funksjonsnedsettelse, under hensyn til hyppighet og varighet av bruken av den spesifikke nettsiden eller den spesifikke mobilapplikasjonen.

Momentene over er ikke uttømmende for hvilke forhold som skal vektlegges i vurderingen av forholdsmessigheten.

Det følger av direktivets artikkel 5(3) at det offentlige organet selv skal foreta en innledende forholdsmessighetsvurdering.

Dersom det offentlige organet unntar innhold fra kravene etter en forholdsmessighetsvurdering, må begrunnelsen for vurderingen fremgå av tilgjengelighetserklæringen. Organet skal redegjøre for hvilke deler av kravene som ikke kan oppfylles, og skal eventuelt tilby tilgjengelige alternativer, jf. artikkel 5(4).

Det følger av fortalens avsnitt 39 at det kan være tilfeller der det ikke er praktisk mulig for et offentlig organ å gjøre bestemt innhold fullt tilgjengelig. I slike tilfeller bør innholdet gjøres så tilgjengelig som mulig. Forholdsmessighetsvur-

deringen er nærmere beskrevet i fortalens avsnitt 39 som lyder:

«Tiltak som vil medføre en uforholdsmessig stor byrde, bør forstås som tiltak som vil påføre et offentlig organ en for stor organisatorisk eller finansiell byrde, eller som vil true organets evne til enten å oppfylle sitt formål eller å offentliggjøre informasjon som er nødvendig eller relevant for organets oppgaver og tjenester, idet det tas hensyn til sannsynlige fordeler eller ulemper for borgerne, særlig personer med funksjonsnedsettelse.

Bare berettigede grunner bør tas i betraktning ved en vurdering av i hvilken grad tilgjengelighetskravene ikke kan oppfylles fordi de ville medføre en uforholdsmessig byrde. Manglende prioritering, tid eller kunnskap bør ikke anses som berettigede grunner. Det bør heller ikke være noen berettigede grunner til ikke å anskaffe eller utvikle programvaresystemer for å administrere innhold på nettsteder og mobilapplikasjoner på en tilgjengelig måte, ettersom det finnes tilstrekkelige og anbefalte teknikker for å få disse systemene til å oppfylle tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktivet.»

Unntak fra kravene skal ikke gå lenger enn det som er «strengt nødvendig» for å begrense den uforholdsmessige byrden i hvert enkelt tilfelle. Øvrig innhold skal gjøres universelt utformet.

11.2 Gjeldende rett

Det fremgår av likestillings- og diskrimineringsloven § 17 tredje ledd at plikten til universell utforming ikke gjelder dersom tilretteleggingen medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten. Ved vurdering av om kravene innebærer en uforholdsmessig byrde skal det særlig legges vekt på:

- a. effekten av å fjerne barrierer for personer med funksjonsnedsettelse,
- b. om virksomhetens alminnelige funksjon er av offentlig art,

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

- c. kostnadene ved tilretteleggingen,
- d. sikkerhetshensyn og
- e. vernehensyn.

Likestillings- og diskrimineringsloven § 18 konkretiserer kravene om universell utforming av IKT. Bestemmelsen er et supplement til den generelle bestemmelsen om universell utforming i § 17. I lovproposisjonen 81 L (2016–2017) merknader til § 18 fremgår følgende:

«Konkrete krav til universell utforming av IKT skal fastsettes i forskrift til loven. Det er forutsatt at nivået på forskriftens krav skal utformes slik at kravene som hovedregel ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomhetene. Sammen med tidsfristene (se over) i § 41 og dispensasjonsadgangen tar § 18 høyde for at virksomheter ikke skal påføres uforholdsmessige byrder.»

Gjeldende rett åpner ikke for at virksomheten selv kan gjøre en vurdering av om kravene i det enkelte tilfelle utgjør en uforholdsmessig stor byrde. Virksomhetene kan derimot søke om dispensasjon fra tilsynsorganet fra tidspunktet for gjennomføringen av forskriftens krav. Vilkåret er at det foreligger «særlig tungtveiende grunner», jf. forskriften § 10.

11.3 Forslag i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet at unntaksvilkårene lovfestes i den foreslåtte, reviderte likestillings- og diskrimineringsloven § 18. Forslaget innebærer at momentene i vurderingen harmoniseres med direktivets vurderingskriterier i artikkel 5(2).

Departementet foreslo i høringsnotatet å erstatte begrepet «særlig tungtveiende grunner» i likestillings- og diskrimineringslovens § 41 med begrepet «uforholdsmessig stor byrde», og innføre begrepet «uforholdsmessig stor byrde» i likestillings- og diskrimineringslovens § 18 og på denne måten harmonisere lovens begrep med direktivets begrep. Departementet viste videre til at også den danske oversettelsen av direktivet brukte begrepet «uforholdsmessig stor byrde».

Departementet fremhevet i høringsnotatet at begrepsendringen ikke er ment å medføre en endring i den konkrete vurderingen som skal gjøres for å fastslå om vilkårene for unntaket er oppfylt.

11.4 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt enkelte innspill knyttet til endringen om at den første vurderingen av uforholdsmessig stor byrde foretas av virksomhetene og dokumenteres i forbindelse utfylling av tilgjengelighetserklæringen.

Blindeforbundet og *NBfU* mener det er avgjørende at vurderingen av om unntak skal innvilges gjøres av det offentlige. Virksomhetene skal ikke vurdere dette selv. Under høringsmøtet viste *Bergen kommune* til at manglende etterlevelse av universell utforming av IKT utgjør en uforholdsmessig stor byrde, som i dag bæres av mennesker med funksjonsnedsettelse.

Universell gir uttrykk for at ved forholdsmessighetsvurderingen:

«... skal det særlig legges vekt på (...) effekten av å fjerne barrierer for personer med funksjonsnedsettelse (...). I en undervisningssituasjon vil det i mange sammenhenger være god kontroll på studentenes behov og preferanser, og synstolking kan synes unødvendig om det ikke er synshemmede personer i et emne. Synstolking vil da ikke ha noen effekt for personer med funksjonsnedsettelse, og kravet kan være uforholdsmessig.»

Universell mener det svekker lovens intensjon at virksomheten må vente på tilsyn fra Digidir for å få vite om forholdsmessighetsvurderingen er innenfor rimelighetens grenser. *Universell* mener videre at Digidir i alle tilfeller bør styrkes. *Universell* uttaler at:

«... selv om departementet (...) påpeker at uforholdsmessighetsbegrensningen er en snever unntaksadgang (s. 57), kan vi ut fra erfaringer med innføringen av suksesskriterium 1.2.2 anta at institusjonene velger å se bort fra kravene om universell utforming, da de kan oppleves som unødvendige.»

NAV mener at forslaget innebærer at man kan ivareta nødvendig dispensasjon fra tidsfristene der disse representerer en uforholdsmessig byrde for pliktsubjekter.

11.5 Departementets vurdering

11.5.1 Virksomhetene vurderer forholdsmessigheten

Departementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet om å lovfeste unntaksvilkårene i

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

revidert § 18 i likestillings- og diskrimineringsloven. Departementet foreslår videre at forslaget om å endre begrepet «særlig tungtveiende grunner» i lovens § 41 til «uforholdsmessig stor byrde», opprettholdes.

I høringen av direktivet i 2017 uttalte departementet at dispensasjonssystemet bør videreføres, og at det ikke åpnes for at virksomhetene selv kan gjøre unntak fra kravene basert på en vurdering av om kravene i det enkelte tilfelle utgjør en uforholdsmessig stor byrde. *Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet* støttet departementets vurdering av å videreføre dispensasjonssystemet. Andre høringsinstanser uttalte at direktivets krav kunne utvides til privat sektor, og at forholdsmessighetsbegrensningen ville forhindre at de nye kravene ville bli for byrdefulle.

Departementet har forståelse for *Blindeforbundets* og *NbfUs* syn på at vurderingen av hvorvidt unntaket skal innvilges, bør gjøres av myndighetene.

I lys av direktivets system med tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon samt med kobling til håndhevelsesprosedyren, er det likevel nødvendig å gjennomføre direktivets system slik at offentlige virksomheter selv vurderer om det foreligger en «uforholdsmessig stor byrde» eller ikke.

Direktivets krav til bl.a. rapportering innebærer at Norge er bundet til å bruke samme begreper og systematikk som direktivet.

Departementet viser til at behovet for begrepsendringen og flyttingen av vurderingen til virksomhetene begrunnes med at EU-kommisjonen har vedtatt en gjennomføringsbeslutning (EU 2018/1523), som inneholder detaljerte regler om tilgjengelighetserklæringens innhold, hvor «forholdsmessigheten» inngår som en del av vurderingen virksomheten skal gjøre.

Departementet har vurdert om en flytting av vurderingen til virksomhetene kan medføre en lavere etterlevelse av kravene til universell utforming enn i dag. Det kan bli en konsekvens av at virksomhetene potensielt vil kunne operere med en lavere terskel for hva som er en uforholdsmessig stor byrde enn hva tilsynsorganet (Digdir) eller Diskrimineringsnemnda vil gjøre.

Departementet viser til at dagens dispensasjonsbestemmelse er lite brukt, ettersom tilsynet mottar få søknader. Dette kan henge sammen med manglende kjennskap til regelverket og muligheten til å søke om dispensasjon.

Formålet med tilgjengelighetserklæringen er blant annet å øke virksomhetens bevissthet og kunnskap om universell utforming i egne IKT-løs-

ninger og å få en oversikt over status. Departementet vurderer at virksomhetens utarbeidelse av tilgjengelighetserklæringen vil føre til økt kunnskap og bedre etterlevelse av regelverket.

Departementet understreker at selv om vurderingen flyttes ut til virksomhetene vil vurderingen være gjenstand for overprøving gjennom håndhevingsprosedyren, dvs. gjennom klagebehandlingen hos Diskrimineringsnemnda. I tillegg gjennomfører Digdir tilsyn med at kravene om universell utforming av IKT overholdes, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 36.

Digdir kan gjennom sin tilsynsvirksomhet føre kontroll med at virksomhetene ikke legger terskelen for lavt og dermed bidrar til ensartet praksis. I tillegg har brukerne adgang til å klage dersom de mener at virksomheten ikke oppfyller kravene, jf. kapittel 15.

Denne nye ordningen hvor virksomhetene selv gjennomfører den «første» forholdsmessighetsvurderingen, vil kun innføres for offentlige virksomheter, dvs. de virksomhetene som omfattes av de nye kravene etter WAD-direktivet. Eksisterende ordning, hvor virksomheter må søke tilsynet om dispensasjon, videreføres for private virksomheter.

11.5.2 Nærmere om vurdering av uforholdsmessig stor byrde

Departementet legger til grunn at kravene til universell utforming av IKT, som følger av direktivet, ikke skal gå utover virksomhetenes kjernevirksomhet ved at de pålegger virksomhetene uforholdsmessig store tekniske utfordringer eller uforholdsmessig store kostnader.

Flere høringsinstanser har tatt opp utfordringen med at virksomheten kan måtte fjerne innhold på nett, dersom det anses for byrdefullt å oppfylle kravene. For eksempel viser *Bioteknologirådet* til at kostnadene knyttet til teksting av forhåndsinnspilt innhold vil ha negativ innvirkning på dagens budsjett, og kan ikke etterleves uten å redusere andre deler av virksomhetens aktiviteter.

Departementet understreker at formålet med kravene til universell utforming er mer tilgjengelig informasjon, ikke mindre informasjon, herunder videoer, på nett. Kravene er ikke ment å føre til en avpublisering av innhold.

Teknologiutviklingen går raskt og det utvikles stadig nye og rimeligere løsninger for universell utforming av IKT. Departementet foreslår at det åpnes for at virksomheter i offentlig sektor kan gjøre unntak fra kravene, dersom det utgjør en «uforholdsmessig stor byrde» å følge kravene

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

eller tidsfristene. Departementet understreker at dette er ment som en snever unntaksadgang, og at det skal mye til for at vilkåret er oppfylt.

Ettersom departementet foreslår å harmonisere begrepsbruken i ny § 18 med direktivets artikkel 5, oppstår det en forskjell i ordlyden mellom §§ 17 og 18 når det gjelder forholdsmessighetsvurdering. Vurderingen «uforholdsmessig byrde» etter § 17 tredje ledd er nærmere beskrevet i forarbeidene til likestillings- og diskrimineringsloven, jf. Prop. 81 L (2016–2017) kapittel 22.10.4, der departementet uttaler følgende:

«Uforholdsmessig byrde er en såkalt rettslig standard. Det vil si at begrepets innhold kan endre seg over tid, i takt med samfunnsutviklingen og folks rettsoppfatning. Den fleksibiliteten som er innbakt i begrepet tillater loven å utvikle seg i takt med den teknologiske og bygningsmessige utviklingen.

Departementet mener begrepet er godt egnet til å avgrense plikten til universell utforming. Det skjer en rask teknologisk utvikling innenfor mange av de områdene som berøres av plikten til universell utforming. Det er klart at utbedringer som på ett tidspunkt vil fremstå som kostbart og byrdefullt for virksomhetene, kan fremstå som realistisk og falle innenfor plikten på et senere tidspunkt.»

Videre understreket departementet i forarbeidene til likestillings- og diskrimineringsloven, jf. spesialmerknadene til § 17 i Prop. 81 L (2016–2017), at det ikke skal pålegges «så vidtgående plikt til kostbare tilrettelegginger at pliktsubjektet må legge ned sin virksomhet», men at terskelen ikke skal være så lav at «rimelig tilrettelegging til nytte for en stor gruppe mennesker faller utenfor under henvisning til rene fortjenestehensyn».

Som departementet fremhevet i høringsnotatet, er ikke begrepsendringen («uforholdsmessig stor byrde») i likestillings- og diskrimineringsloven § 18 ment å medføre en endring i den konkrete vurderingen som skal gjøres for å fastslå om det foreligger en uforholdsmessig byrde. Det at virksomhetene selv skal foreta forholdsmessighetsvurderingen etter den foreslåtte likestillings- og diskrimineringsloven § 18, vil ikke innebære en realitetsforskjell i terskelen for å gjøre unntak, sammenlignet med eksisterende ordning. Begrepsendringen er, først og fremst, ment å synliggjøre at gjennomføringen av de nye kravene er i samsvar med EØS-retten. Begrepsendringen er i tillegg ment å synliggjøre at virksomhetene nå selv skal gjøre den første vurderingen.

Det at virksomhetene selv skal vurdere forholdsmessigheten, skal ikke senke terskelen for hva som utgjør en uforholdsmessig stor byrde.

Unntaksadgangen har vært – og skal fremdeles være – snever, både etter lovens § 17, og etter den foreslåtte § 18. Videre vil terskelen for å gjøre unntak være den samme etter lovens § 17 og § 18.

Synstolking er både i utredninger og av høringsinstansene trukket frem som et krav forbundet med kostnader. Både uttalelsen fra *Universell* og beregninger departementet har fått utført viser imidlertid at integrert synstolking er den klart mest kostnadseffektive måten å synstolke på. Det er mye rimeligere enn å spille inn et separat lydspor i etterkant (standard synstolking). Det kan derfor argumenteres for at dersom virksomheten ikke kan benytte integrert synstolking, vil det være et viktig moment ved vurderingen av hvorvidt det foreligger en uforholdsmessig stor byrde. Den teknologiske utviklingen på saksfeltet skjer generelt raskt, og det er derfor grunn til å tro at terskelen for uforholdsmessig stor byrde vil ligge vesentlig høyere om noen år. I forholdsmessighetsvurderingen må man også vurdere kostnader for individuell tilrettelegging ved personlig gjengivelse av visuelt innhold som ikke blir synstolket. Nærmere føringer om fortolkningen av unntaket vil følge av forvaltningspraksis. Ettersom kravet er nytt, foreligger det ikke tilsynspraksis knyttet til forholdsmessighetsvurdering. Departementet viser for øvrig til omtalen av kravet til synstolking i kapittel 7.6.

Dersom en virksomhet har unntatt innhold fra kravene, må dette revurderes ved en senere oppdatering. Virksomheten må da gjøre en ny vurdering av om det fremdeles foreligger en uforholdsmessig stor byrde.

Enkelte høringsinstanser, som *Oljedirektoratet*, viser til at de ønsker å søke om dispensasjon med samme varighet som et digitaliseringsløp varer. Virksomheter som er omfattet av kravet om tilgjengelighetserklæring, skal ikke søke om dispensasjon. De skal kun ha en tilgjengelighetserklæring, der alle midlertidige unntak fra kravene må kunne begrunnes i at det foreligger en uforholdsmessig stor byrde. Øvrige pliktsubjekter kan søke tilsynet om dispensasjon.

I høringen i 2019 løftet virksomheter i medie-sektoren spørsmål om reglene for universell utforming av IKT griper inn i redaksjonell frihet. Det vises for øvrig til kapittel 8.3.3.5. Vurderingen av hvorvidt enkelte krav til universell utforming utgjør et uforholdsmessig inngrep i redaksjonell frihet/pressefrihet, er en del av forholdsmessighetsvurderingen.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

For eksempel kan dette være knyttet til krav til tekstalternativ til bilder og teksting av video. Redaksjonell frihet er lovfestet i Lov om redaksjonell frihet (mediefridomslova). Dette angår først og fremst mediesektoren som ikke pålegges nye krav gjennom dette forslaget, men er en relevant problemstilling også for de aktørene som ikke er omfattet av mediefridomslova jf. § 2 annet ledd.

Etter departementets vurdering vil enkelte krav kunne utgjøre et inngrep, men slike inngrep vil i utgangspunktet kunne anses som nødvendige og forholdsmessige avhengig av hvordan regelverket håndheves av Digdir og Diskrimineringsnemnda.

I enkelte tilfeller er det tilsyns- og håndhevsorganene (Digdir og Diskrimineringsnemnda) som må vurdere om noen av kravene anses som uforholdsmessige. Ved vurderingen om at det foreligger en uforholdsmessig stor byrde vil tilsynet kunne legge vekt på særlige hensyn som gjør seg gjeldene i en sektor, f.eks. vil det for UH-sektoren legges stor vekt på utdanningsfaglige vurderinger.

Det er en etablert praksis, forankret i samarbeidsavtalen mellom Digdir og Diskrimineringsnemnda, at nemnda i klagesaker, ved behov, innhenter en IKT-faglig uttalelse fra Digdir. Dette vil

sikre at nemnda har et forsvarlig beslutningsgrunnlag i saker om universell utforming av IKT.

Digdirs IKT-faglige uttalelse vil kunne si noe om kostander og hvor teknisk krevende det er å oppfylle kravene, og danner grunnlaget for Diskrimineringsnemndas behandling saken, herunder om det foreligger en uforholdsmessig stor byrde.

Departementet understreker at forskriften kan anvendes pragmatisk, gjennom en avveining mellom hensynet til universell utforming og hensynet til redaksjonell frihet. De motstående hensyn er begge en del av yringsfriheten nedfelt i Grunnloven § 100, se kapittel 8.3.3.5. Departementet anser at dersom et krav innebærer et inngrep i yringsfriheten, som ikke er forholdsmessig, kan kravet anses som en uforholdsmessig stor byrde.

Departementets forslag i Prop. LS innebærer at private virksomheter fortsatt må søke om dispensasjon fra gjennomføringsfristene hos Digdir, dersom virksomheten anser at kravene utgjør en uforholdsmessig stor byrde.

Vedtaket etter forskriften truffet av Digdir kan påklages til Kommunal- og moderniseringsdepartementet, jf. forskriftens § 8.

Dette forslaget medfører ingen endringer for kravene til automater og dispensasjonsadgangen fra kravene til automater.

12 Formodning om samsvar med tilgjengelighetskravene

12.1 Direktivet

Direktivets artikkel 6(1) oppstiller en presumsjon om at innhold på nettsteder og mobilapplikasjoner som helt eller delvis er i samsvar med harmoniserte standarder, som EU-kommisjonen har offentliggjort henvisninger til i *Den europeiske unions tidende*, skal anses å være i overensstemmelse med artikkel 4.

Direktivets artikkel 4 viser til de fire hovedprinsippene for universell utforming: tjenestene skal være *mulig å oppfatte, mulig å betjene, forståelige og robuste*. Utover dette er det opp til EU å vedta tekniske spesifikasjoner (gjennom harmoniserte standarder) for hvordan kravene skal etterleves.

Direktivets artikkel 6(2) omhandler innhold i mobilapplikasjoner der henvisninger til slike harmoniserte standarder ikke er offentliggjort. Mobilapplikasjoner som oppfyller de tekniske spesifikasjonene som EU-kommisjonen har vedtatt ved gjennomføringsrettsakt skal, etter artikkel 6(2) første avsnitt, presumeres å oppfylle kravene til universell utforming etter artikkel 4.

Direktivets artikkel 6(3) første avsnitt slår fast at dersom ingen henvisning til de harmoniserte standarder i *Den europeiske unions tidende* er offentliggjort, skal nettsteder som oppfyller de relevante kravene i EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) eller deler av disse, presumeres å oppfylle kravene til universell utforming som fastsatt i artikkel 4.

Artikkel 6(3) andre avsnitt slår fast at dersom det verken foreligger offentliggjorte henvisninger til harmoniserte standarder i *Den europeiske unions tidende* eller en gjennomføringsrettsakt etter artikkel 6(2), skal mobilapplikasjoner som oppfyller de relevante kravene i EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) eller deler av disse, presumeres å oppfylle kravene til universell utforming som fastsatt i artikkel 4.

EU-kommisjonen publiserte 20. desember 2018 en gjennomføringsbeslutning om harmonisert standard for nettsteder og mobilapplikasjoner

vedtatt i samsvar med direktivet, (EU) 2018/2048. Gjennomføringsbeslutningen slår fast at standarden som skal legges til grunn for direktivet, er EN 301 549 V2.1.2 (2018-08), som er basert på WCAG 2.1 (oppdatert WCAG 2.0).

I november 2019 ble en ny versjon av EN 301 549 publisert, EN 301 549 V3.1.1 (2019-11). Versjonen inneholder ikke nye tekniske krav/suksesskriterier. Det fremgår av forordet til standarden at den skal legges til grunn for direktivet når standarden publiseres i Official Journal. Versjonen er ikke publisert i Official Journal.

12.2 De tolv nye suksesskriteriene

Alle suksesskriteriene fra WCAG 2.0 er inkludert i WCAG 2.1.

WCAG 2.1 inneholder totalt 17 nye suksesskriterier. Tolv av kravene er på nivå A eller AA. Disse skal følges. De resterende fem kravene er på nivå AAA, og det er ikke pålagt å følge dem, verken etter nasjonal rett eller direktivet.

De nye kravene tar blant annet bedre høyde for universell utforming av applikasjoner til nettbrett og mobiler. Kriteriene tar for seg berøringsskjerm, gester eller fakter (engelsk «gestures») og det å hindre utilsiktet aktivering av innhold. Direktivet krever at disse suksesskriteriene skal innføres nasjonalt for offentlige organer.

12.3 Gjeldende rett

Etter Likestillings- og diskrimineringsloven § 17 tredje ledd anses plikten til universell utforming oppfylt, dersom virksomheten oppfyller krav i lov eller forskrift. De nærmere tekniske kravene til universell utforming av IKT-løsninger fremgår av forskriftens § 4.

Bestemmelsens første ledd viser til at nettløsninger skal oppfylle WCAG 2.0-standardens på nivå A og AA, med unntak av suksesskriterium 1.2.3, 1.2.4 og 1.2.5. Totalt utgjør dette 35 minstekrav.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

12.4 Departementets vurdering

Departementet foreslo i høringsnotatet at det stadfestes i likestillings- og diskrimineringsloven § 18 fjerde ledd at kravet til universell utforming anses oppfylt dersom virksomheten oppfyller krav til universell utforming i lov eller forskrift. Forslaget om å lovfeste sektorprinsippet i den nye § 18 fjerde ledd, er en videreføring av gjeldende rett, som samtidig ivaretar og gjennomfører direktivets presumpsjon om samsvar med kravene. Departe-

mentet foreslår i Prop. LS at forslaget opprettholdes.

Forskriftens tekniske krav bygger i dag på standarden WCAG 2.0, som vil oppdateres til versjon 2.1 ved forskriftsendring. For offentlige virksomheter innebærer dette 12 nye krav på nivå A og AA. I tillegg kommer det 2 nye krav som følge av at to unntak i dagens forskrift oppheves. Totalt blir det 14 nye minstekrav.

13 Ytterligere tiltak

13.1 Direktivet

Direktivets artikkel 7 omhandler ytterligere tiltak for å sikre at direktivet etterleveres. Artikkel 7(1) pålegger offentlige organer en plikt til å ha en tilgjengelighetserklæring som skal være detaljert, omfattende og tydelig. Dette er en erklæring om hvorvidt, og i hvilken grad, virksomhetens nettsteder og mobilapplikasjoner etterlever direktivets krav.

Tilgjengelighetserklæringen utgjør en redegjørelsesplikt om hvorvidt den enkelte virksomhet oppfyller kravene til universell utforming. Tilgjengelighetserklæringen skal også gi en redegjørelse om innholdet som eventuelt ikke er universelt utformet, med en begrunnelse for manglende universell utforming og mulige tilgjengelige alternativer, jf. artikkel 7(1) bokstav (a).

Tilgjengelighetserklæringen skal oppdateres regelmessig, den skal være detaljert, klar og omfattende. Dette reguleres i forskrift.

Den skal være publisert på nettstedet den skal være lett for brukerne å finne. For eksempel kan den gjøres tilgjengelig fra hver enkelt nettside, i form av en statisk overskrift eller som topp-/bunn-tekst. En standardisert nettadresse kan brukes til tilgjengelighetserklæringen.

For mobilapplikasjoner skal erklæringen være tilgjengelig på utviklerens/virksomhetens nettsted, eller sammen med annen informasjon som gjøres tilgjengelig når mobilapplikasjonen lastes ned.

Direktivets artikkel 7(1) bokstav (b) åpner for at brukeren kan be om tilgang til innhold, eller informasjon som er unntatt fra kravene til universell utforming etter artikkel 1(4) (unntak i direktivets virkeområde) og artikkel 5 (forholdsmessighetsvurdering).

Etter direktivets artikkel 7(1) bokstav (c) skal erklæringen inneholde en lenke til håndhevingsprosedyren fastsatt i artikkel 9, herunder kontaktinformasjon til myndighetsorganet som behandler klager over manglende universell utforming. Der som brukeren ikke er fornøyd med virksomhetens svar, at virksomheten ikke svarer, eller at det tar for lang tid, kan brukeren benytte seg av kla-

geadgangen som følger av håndhevingsprosedyren, jf. kapittel 15.

Etter direktivets artikkel 7(3) skal medlemsstatene treffe tiltak for å lette anvendelsen av kravene til universell utforming, som er fastsatt i artikkel 4, på andre typer nettsteder og mobilapplikasjoner enn dem som er nevnt i artikkel 1(2). Dette omfatter andre typer nettsteder enn offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner. Særlig gjelder dette for de typer nettsteder som er omfattet av gjeldende nasjonale regler om universell utforming.

EU-kommisjonen er gitt kompetanse til å vedta gjennomføringsrettsakter om standardisert mal for tilgjengelighetserklæringen, jf. direktivets artikkel 7(2).

EU-kommisjonen vedtok 11. oktober 2018 en slik gjennomføringsbeslutning, (EU) 2018/1523 om fastsettelse av en mal for tilgjengelighetserklæringen. Gjennomføringsbeslutningen inneholder nærmere regler om tilgjengelighetserklæringens innhold og gjennomføring av reglene, samt om kobling til tilbakemeldingsfunksjonaliteten og håndhevingsprosedyren.

Det fremgår av fortalen i avsnitt 3 i gjennomføringsbeslutningen at medlemsland er oppfordret til å påse at virksomhetene oppdaterer tilgjengelighetserklæringen «regelmessig» og «minst årlig».

Gjennomføringsbeslutningen inneholder både obligatoriske og valgfrie krav til innholdet. Nærmere krav til tilgjengelighetserklæringen skal reguleres i forskriften.

Direktivets artikler 7(4) og 7(5) stadfester en aktivitetsplikt for offentlige myndigheter. Artikkel 7(4) fastslår at myndighetene skal sørge for veiledning og opplæring om universell utforming av IKT for relevante interessenter og ansatte i offentlig sektor.

Formålet er at de kan opprette, administrere og oppdatere universelt utformet innhold på nettsteder og mobilapplikasjoner.

Medlemslandene skal treffe nødvendige tiltak for å øke bevissthet og spre kunnskap om kravene til universell utforming i artikkel 4 etter artikkel 7(5).

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

13.2 Gjeldende rett

Likestillings- og diskrimineringsloven § 19 pålegger offentlige virksomheter, samt private virksomheter som er rettet mot allmenheten, en plikt til å arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten (aktivitetsplikten). Det følger av forarbeidene til § 19 at denne aktivitetsplikten er ment som et supplement til de generelle bestemmelsene om aktivitetsplikt i lovens kapittel 4, se merknader til § 19 i Prop. 81 L (2016–2017).

Likestillings- og diskrimineringsloven kapittel 4 gir regler om aktivt likestillingsarbeid, herunder om aktivitetsplikten til offentlige myndigheter og arbeidsgivere. Offentlige myndigheter og arbeidsgivere i offentlige virksomheter har etter lovens §§ 24 og 26 en plikt til å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og å hindre diskriminering på grunn av bl.a. funksjonsnedsettelse. Etter § 26a har arbeidsgivere en plikt til å redegjøre for likestillingsarbeidet.

I 2019 vedtok Stortinget endringer i diskrimineringsombudsloven og likestillings- og diskrimineringsloven (lov 21 juni 2019 nr. 57), som stadfester nye regler i likestillings- og diskrimineringsloven om aktivitets- og redegjørelsesplikten for arbeidsgivere og offentlige myndigheter. Disse reglene, som trådte i kraft 1. januar 2020, innebærer ikke endringer i aktivitetsplikten etter § 19. Reglene om arbeidsgivers redegjørelsesplikt innebærer en plikt for arbeidsgiver til å redegjøre for arbeidet for å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av bl.a. funksjonsnedsettelse. Etter gjeldende rett er det ingen lovpålagte rapporteringskrav for arbeidsgivere når det gjelder universell utforming av IKT.

Offentlige myndigheters redegjørelsesplikt, som trådte i kraft 1. januar 2020, pålegger myndighetsorganer å redegjøre for arbeidet for å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av bl.a. funksjonsnedsettelse.

13.3 Forslaget i høringsnotatet

Departementet gjorde i høringsnotatet oppmerksom på at direktivets krav om å utarbeide en tilgjengelighetserklæring i realiteten vil innebære en redegjørelsesplikt knyttet til universell utforming av IKT. I høringsnotatet foreslo departementet at det inntas en ny bestemmelse i likestillings- og diskrimineringsloven (§ 19a) om aktivitets- og redegjørelsesplikt, knyttet til kravene til universell

utforming av IKT i revidert § 18 i likestillings- og diskrimineringsloven.

Departementet foreslo videre at eksisterende § 19 om plikt til å arbeide aktivt for å fremme universell utforming forblir uendret, men at bestemmelsens virkeområde avgrenses mot å omfatte kravene i revidert § 17, dvs. andre forhold enn universell utforming av IKT. Formålet med den foreslåtte lovendringen er å sikre sammenhengen med departementets forslag om å skille §§ 17 og 18 og direktivets krav.

Departementet foreslo i høringsnotatet å ta inn en hjemmel til å gi nærmere regler om redegjørelsesplikten innhold i forskriften og at kravet om at virksomhetene skal svare innen rimelig tid tas inn i forskriften.

13.4 Høringsinstansenes syn

13.4.1 Høring i 2017

Under høringen i 2017 viste flere av høringsinstansene til at direktivets krav til tilgjengelighetserklæring kan bidra til å øke etterlevelsen av regelverket. *Barne-, ungdoms- og familieetaten* viste til at slike krav vil bidra til økt bevissthet omkring kravene og støtter en innføring av dette.

13.4.2 Høring i 2019

Departementet har mottatt en rekke høringsinnspill på forslaget om gjennomføring av kravene knyttet til utarbeidelsen av en tilgjengelighetserklæring med tilbakemeldingsfunksjon.

NAV ønsker at alle offentlige og private virksomheter skal være underlagt plikten til å utarbeide tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon. *NAV* mener at det bør utarbeides én erklæring per tjeneste, ikke per nettsted. Det bør være en teknisk kobling mellom erklæringen(e) og tilbakemeldingsfunksjonen, slik at det blir en samlet teknisk løsning. *NAV* mener at en fortløpende ajourført («live») oversikt over alle kjente feil knyttet til universell utforming av IKT i virksomhetens nettløsninger, bør være en del av virksomhetenes tilgjengelighetserklæring. Dette bør ligge åpent for alle brukere, slik at de kan se hvilke feil som allerede er kjent og status for disse.

NAV mener videre at det er hensiktsmessig at for eksempel Difi (nå Digdir) utarbeider og drifter en (valgfri) løsning for tilgjengelighetserklæringer og tilbakemeldinger fra brukere, som også inneholder muligheter for versjonskontroll. Dette vil ifølge *NAV* gjøre det raskere og rimeligere for små og mellomstore virksomheter å etterleve lov-

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

kravet. NAV foreslår også konkrete forbedringer i EUs versjon av tilgjengelighetserklæring.

Videre mener NAV at mobilapplikasjoner også bør ha en tilbakemeldingsfunksjon. NAV etterlyser en vurdering av om det er tilstrekkelig at brukere kan legge igjen tilbakemeldinger, for eksempel i Apple Store eller Google Play, som allerede har etablerte tilbakemeldingsfunksjonaliteter og foreslår at det legges inn konkrete sjekkpunkter i tilbakemeldingene fra bruker.

Bufdir mener at kravet om tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon bør gjelde for alle virksomheter. *Bouvet* viser på sin side til at det er stort potensiale for tilsynet til å bruke data fra tilbakemeldingsfunksjonen i sin tilsynsvirksomhet. Dermed er det problematisk dersom det kun er virksomhetene som får tilgang til tilbakemeldingene. *Bouvet* mener det er aktuelt å se på mulighetene for å standardisere tilbakemeldingsfunksjonen, slik at det også sendes en kopi av tilbakemeldingen til tilsynet.

DSS mener at tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon ikke i seg selv gjør et nettsted mer universell utformet. For virksomheter med begrensede ressurser, mener DSS at de bør prioritere å gjennomføre aktiviteter som faktisk gjør nettløsningen mer universelt utformet.

Direktoratet for e-helse mener at det bør være en tilgjengelighetserklæring per tjeneste, «fremfor hele virksomhetens webløsning». De viser til at en full revisjon av en webløsning kan være ressurskrevende og etterlyser presiseringer av hva som menes med «vesentlig oppdatert», hvordan graden av samsvar med kravene skal beregnes og hva som utgjør en «full evaluering». De mener videre at kravet om tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon bør gjelde for alle virksomheter.

Patenttilsynet viser til NAV sitt høringsinnspill og etterlyser en presisering av hvor ofte tilgjengelighetserklæringen skal oppdateres.

Skattedirektoratet etterlyser også en konkretisering av hva som ligger i at erklæringen skal ajourføres regelmessig. De viser til at det kreves at erklæringen skal utarbeides på «hvert enkelt nettsted og hver enkelt mobilapplikasjon», og gjør oppmerksom på at de har et bredt spekter av tjenester som kan være en del av nettsted eller en enkeltstående applikasjon liggende på et underdomene, for eksempel tjenestene «Skattekalkulator», «Skattelister» og «Bestill skattekort».

Statens kartverk mener at utarbeidelse av standard oppsett for tilgjengelighetserklæring vil være kostnadsbesparende for virksomhetene.

Synshemmede akademikere støtter departementets vurderinger av positive effekter av å innføre krav til tilgjengelighetserklæring.

Universell stiller seg positivt til kravene om tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon. De støtter departementets vurderinger og er enig i svarfrist i tråd med god forvaltningsskikk.

Norges Blindforbund og *Norges Blindforbunds Ungdom (NBfU)* støtter ikke departementets forslag om å flytte forholdsmessighetsvurderingen fra tilsynsmyndigheten til virksomhetene.

Difi (nå Digidir) har som tilsynsmyndighet og som pliktsubjekt, i kraft av å være et direktorat, ulik oppfatning av forslaget. Tilsynet stiller seg positivt til departementets forslag og mener at tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon bidrar til bedre oversikt over status og dermed økt etterlevelse.

Direktoratet som pliktsubjekt er derimot bekymret for at små og mellomstore bedrifter skal pålegges flere administrative oppgaver.

13.5 Departementets vurdering

13.5.1 Aktivitets- og redegjøringsplikt

Departementet opprettholder forslaget om å ta inn egen bestemmelse om offentlige virksomheters aktivitets- og redegjøringsplikt knyttet til universell utforming av IKT, i likestillings- og diskrimineringsloven. Departementet foreslår videre å opprettholde forslaget om å avgrense virkeområdet av den eksisterende aktivitetsplikten om universell utforming til å omfatte andre forhold enn IKT, jf. forslag til § 19.

I Prop. LS fremmes det også forslag om å innta en forskriftshjemmel som åpner for at *nærmere bestemmelser om innholdet i redegjøringsplikten, kan gis i forskriften*.

Likestillings- og diskrimineringsloven har allerede regler om redegjøringsplikt som gjelder for offentlige myndigheter og arbeidsgivere i offentlige virksomheter, jf. § 24 og 26a. Tilgjengelighetserklæringen skal på samme måte som likestillingsredegjørelsen etter §§ 24 og 26a være et arbeidsredskap for kontroll av at de lovpålagte kravene overholdes.

Plikten til å utarbeide en tilgjengelighetserklæring har likhetstrekk med pliktene som fremgår av §§ 24 og 26a, men redegjøringsplikten(e) etter gjeldende rett tilfredsstiller ikke kravene etter direktivet. Direktivets krav retter seg mot «offentlige virksomheter», et begrep som ikke bare dekker «myndighetsorganer» og «arbeidsgivere» etter likestillings- og diskrimineringsloven, men

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

også andre offentlige virksomheter som sådan. Innholdet i pliktene er også forskjellig. Det er derfor behov for en egen lovbestemmelse om redegjørelsesplikt for offentlige virksomheter, som stiller krav om utarbeidelse av en tilgjengelighetserklæring, jf. forslag til ny § 19a.

Etter direktivets artikkel 7(4) og 7(5) pålegges myndighetene en aktivitetsplikt til å fremme universell utforming av IKT, jf. omtale i kapittel 13.1.

Departementet mener det er formålstjenlig å utforme en felles bestemmelse om aktivitets- og redegjørelsesplikten for universell utforming av IKT i likestillings- og diskrimineringsloven § 19a. Nærmere krav i gjennomføringsbeslutningen om innholdet i, og utformingen av, tilgjengelighetserklæringen reguleres i forskrift.

13.5.2 Plassering og antall tilgjengelighetserklæringer

Direktivet stiller krav om at det skal utarbeides en erklæring for om nettstedet eller mobilapplikasjonen er universelt utformet. Det overordnede kravet i direktivet er at erklæringen skal være detaljert, omfattende og tydelig.

Departementet har mottatt høringsinnspill knyttet til plassering av og spørsmål om antall tilgjengelighetserklæringer, om det skal være én per nettsted eller en per tjeneste. Bl.a. NAV og *Arbeidstilsynet* mener at det er mer hensiktsmessig å utarbeide en tilgjengelighetserklæring per tjeneste. *Arbeidstilsynet* viste videre til at dersom brukeren skal be om tilgjengelig innhold, er det mer brukervennlig om brukeren kan forholde seg til tjenesten som er oppsøkt.

Hvorvidt virksomhetene kan ha flere tilgjengelighetserklæringer per nettsted eller mobilapplikasjon, for eksempel én erklæring per tjeneste, vil bli avklart nærmere i veiledning.

13.5.3 Forholdet til uforholdsmessig byrde, tilsyn og klage

Departementet opprettholder forslaget om at direktivets system for tilgjengelighetserklæring og forholdsmessighetsvurdering skal gjennomføres for offentlige virksomheter i nasjonal rett.

Direktivets bestemmelser om tilgjengelighetserklæring betyr at offentlige virksomheter selv gis anledning til å vurdere om kravene i et enkelt tilfelle medfører en uforholdsmessig stor byrde for virksomheten. Dersom virksomheten gjør unntak for krav til universell utforming, enten det er helt eller delvis, skal virksomheten opplyse om

dette i tilgjengelighetserklæringen, jf. omtale av forholdsmessighetsvurderingen i kapittel 11.

Gjeldende rett innebærer at virksomheter kan søke om dispensasjon dersom det foreligger «særlig tungtveiende grunner», jf. forskriften § 10, men likevel slik at begrepsbruken harmoniseres med direktivets, og vilkåret endres til «uforholdsmessig stor byrde». Dispensasjonsordningen videreføres for private virksomheter.

Tilgjengelighetserklæringen skal inneholde lenke til tilbakemeldingsfunksjonalitet og til håndhevelsesprosedyren, jf. direktivets artikkel 7(1) bokstav a) og b).

Virksomhetens forholdsmessighetsvurdering kan påklages til Diskrimineringsnemnda av brukere i forbindelse med individklageordningen, jf. kapittel 15.

Videre kan Digdir, etter likestillings- og diskrimineringsloven § 36, føre tilsyn med om tilgjengelighetserklæringene er i tråd med kravene. Det vil si at Digdir, i forbindelse med håndheving av reglene, vil kunne overprøve virksomhetenes forholdsmessighetsvurdering, slik den er begrunnet i tilgjengelighetserklæringen.

13.5.4 Avlevering av tilgjengelighetserklæringen

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om at det lovfestes en hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskriften om hvordan plikten skal oppfylles, jf. forslag til ny § 19a siste ledd i likestillings- og diskrimineringsloven. Dette åpner for at departementet kan sette nærmere regler for innholdet i erklæringen og hvordan den skal avleveres i forskrift om universell utforming av IKT-løsninger.

NAV har i sitt høringsinnspill av 2019 foreslått at Difi (nå Digdir) skal utvikle en digital løsning for tilgjengelighetserklæring og til den tilhørende tilbakemeldingsfunksjonaliteten. I Danmark er det utarbeidet en løsning og har nærmere regulert i forskrift en plikt for å benytte den sentrale, digitale løsningen.

Også *Bouvet AS* mener det er aktuelt å undersøke muligheten for å standardisere tilbakemeldingsfunksjonen og at det bør sendes en kopi av tilbakemeldingen til tilsynet. *Bouvet AS* mener dette kan danne bedre beslutningsgrunnlag rundt hvem som blir omfattet av tilsyn.

Tilsynet vil utarbeide en standardisert, sentral løsning for tilgjengelighetserklæringen, inkludert tilhørende tilbakemeldingsfunksjonalitet. Tilsynet vil veilede om hvordan løsningen for tilgjengelighetserklæring skal brukes og hvordan kravene

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

i lov og forskrift oppfylles i praksis. I Danmark har virksomhetene en forskriftsfestet plikt til å bruke den danske, tekniske løsningen. Departementet legger til grunn at en tilsvarende forskriftsfestet plikt til å bruke tilsynets sentrale løsning for tilgjengelighetserklæring, vil være aktuell i Norge.

Kommisjonens gjennomføringsbeslutning ((EU) 2018/1523) stiller detaljerte krav til innhold og oppsett (mal) for tilgjengelighetserklæringen og tilbakemeldingsfunksjonaliteten. Dette vil bli regulert i forskrift om universell utforming av IKT-løsninger.

14 Kontroll og rapportering

14.1 Direktivet

Direktivets artikkel 8(1) stiller krav om at et myndighetsorgan skal gjennomføre periodisk kontroll av hvorvidt, og i hvilken grad, nettsteder og mobilapplikasjoner er utformet i samsvar med direktivets krav.

Metoden for kontroll skal være åpen, overførbar, sammenlignbar, reproducerbar og enkel å bruke.

Artikkel 8(3) bokstavene (a)-(f) gir en rekke momenter som målemetoden skal ta høyde for. Metoden skal inkludere:

- kontrollhyppigheten og utvalget av nettsteder og mobilapplikasjoner som skal kontrolleres,
- for nettsteder skal metoden si noe om utvalg av nettsteder og innholdet på disse,
- for mobilapplikasjoner skal metoden si noe om innholdet som skal testes, og det skal tas i betraktning når applikasjonen først ble lansert og etterfølgende funksjonalitetsoppdateringer.
- en beskrivelse av hva som utgjør tilstrekkelig dokumentasjon av overholdelse eller manglende overholdelse av kravene i artikkel 4, fortrinnsvis med direkte henvisninger til harmoniserte standarder, tekniske standarder eller til den europeiske standarden, jf. artikkel 6(2) og (3),
- informasjon om påfølgende tiltak dersom det oppdages manglende etterlevelse av kravene. Det skal etableres en ordning for fremlegging av data og informasjon som kan brukes til å utbedre manglene,
- hva som er hensiktsmessige ordninger for automatiske og manuelle anvendelighetstester, i kombinasjon med parametere for utvalg av hva som skal kontrolleres. Dette skal være forenlig med kontroll- og rapporteringshyppigheten.

I tillegg kan metoden ta hensyn til analyser utført av eksperter, jf. artikkel 8(3).

Det følger av direktivet at medlemslandene skal rapportere til EU-kommisjonen hvert tredje år fra og med 23. desember 2021, jf. artikkel 8(4). EFTA-landene skal rapportere til ESA.

Rapporten skal inneholde resultater fra målingene, inkludert måledata og opplysninger om bruk av håndhevelsesprosedyren. Innholdet i rapportene skal offentliggjøres i et universelt utformet format. Videre skal rapporten utarbeides i samsvar med rapporteringskravene fastsatt av EU-kommisjonen i gjennomføringsrettsakt, se artikkel 8(6).

Etter direktivets artikkel 8(5) skal den første rapporten i tillegg inneholde følgende opplysninger om tiltakene etter artikkel 7:

- hvilke mekanismer myndighetene bruker for å høre relevante interessenter,
- prosedyrer for offentliggjøring av utvikling innenfor tilgjengelighetspolitikk for nettsteder og mobilapplikasjoner,
- erfaring fra og resultater av å gjennomføre krav om å følge tilgjengelighetskravene i artikkel 4,
- opplysninger om opplæring og tiltak knyttet til bevisstgjøring.

Dersom det gjøres større endringer senere, skal dette omtales særskilt i rapporteringen. Rapporten skal offentliggjøres i et universelt utformet format.

EU-kommisjonen har vedtatt en gjennomføringsrettsakt ((EU) 2018/1524) som «fastsetter en metode for å kontrollere at nettsteder og mobilapplikasjoner oppfyller tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4», i tråd med direktivets artikkel 8(2).

Gjennomføringsbeslutningen har blant annet som formål å øke bevisstheten og oppmuntre til læring i medlemsstatene. Norge, som har hatt et regelverk på området siden 2013, har lang erfaring med tilsyn av virksomheter med hensyn til universell utforming av IKT.

Gjennomføringsbeslutningen inneholder svært detaljerte regler om hyppighet, antall og utvalg av nettsteder og mobilapplikasjoner som skal kontrolleres, utvalg av enkeltsider og prosesser som skal testes, datainnhenting, tilsynsresultater, sammenstilling og vurdering av resultater og rapportering.

Det er kun nettsteder og mobilapplikasjoner som er omfattet av direktivets virkeområde som

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

er gjenstand for direktivets krav om kontroll og rapportering.

I den grad tilsynsmyndigheten (Digdir) oppdager uoverensstemmelser mellom direktivets krav til universell utforming og en nettløsning som kontrolleres, skal tilsynet sørge for at virksomheten får informasjon om hvilke endringer som må gjøres for at nettstedet eller mobilapplikasjonen skal være i overensstemmelse med regelverket.

I tillegg skal Digdir gi veiledning om hvordan virksomheten kan etterleve kravene.

14.2 Gjeldende rett

Likestillings- og diskrimineringsloven § 36 har bestemmelser om tilsyn og håndheving av reglene om universell utforming av IKT, som tilsynsorganet utfører. Det fremgår av bestemmelsen at tilsynsmyndigheten er lagt til Direktoratet for forvaltning og ikt (nå Digdir). Digdir skal føre tilsyn med at kravene til universell utforming av IKT etter likestillings- og diskrimineringsloven § 18 og forskriften § 4 overholdes innen nærmere fastsatte frister etter likestillings- og diskrimineringsloven § 41, jf. § 36 første ledd.

Gjeldende nasjonal rett er basert på at tilsynet i Digdir kontrollerer om minstekravene til universell utforming etterleves i praksis. I tillegg til kontroll gjennomfører tilsynet i Digdir jevnlig ulike kartlegginger av status for universell utforming av IKT.

Utvalget av virksomheter, nettløsninger, tema, krav, enkeltsider og innholdet som testes på disse, baserer seg på kunnskap om fare for svikt i etterlevelsen av kravene, sentrale brukeroppgaver på nettstedet eller mobilapplikasjonen, samt IKT-løsningens betydning for den enkeltes rett til likeverdig samfunnsdeltakelse (risikobasert tilsyn).

Det fremgår av likestillings- og diskrimineringsloven § 36 annet ledd at Digdir kan gi pålegg om retting dersom en virksomhet ikke oppfyller kravene til universell utforming av IKT.

Nærmere regler om pålegg er gitt i forskriftens § 6. Digdir kan pålegge virksomheten å iverksette nødvendige tiltak for å sikre at forskriftens krav oppfylles. Digdir kan sette en tidsfrist for oppfyllelse av pålegget, jf. § 6 første ledd annet punktum. Det bør normalt settes en frist for å etterkomme pålegget, jf. spesialmerknadene til likestillings- og diskrimineringsloven § 36 i Prop. 81 L (2016–2017). Reglene i diskrimineringsombudslovens § 13 første til tredje ledd gjelder tilsva-

rende, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 36 annet ledd.

Det fremgår av likestillings- og diskrimineringsloven § 36 annet ledd, jf. forskriften § 7, at Digdir på nærmere vilkår, kan fatte vedtak om tvangsmulkt for å sikre oppfyllelsen av pålegget dersom fristen for å etterkomme pålegget er overskredet. Tvangsmulkt skal kun fastsettes når det er nødvendig for at pålegget skal bli oppfylt innen rimelig tid og være av en slik størrelse at det stimulerer til oppfyllelse av pålegget, jf. § 7 fjerde ledd.

Virksomheter som er forpliktet til å sørge for universell utforming av IKT, skal kunne dokumentere at lovens og forskriftens krav er overholdt, jf. forskriften § 5 annet ledd. For å gjennomføre tilsynsoppgavene kan Digdir kreve nødvendige opplysninger fra de aktuelle virksomhetene.

Digdir kan også kreve tilgang til IKT-løsninger som er nevnt i likestillings- og diskrimineringsloven § 18. Det samme gjelder klageinstansen ved klage over vedtak etter loven § 36 andre ledd.

Gjeldende rett inneholder rammebestemmelser for gjennomføring av kontroller. Det stilles imidlertid ikke krav til fremgangsmåten eller kontrollmetode for slike kontroller.

Gjeldende rett inneholder dermed ikke tilsvarende regler for kontroll og rapportering som direktivet og gjennomføringsbeslutningen.

14.3 Forslag i høringsnotatet

Departementet la i høringsnotatet til grunn at likestillings- og diskrimineringslovens regler om tilsyn med kravene om universell utforming av IKT, jf. § 36, hovedsakelig dekker direktivets krav til kontroll. Departementet foreslo i høringsnotatet at det bl.a. lovfestes en redegjøringsplikt for offentlige virksomheter. Innføringen av plikten innebærer at det må foretas tilsvarende justeringer i bestemmelsene om tilsynets håndheving av pliktene etter § 36.

Departements forslag i høringsnotatet innebar videre at metoden for tilsynets kontroll lovfestes. Departementet foreslo i høringsnotatet at det skal fremgå av loven at Digdir jevnlig skal kontrollere om offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner overholder kravene til universell utforming.

Departementet foreslo i høringsnotatet videre at forskriftshjemmelen utvides slik at nærmere regler om rapportering kan fastsettes i forskrift.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

14.4 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansene har ingen innspill på departementets forslag om de foreslåtte endringene i likestillings- og diskrimineringsloven § 36. Høringsinstansene har heller ingen merknader på forslaget om å lovfeste metoden for tilsynets kontroll i ny § 36a.

14.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår å opprettholde forslaget i høringsnotatet om at likestillings- og diskrimineringsloven § 36 endres, slik at det fremgår av bestemmelsen at tilsynsorganet også skal føre tilsyn på overholdelsen av redegjøringsplikten, jf. forslag til ny § 19a.

Departementet foreslår å opprettholde forslaget i høringsnotatet om å ta inn hjemmel for å fastsette nærmere regler i forskrift om kontroll og rapportering til EFTAs overvåkingsorgan ESA, i ny § 36a.

Etter departementets vurdering dekker likestillings- og diskrimineringslovens regler om håndheving av reglene om universell utforming av IKT i lovens § 36, og forskriftens bestemmelser om tilsyn, jf. §§ 5-7, hovedsakelig direktivets krav til kontroll. Dette med unntak av kontroll av at redegjøringsplikten er overholdt. Digdir skal føre tilsyn med at kravene om universell utforming av IKT overholdes, herunder at virksomhetene har en tilgjengelighetserklæring, med tilbakemeldingsfunksjon og klageadgang, i samsvar med kravene.

Departementet foreslår ingen endringer når det gjelder Digdirs myndighet til å gi pålegg om retting, eller myndighet til å fatte vedtak om tvangsmulkt for å sikre gjennomføring av pålegget. Departementet viser til omtalen i kapittel 8.3.3.1 og kapittel 11.5.2 om avveining mellom rett til å motta informasjon og redaksjonell frihet og understreker at de samme avveiningene må gjøres her. Departementet foreslår videre at det fort-

satt skal være adgang til å klage over vedtak fattet av Digdir, til KMD, jf. forskriften § 8.

Gjennomføringsbeslutningen om kontroll og rapportering ((EU) 2018/1524) stiller krav til hvor mange IKT-løsninger som skal kontrolleres samt omfattende og detaljerte krav til fremgangsmåten for dette. Metodene for kontroll (forenklet måling og dybdemåling), som EU-kommisjonen har bestemt, avviker i betydelig grad fra den fremgangsmåten som er etablert av Digdir for både statusmålinger og kontroller av nettløsninger etter gjeldende rett (tilsyn).

EU-kommisjonens metode bygger i liten grad på en risikotilnærming knyttet til fare for svikt. Etter departementets syn er det derfor nødvendig at reglene om metoden for kontroll lovfestes, og med hjemmel til å fastsette nærmere regler om kontroll i forskrift. Det vises til omtale av forslaget til ny § 36a i likestillings- og diskrimineringsloven. Nærmere krav til metode for gjennomføring av kontrollen fastsettes i forskrift.

Forslaget innebærer at virksomhetene plikter å gi Digdir de opplysningene som er nødvendige for at Digdir kan føre tilsyn med at kravene om universell utforming av IKT overholdes. Det samme gjelder klageinstansen rett til opplysninger i forbindelse med behandling av klage over tilsynsorganets vedtak. Det er ikke adgang til å innhente opplysninger fra for eksempel personalmapper.

Departementet foreslår å lovfeste at opplysningsplikten ikke omfatter opplysninger som er beskyttet gjennom kildevern. Dette innebærer at redaktøren av et trykt skrift eller andre media kan nekte å gi tilgang til opplysninger som nevnt i straffeprosessloven § 125 første og annet ledd. Bestemmelsen i Prop. LS er bygget over samme lest som tilsvarende bestemmelse om kildevernet i straffeloven § 125 første og annet ledd, og den foreslåtte bestemmelsen skal forstås på samme måte som straffeprosessloven § 125 første og annet ledd, når det gjelder hvilke opplysninger som er omfattet. Det vises for øvrig til omtalen i kapittel 8.3.3.1.

15 Håndheving

15.1 Direktivet

Direktivets artikkel 9 stiller krav om at medlemslandene sikrer en tilstrekkelig og effektiv håndhevingsprosedyre. Medlemslandene skal sikre retten til adekvat og effektiv klageadgang og håndheving utenfor domstolene, som skal sørge for at direktivets krav blir overholdt, jf. fortalen avsnitt 53. Det skal eksistere et klageorgan som behandler klager på manglende etterlevelse av direktivet. Formålet er å sikre at kravene og hovedprinsippene for universell utforming overholdes.

Håndheving kan for eksempel innebære at det foreligger en mulighet «til å kontakte et ombud» for å sikre effektiv behandling av meldinger eller anmodninger fra brukere i henhold til artikkel 7(1) bokstav (b), eller en overprøving av forholdsmessighetsvurderingen etter artikkel 5. Håndhevingsprosedyren skal omfatte klagebehandling, jf. direktivets fortale avsnitt 53. Direktivet stiller ikke krav om sanksjoner dersom det foreligger brudd på direktivets krav.

Håndhevingsprosedyren skal uformes slik at den sikrer realisering av enkeltpersoners rettigheter til innhold lagt ut på nettsteder og mobilapplikasjoner, i henhold til direktivets krav. Direktivet stiller krav om å utarbeide en tilgjengelighetserklæring. Denne erklæringen skal inneholde en lenke til tilbakemeldingsfunksjonen og håndhevingsprosedyren, jf. kapittel 13. Dette vil sikre enkeltpersoner en mulighet til å be om informasjon, og adgang til tjenester og dokumenter, jf. artikkel 7(1) bokstav (b) og fortalen avsnitt 46.

15.2 Gjeldende rett

Etter gjeldende rett kan enkeltpersoner klage på brudd på likestillings- og diskrimineringslovens bestemmelser til Diskrimineringsnemnda, jf. diskrimineringsombudsloven § 7. Diskrimineringsnemndas oppgaver fremgår av diskrimineringsombudsloven § 7. Det følger av bestemmelsen at nemnda håndhever den generelle bestemmelsen om universell utforming i § 17. Klagesa-

kene behandles i én instans i forvaltningen, i Diskrimineringsnemnda.

Likestillings- og diskrimineringsloven § 18 er unntatt fra nemndas ansvarsområde etter lovens § 7, men den generelle plikten til universell utforming etter § 17 omfatter også IKT.

Diskrimineringsnemnda håndhever § 17, noe som innebærer at det er en individuell klageadgang i saker om manglende universell utforming av IKT. Brudd på plikten til universell utforming av IKT regnes i dag som diskriminering. Diskrimineringsnemnda behandler altså klager i enkeltsaker og vurderer om diskriminering, i form av mangelfull universell utforming av IKT, har funnet sted, jf. likestillings- og diskrimineringsloven §§ 12 og 17 og diskrimineringsombudsloven § 7. Dersom diskriminering har funnet sted, kan nemnda pålegge retting innen fastsatt frist og fatte vedtak om tvangsmulkt for å sikre at diskrimineringen opphører. Nemnda kan videre tilkjenne oppreisning i saker som gjelder arbeidsforhold, og erstatning i enkle saker, både i og utenfor arbeidsforhold.

Det følger av likestillings- og diskrimineringsloven § 17 fjerde ledd at plikten til universell utforming av IKT skal anses som oppfylt dersom virksomheten oppfyller krav til universell utforming av IKT i lov eller forskrift. Diskrimineringsnemnda skal dermed legge de sektorspesifikke reglene om universell utforming av IKT til grunn ved vurderingen av om plikten er oppfylt. Det skal med andre ord ikke pålegges ytterligere krav i medhold av § 17.

Dersom sektorreglene ikke er fulgt, foreligger det et brudd på likestillings- og diskrimineringsloven § 17. Det vises til uttalelsene i forarbeidene til likestillings- og diskrimineringsloven (Prop. 81 L (2016–2017) kapittel 22.2.2.8).

En gjennomgang av den tidligere Likestillings- og diskrimineringsnemndas praksis viser at nemnda har gitt pålegg om retting i noen saker. Disse sakene dreide seg om gjennomføring av plikten til universell utforming (LDN-2014-40, LDN-2013-47, LDN-2010-58 og LDN-2010-56) eller kontroll av arbeidsgivers redegjørelsesplikt og retting av likestillingsredegjørelser (LDN-2009-8, LDN-2009-9,

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

LDN-2009-10, LDN-2009-11, LDN-2009-12, LDN-2009-17, LDN-2011-2 samt sak LDN-2011-3).

Diskrimineringsnemnda har myndighet til å vurdere om aktivitetsplikten knyttet til universell utforming er oppfylt, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 19 og diskrimineringsombudsloven § 7. Diskrimineringsombudsloven åpner for at nemnda kan gi pålegg om tiltak og ilegge tvangsmulkt ved mangelfull oppfyllelse av plikten, jf. §§ 11 og 13. Nemndas vedtak kan bringes inn for domstolene til full prøving av saken. Dersom søksmål ikke reises innen den fastsatte fristen, har nemndas vedtak samme virkning som rettskraftig dom, se Prop. 80 L (2016–2017) kapittel 7.6.

15.3 Forslag i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet at Digdir fortsatt skal føre tilsyn og kontroll med bestemmelsene om universell utforming av IKT.

Departementet foreslo i høringsnotatet at Diskrimineringsnemnda fremdeles skal behandle klager på brudd på diskriminering på grunn av manglende universell utforming av IKT, jf. forslag til ny § 18 i likestillings- og diskrimineringsloven, og at nemnda skal behandle klager på mangelfull overholdelse av aktivitets- og redegjørelsesplikten knyttet til universell utforming av IKT, jf. forslag til ny § 19 a.

Departementet foreslo i høringsnotatet en klageadgang for en part i saken, Likestillings- og diskrimineringsombudet eller andre med rettslig klageinteresse, for brudd på den foreslåtte § 18 om universell utforming av IKT-løsninger og for brudd på § 19 a om aktivitetsplikt og/eller redegjørelsesplikt (tilgjengelighetserklæring).

Departementet vurderte at det gjøres en tilsvarende endring i diskrimineringsombudsloven, slik at nemndas myndighet til å håndheve redegjørelsesplikten tas inn i loven. Etter departementets vurdering oppfylder forslaget direktivets krav om å sikre en effektiv klageadgang for brukerne.

15.4 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få innspill på forslaget om håndheving av kravene.

Digdir mener at klagene på tilgjengelighetserklæringen bør behandles av samme organ som utfører kontroll, dvs. Digdir. *Digdir* mener at det i en overgangsperiode bør gjennomføres alternerende kontroll, og at både Digdir og Diskrimineringsnemnda må tilføres ressurser slik at regel-

verket kan håndheves i tråd med direktivets føringer.

Norges Blindforbund og *Norges Blindforbunds Ungdom (NBfU)* etterlyser også en økning av budsjetttrammene til tilsynsorganet, slik at en god håndheving av kravene sikres. De mener at dette også vil være i samsvar med FNs anbefalinger.

Diskrimineringsnemnda gir i sitt hørings svar uttrykk for at nemnda var forberedt på å ta på seg den utvidete håndhevsrollen, dvs. at de vil få samtlige klager på saksfeltet. *Diskrimineringsnemnda* mener at departementet samtidig må være forberedt på at nemnda kan ha økt behov for bistand fra Digdir.

15.5 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om at Digdir skal føre tilsyn og kontroll med at kravene overholdes. Departementet opprettholder også forslaget i høringsnotatet om at Diskrimineringsnemnda skal behandle klager om diskriminering på grunn av manglende universell utforming av IKT.

Videre opprettholder departementet forslaget i høringsnotatet om at Diskrimineringsnemnda skal gis myndighet til å håndheve bestemmelsen om aktivitets- og redegjørelsesplikten om universell utforming av IKT, jf. ny § 19 a.

Departementet foreslår å opprettholde forslaget i høringsnotatet om at en part, Likestillings- og diskrimineringsombudet eller andre med rettslig klageinteresse har adgang til å klage på diskriminering på grunn av mangelfull universell utforming av IKT og på mangelfull oppfyllelse av aktivitets- og redegjørelsesplikten.

Departementet foreslår å opprettholde forslaget i høringsnotatet om en endring i diskrimineringsombudsloven, som stadfester nemndas myndighet til å håndheve bestemmelser om aktivitets- og redegjørelsesplikten.

Direktivet stiller krav om at det skal være et klageorgan som behandler klager på manglende etterlevelse av direktivet. Dette innebærer at enkeltpersoner skal kunne klage over manglende etterlevelse av krav til universell utforming av IKT. Dette kan for eksempel være klage på forholdsmessighetsvurderingen som virksomheten har gjennomført, eller over manglende tilgjengelighet eller universell utforming av tilgjengelighetserklæringen. Departementet fremmer et forslag om lovendring som ivaretar disse kravene.

Departementet har vurdert hvilket organ som skal behandle klager over manglende/mangelfull

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

tilgjengelighetserklæring. Digdir har i sitt høringssvar gitt uttrykk for at de mener at slike klager bør behandles av samme organ som utfører kontrollen, dvs. Digdir. Digdir behandler i dag ikke *individklager* på saksfeltet. Diskrimineringsnemnda har, på sin side, i sitt høringssvar gitt uttrykk for at de er forberedt på å ta imot de nye oppgavene knyttet til håndheving av bestemmelsen om redegjørelsesplikten.

Departementets forslag innebærer at nemnda skal behandle samtlige klager på saksområdet.

FNs Generalforsamlings resolusjon 48/134 av 20. desember 1993 stadfester generelle, internasjonale prinsipper for nasjonale institusjoner som arbeider med menneskerettigheter. Prinsippene legger til grunn at overvåkingsorganene må ha en *uavhengig stilling* i forholdet til staten (regjeringen).

WAD-direktivet er en del av EUs oppfølging av CRPD, jf. kapittel 6.4.2. CRPD legger til grunn at det skal etableres uavhengige mekanismer for å overvåke gjennomføringen av konvensjonen, og at statene ved etablering av slike mekanismer skal ta Paris-prinsippene i betraktning, jf. CRPD artikkel 33(2).

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og Digdir har veilederrolle på hvert sitt fagfelt. Likestillings- og diskrimineringsombudet gir i dag generell rettighetsveiledning om spørsmål knyttet til likestillings- og diskrimineringslovens diskrimineringsgrunnlag. I tillegg skal ombudet være pådriver på likestillingsfeltet og følge opp aktivitets- og redegjørelsesplikten (fra 1. januar 2020). Ombudet har ingen oppgaver knyttet til klagebehandling.

Digdir er, på sin side, veiledningsinstans i spørsmål som angår universell utforming av IKT, gir rettighetsveiledning i IKT-faglige spørsmål og er tilsynsorgan på saksfeltet.

Alle klager fra brukere, som er knyttet til en konkret mangel ved en nettside/mobilapplikasjon skal behandles av nemnda, dersom virksomheten ikke har rettet feilen etter tilbakemelding fra bruker. Tilsynet gir IKT-faglig uttalelse til nemnda om det er brudd på reglene om universell utforming av IKT, slik at nemnda blir i stand til å vurdere om det foreligger diskriminering etter loven i det konkrete tilfellet.

Diskrimineringsnemnda er et velfungerende klageorgan, og dets organisering og rammene for klagebehandling er regulert i diskrimineringsombudsloven. Håndhevingsoppgavene ble skilt ut fra Likestillings- og diskrimineringsombudet gjennom vedtagelsen av diskrimineringsombudsloven av 2018, bl.a. på grunn av at en sammenblanding

av Likestillings- og diskrimineringsombudets pådriver- og håndheverrolle kunne betraktes som prinsipielt uheldig. En slik dobbeltrolle kunne være egnet til å svekke tilliten til ombudet i spørsmålene som angår lovhåndheving.

Departementet mener at disse synspunktene er relevante også ved vurderingen av hvilket organ som skal behandle klager om universell utforming av IKT.

Dersom en bruker ønsker å fremme en klage om brudd på pliktene etter likestillings- og diskrimineringsloven, skal Likestillings- og diskrimineringsombudet og Digdir, i henhold til forvaltningsloven § 11 fjerde ledd, jf. forskriften til forvaltningsloven § 4 første ledd, henvisne brukere til Diskrimineringsnemnda.

Digdirs alminnelige veiledningsplikt innebærer å oversende klagen til Diskrimineringsnemnda, som rette instans. Ved behov kan dette presiseres i samarbeidsavtalen mellom Digdir og Diskrimineringsnemnda.

Departementet vil følge utviklingen i antall klagesaker nøye, samt hvordan praktisering av klagebehandlingen vil fungere. Digdir er per i dag ikke rigget til klagebehandling. En slik rolle som klageorgan vil, i tillegg til fagkompetanse, kreve at rammene for klagebehandlingen reguleres (bl.a. organisering av klageorganet, saksbehandlingsregler, vedtaksmyndighet, forholdet til andre forvaltningsorganer og domstolsbehandling, og sanksjoner mv.).

Det fremgår av diskrimineringsombudsloven § 8 at Diskrimineringsnemnda behandler de sakene som bringes inn for den. En part, Likestillings- og diskrimineringsombudet eller andre med rettslig klageinteresse kan bringe en sak inn for nemnda. Forarbeidene til diskrimineringsombudsloven (Prop. 80 L (2016–2017)), merknader til § 8, uttaler følgende om vilkåret «rettslig klageinteresse»:

«Vilkåret 'rettslig klageinteresse' er hentet fra begrepet 'rettslig interesse' i den tidligere tvistemålsloven § 54 (jf. Ot.prp. nr. 38 (1964–1965) side 98). Bakgrunnen for valget av vilkåret var at alle som kunne gå til søksmål om gyldigheten av et forvaltningsvedtak, også burde kunne påklage vedtaket. Etter tvisteloven § 1-3 annet ledd første punktum avgjøres spørsmålet om det foreligger et 'reelt behov', som er et vilkår for søksmålsrett, ut fra 'en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenes tilknytning til det', jf. annet punktum. Foreninger og stiftelser kan reise søksmål i 'eget navn' om 'forhold som ligger innenfor organisasjonens formål og

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

naturlige virkeområde å ivareta' når vilkårene etter tvisteloven § 1-3 er oppfylt, jf. tvisteloven § 1-4 første ledd. Tilknytningen trenger ikke å bestå i at vedtaket har betydning for klagerens rettsstilling. Etter rettspraksis vurderes klagerens tilknytning ut fra klageinteressens art, styrke og representativitet.

Vilkårene om rettslig klageinteresse gjelder også for ombudet. Dersom vilkårene er oppfylt, har de full adgang til å bringe en sak inn for nemnda.»

Lovforarbeidene presiserer videre at en part selv må bringe en sak inn for nemnda for at saken skal få rettskraftvirkning for parten selv. Det vises til Prop. 80 L (2016–2017), merknader til § 8.

Brudd på plikten til universell utforming av IKT etter § 18 regnes som diskriminering, med mindre det utgjør en uforholdsmessig byrde for virksomheten. Nemnda skal håndheve alle klager på saksfeltet og dette krever lovendring. Nemnda

skal fortsatt ha myndighet til å behandle klager på mangelfull oppfyllelse av aktivitetsplikten, og nemnda skal også håndheve redegjørelsesplikten, se ny § 19 a.

Nemnda kan med de unntak som følger av diskrimineringsombudsloven §§ 14 og 15, pålegge stansing, retting og andre tiltak som er nødvendige innen fastsatt frist, for å sikre at diskriminering, trakassering, instruks eller gjengjeldelse opphører, og for å hindre gjentakelse. Nemnda kan også sette en frist for oppfyllelse av pålegget. Nemnda kan også fatte vedtak om tvangsmulkt for å sikre oppfyllelsen av pålegget. Dette innebærer en videreføring av gjeldende rett, jf. diskrimineringsombudsloven §§ 11 og 13. Nemnda kan, som i dag, fatte vedtak om oppreisning i arbeidsforhold, og tilkjenne erstatning i enkle saker (i og utenfor arbeidsforhold), jf. diskrimineringsombudsloven § 12.

16 Frister – innarbeidelse i nasjonal rett

16.1 Direktivet

Direktivets artikkel 12 inneholder tidsfrister for når direktivet skal være gjennomført i nasjonal lovgivning og overgangsperioder for anvendelse av de nasjonale reglene.

Det følger av artikkel 12(1) at medlemslandene skal ha iverksatt nasjonal lovgivning som er nødvendig for å etterleve direktivet innen 23. september 2018. I artikkel 12(3) er det tre ulike overgangsperioder for når landene skal anvende reglene på nye og eksisterende nettsteder og for mobilapplikasjoner:

- For nettsteder publisert etter 23. september 2018 er overgangstiden ett år, dvs. 23. september 2019, se artikkel 12(3) bokstav (a). Det vil si at nye nettsteder skal være universelt utformet fra 23. september 2019.
- For nettsteder publisert før 23. september 2018 (eksisterende nettsteder) er overgangsperioden to år, dvs. 23. september 2020, se artikkel 12(3) bokstav (b). Det vil si at eksisterende nettsteder skal være universelt utformet fra 23. september 2020.
- For mobilapplikasjoner er overgangsperioden 2 år og 9 måneder, dvs. 23. juni 2021, se artikkel 12(3) bokstav (c). Det vil si at mobilapplikasjoner skal være universelt utformet fra 23. juni 2021.

I tillegg har direktivet egne frister for bestemte innholdstyper på nettsteder og mobilapplikasjoner, jf. nærmere artikkel 1(4) bokstavene (a)-(h). For å få oversikt over hvilket innhold på nettstedet som skal være universelt utformet må man derfor se på unntakene i artikkel 1(4), der noen unntak er tidsbegrenset og noen er permanente. I tillegg er noen typer innhold unntatt etter en vurdering av ulike kriterier, jf. artikkel 1(4) bokstavene (d)-(f).

16.2 Gjeldende rett

Det følger av Likestillings- og diskrimineringsloven § 41 at kravene til universell utforming av IKT

inntreffer tolv måneder etter at forskriften trådte i kraft, eller tolv måneder etter forskriften gjøres gjeldene for nye pliktsubjekter. Forskriften har ulik frist for etterlevelse avhengig av om nettløsningen er en ny eller eksisterende IKT-løsning.

Nye nettløsninger skal være universelt utformet innen 1. juli 2014. Eksisterende IKT-løsninger skal være universelt utformet innen 1. januar 2021, jf. forskriften § 11. Etter 1. januar 2021 skal altså alle nettløsninger som omfattes av regelverket være universelt utformet. Skillet mellom hva som er «ny» og «eksisterende» IKT har derfor opphørt. Den aktuelle forskriftsbestemmelsen blir revidert tilsvarende.

Det følger at § 41 annet ledd at Digdir kan gi dispensasjon fra fristene dersom det foreligger «særlig tungtveiende grunner». Tilsvarende følger av forskriften.

Hovedregelen fra 1. januar 2021 er dermed at plikten til universell utforming gjelder på alle samfunnsområder og for alle nettsteder og mobilapplikasjoner som er omfattet av regelverket.

Alt innholdet på den aktuelle nettløsningen skal følge minstekravene i forskriften, uavhengig av type innhold, alderen på innholdet og når det ble publisert.

Det følger av forarbeidene at det skal gis tolv måneders overgangsfrist første gang reglene vedtas, og ved utvidelser av regelverket til nye pliktsubjekter. Kontrakter/avtaler for inngåelse av IKT-løsninger, som blir inngått i overgangsperioden, omfattes ikke av kravene til IKT. Dette har sammenheng med at nettløsninger ofte er planlagt lang tid i forveien, jf. Ot.prp. nr. 44 (2007–2008) kapittel 10.5.6.4.

Utdanningssektoren er omfattet av kravene fra og med 1. januar 2019, og må derfor vurderes etter kriteriene i forskriftens § 3 første ledd bokstav (f).

16.3 Forslag i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet at virksomhetene gis en seks måneders overgangsfrist for når IKT-løsningene må være i samsvar med de

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

nye kravene. Departementet foreslo i høringsnotatet at de nye kravene trer i kraft 1. juli 2020, og at det deretter gis en overgangsperiode på seks måneder før kravene må etterleves, innen 1. januar 2021. Bakgrunnen for valget av denne fristen var at denne fristen sammenfaller med fristen i forskriften for å gjøre eksisterende nettløsninger universelt utformet.

Dersom det settes en lengere overgangsperiode må virksomhetene gjøre endringer/tilpasninger i to omganger. Departementet la derfor til grunn at den foreslåtte overgangsperioden var kostnadsbesparende for virksomhetene.

16.4 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansenes syn på departementets forslag om overgangsperiodens lengde i høringsnotatet er delt. Blant de som støtter departementets forslag er *Bufdir*, *DSS*, *Norsk regnesentral* og *Bergen kommune*. *Funka Nu AB* mener at overgangsperioden på 6 måneder virker rimelig. De støtter departementets argumentasjon på saken, men er også åpen for forlenget overgangsperiode, dersom dette skulle vise seg å være nødvendig på grunn av uforholdsmessig store byrder. *Helse Midt-Norge RHF* mener at det er naturlig å innføre de nye reglene innenfor de tidsfrister og overgangsperioder som eksisterende regelverk legger til grunn.

Flere høringsinstanser mener imidlertid at den foreslåtte overgangsperioden er for kort. *Den Norske Legeforening* mener at overgangsperioden ikke må settes kortere enn partene rimeligvis vil være i stand til å overholde, med tanke på de endringene som skal til for å overholde kravene. De mener at departementet må ta hensyn til kapasiteten i leverandørindustrien, som skal utføre de tekniske oppgraderingene.

KS og *Oslo Kommune* anser at den foreslått overgangsperioden på 6 måneder er for kort, og viser til at leverandørene og utviklingsmiljøene vil ha behov for tid til å omstille seg til de nye kravene. *KS* viser videre til at mange kommuner har anskaffet nye IKT-løsninger fra 1. januar 2020 som skal implementeres samme år. *KS* vurderer at det kan bli et uforholdsmessig stort krav å måtte, i tillegg, anskaffe og implementere løsninger som tilfredsstiller de nye kravene. *KS* ber departementet vurdere en lengre overgangsperiode, og foreslår overgangsperiode til 1. januar 2025. *KS* mener at en lengre overgangsperiode vil kunne bidra til å få gode standardverktøy på markedet.

Oslo Met mener også at det ville være ressurskrevende å gjennomføre de nye WCAG 2.1-kravene innen fristene, 23. september 2020. De viser til at departementet ikke hadde gitt en egen overgangsperiode for utdanningssektoren. *OsloMet* foreslår en overgangsperiode mot 1. juni 2021.

Statens lånekasse for utdanning stiller seg, i utgangspunktet, positivt til utviklingen av regelverket. De viser likevel til at kostnadene ved å tilpasse eksisterende løsninger til nytt regelverk ville for Lånekassens vedkommende være betydelige høyere enn hva som er skissert. De mener at de nye moderne løsninger vil oppfylle kravene til universell utforming på en god måte, men at disse er ressurskrevende å få på plass. De mener at enkelte av de nye kravene kan være utfordrende å implementere i eksisterende løsninger, og kan kreve andre tiltak enn det som iverksettes for å tilfredsstille kravene i WCAG 2.0. De antar at disse merknadene gjaldt flere, og mener derfor at overgangsperioden bør være lengre. De mener også at man på denne måten kan prioritere nye moderne løsninger, fremfor å tilpasse eksisterende løsninger til regelverket – som på sikt vil gjøre løsningene mer tilgjengelige. De foreslår at overgangsperioden utvides til 12 måneder.

Statens arbeidsmiljøinstitutt gir uttrykk for at det er viktig med en lengre overgangsperiode. De viser til overgangsperioden som gjaldt ved innføring av WCAG 2.0. De mener videre at en (for) kort overgangsperiode vil få store økonomiske og personellmessige konsekvenser. *Statens jernbanelitsyn* ber også om lengre overgangsperiode. *Utlendingsdirektoratet* viser til at det er behov for lengre overgangsperiode for intra- og ekстранett, ettersom disse ikke er omfattet av regelverket fra før.

På lik linje mener *Regelrådet* at overgangsperioden på 6 måneder er for kort. De mener at hensynet til harmonisering med eksisterende tidsfrist veier ikke tungt nok, og viser til at det er kort tid siden de nye suksesskriteriene ble kjent. Etter *Regelrådets* vurdering er den foreslåtte fristen så kort at den representerer en ekstra byrde for næringslivet.

16.5 Departementas vurdering

I høringen var det foreslått at reglene skulle tre i kraft 1. juli 2020. Videre var det foreslått en 6 mnd. innføringsfrist/overgangsperiode, slik at alle nye krav skulle etterleves fra 1. januar 2021. Datoen sammenfaller med den endelige fristen, etter gjeldende rett, for å etterleve kravene i forskriften.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Departementet la derfor til grunn at en samlet revisjon av IKT-løsninger, oppdatert til nye krav, sånn sett ville være kostnadsbesparende for virksomhetene.

Flere høringsinstanser mente at den foreslåtte overgangsperioden er for kort. Departementet er enig med *Den Norske Legeforening* om at overgangsperioden ikke bør settes kortere enn pliktsubjektene vil være i stand til å overholde kravene. I lys av høringsinstansenes syn, ble det undersøkt muligheter for å kunne gi pliktsubjektene lengre overgangsperiode. Det vises til omtale av tilpasninger til direktivet i kapittel 3.

I likestillings- og diskrimineringsloven § 41 og forskriften § 14 er det tatt inn en generell overgangsfrist på tolv måneder, etter at innholdet i plikten har trådt i kraft første gang eller tolv måneder etter at forskriften gjøres gjeldende for nye pliktsubjekter. Det fremgår av Prop. 81 L (2016–2017) kapittel 30 side 339 at:

«Overgangstiden på 12 måneder gjelder imidlertid bare når forskriften vedtas for første gang, eller virkeområdet utvides for første gang. Ved senere endringer eller nye retningslinjer som erstatter de gamle, vil kravene tre i kraft fra den fristen som fastsettes i forskriften.»

For å unngå motstrid mellom fristene i forskriften og i likestillings- og diskrimineringsloven § 41, foreslo departementet i høringsnotatet en endring § 41 første ledd, om at kortere frister kan fastsettes i forskrift. Departementet foreslår at forslaget i høringsnotatet opprettholdes, slik at departementet ved senere behov kan fastsette kortere overgangsfrister enn tolv måneder, ved utvidelse eller endring av krav.

Departementet fremmer et forslag om at lovendringene trer i kraft den tid Kongen bestemmer.

Departementet legger opp til at lovendringene skal tre i kraft 1. januar 2022. Tidspunktet vil mar-

kere starttidspunktet for når overgangsperioden(e)/innføringsfristen vil begynne å løpe. Lengden på overgangsperioden(e) vil fastsettes i forskrift, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 41.

Departementet har vurdert det slik at direktivet ikke er til hinder for å gjennomføre og anvende nasjonale bestemmelser tidligere enn tidsfristene angitt i artikkel 12 nr. 3, slik artikkelen er tilpasset i EØS-komitebeslutningen.

Departementet legger derfor opp til ett års innføringsfrist/overgangsperiode, og ikke den trinnvise innføringen som følger av direktivet og tilpasningene. Dersom departementet innfører trinnvise frister innføres samtidig et nytt skille mellom nye og eksisterende nettsider/applikasjoner avhengig av publiseringsdato. Slik at nettsider publisert etter ikrafttredelse (sml. ny IKT) skal etterleve nye krav innen 1. år, mens nettsider publisert før ikrafttredelsen skal etterleve kravene inn 2 år. Mens mobilapplikasjoner skal etterleve kravene etter 2 år og 5 mnd.

Ettersom Norge allerede tilfredsstillter mange av kravene i gjeldende lovgivning, vil en ny trinnvis innføring av de nye kravene, basert på publiseringstidspunkt, kunne bli tungvint og vanskelig å etterleve i praksis. En felles frist er også bedre tilpasset den nasjonale budsjettprosessen, ref. kapittel 17. Det er ønskelig at Norges regulering så raskt som mulig harmonerer med europeisk regulering. Departementet viser til at fristene for å anvende kravene i direktivet allerede er utløpt i EU.

Ved tidligere utvidelser av kravene i regelverket har departementet operert med en innførings- tid på ett år. Departementet legger til grunn at virksomhetene i offentlig sektor får tilstrekkelig tid til å innrette seg etter kravene dersom det gis ett års innføringsfrist/overgangsperiode. Fra ikrafttredelse 1. januar 2022, vil pliktsubjektene få 1 år på å etterleve kravene, dvs. fra 1. januar 2023.

17 Økonomiske og administrative konsekvenser

17.1 Innledning

På oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet har Vista Analyse AS gjennomført tre samfunnsøkonomiske utredninger knyttet til gjennomføring av direktivet i norsk rett. Hovedutredningen fra 2018 og en tilleggsutredning fra 2019 var vedlagt høringsnotatet. I etterkant av høringen, er det gjennomført ytterligere to utredninger. I 2020 gjorde Vista en kvalitetssikring av enkelte forutsetninger som lå til grunn for den opprinnelige utredningen. Videre har Tilsynet for universell utforming av ikt gjennomført en juridisk og samfunnsøkonomisk utredning knyttet til kravet til synstolkning av video (2020).

Ettersom departementet anbefaler å vente med å innføre nye krav til universell utforming for virksomheter i privat sektor, går ikke proposisjonen nærmere inn på kostnadsestimatene for privat sektor, som ble utredet i forkant av høringen. Forslaget medfører ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for privat sektor.

17.2 Utredninger av økonomiske og administrative konsekvenser

Vista Analyse AS gjennomførte full samfunnsøkonomisk utredning av tre modeller for nasjonal gjennomføring av direktivet i rapport VA 2018/01. Dette følger av høringsnotatet. Valg av modell er omtalt i kapittel 6. Kun kostnader knyttet til lovforslaget omtales i dette kapitlet.

I etterkant av utredningen fra 2018 vedtok EU tre gjennomføringsrettsakter, som innebar budsjettmessige konsekvenser. Analysen fra 2018 ble gjennomført og ferdigstilt før de reviderte WCAG-retningslinjene (WCAG 2.1) forelå og EN 301 549-standarden oppdatert til ny versjon 2.1.2 (2018-08).

Oppdateringen fra WCAG 2.0 til WCAG 2.1 omfatter 12 nye tekniske krav, som bl.a. tar bedre høyde for universell utforming av applikasjoner til nettbrett og mobil. I tillegg omfatter WAD krav til synstolkning, slik at unntakene for suksesskriterium 1.2.3 og 1.2.5 i forskriftens § 4 første ledd

oppheves. Totalt er det dermed 14 nye tekniske krav som følge av WAD, sammenlignet med dagens regelverk.

Vista Analyse gjennomførte en tilleggsutredning i 2019 (rapport VA 2019/06), som beregnet de samfunnsøkonomiske konsekvensene av de 12 nye suksesskriteriene som følger av oppdatert standard EN 301 549 V2.1.2 (2018-08). Alle tre modeller for gjennomføring er omfattet av analysen, og analysen ble lagt ved høringsnotatet sommeren 2019.

Oppdatert tabell, med totale kostnader ved gjennomføring av direktivet for alle tre modeller, ble presentert i høringsnotatet. Som påpekt av *Regelrådet* og *Legeforeningen*, ble ikke kostnadene av de 12 nye kravene riktig innarbeidet i tabellen over samfunnsøkonomisk lønnsomhet.

I februar 2020 engasjerte Kommunal- og moderniseringsdepartementet Vista Analyse AS for å kvalitetssikre enkelte av kostnadselementene i den opprinnelige analysen fra 2018 (rapport VA 2018/01), og for å se på enkelte av forutsetningene som ble lagt til grunn for utredningen. Bl.a. hadde Vista Analyse omtalt krav til synstolkning som «teksting». Krav til teksting av video er allerede et krav etter forskriftens § 4, ref. WCAG 2.0 krav 1.2.2. Teksting er derfor en del av nullalternativet. Kostnadene ved synstolkning skulle beregnes på nytt.

Kvalitetssikringen ga oppdaterte kostnadsestimater (rapport VA 2020/06). Det ble brukt en annen modell for å beregne antall berørte virksomheter og antall IKT-løsninger. Dette førte til en kostnadsreduksjon for alle kravene utenom synstolkning. Utredningen skiller mellom *løpende kostnader* (årlige) og *engangskostnader/omleggingskostnader*. Rapporten oppdaterte de totale kostnader for gjennomføring av direktivet, med utgangspunkt i at kravene gjøres gjeldende kun for offentlige virksomheter.

Sett bort ifra kravet til synstolkning er kostnadene ved å gjennomføre direktivet forholdsvis små, og tiltaket har en positiv samfunnsøkonomisk effekt: +638 mill. kroner. Kravet til synstolkning ble av Vista Analyse vurdert som det mest kostnadsdrivende kravet. Ved nærmere gjennom-

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

gang ble det klart at det var behov for enda ytterligere utredninger av kravet til synstolkning, både juridisk og samfunnsøkonomisk.

Kravet til synstolkning av video er nytt i EU og i Norge, og det er derfor noe krevende å kostnadsberegne kravet. Det ble besluttet å innhente nye vurderinger av hvordan krav til synstolkning kan og bør etterleves og hva det vil koste for offentlige virksomheter. Oppdraget ble gitt til Tilsynet ved Digdir.

I oktober 2020 leverte tilsynet en juridisk og samfunnsøkonomisk utredning av kravet til synstolkning. Utredningen av kostnader bygger på en spørreundersøkelse blant virksomheter i offentlig sektor og dybdeintervjuer med fageksperter og virksomheter som har erfaring med synstolkning.

Basert på nærmere spesifiserte forutsetninger, er det beregnet at offentlig sektor publiserer cirka 28 000 timer videoinnhold årlig. Fagmiljøets vurdering er at mesteparten av videoinnholdet kan baseres på *integrert synstolkning*. Dette gjøres ved at synstolkning innarbeides i manus for en forhåndsinnspilt video, eller at man gjennom opplæring av for eksempel ordstyrer på en pressekonferanse, et kommunestyremøte eller lignende sørger for at all vesentlig informasjon formidles i lydsporet. Dette kan sammenlignes med tilnærmingen man har i radio eller podkast.

Utredningen redegjør for ulike måter å oppfylle kravet på, hvor *integrert synstolkning* er den klart mest kostnadseffektive metoden. Som nevnt over innebærer dette at man tar høyde for kravet allerede ved planleggingen av videoen, i forbindelse med utforming av manus eller løpende (underveis). Dette er mye rimeligere enn å spille inn et separat lydspor i etterkant (*standard synstolkning*). Forutsetningen for å lykkes med dette, er at Digdir gjør veiledning og opplæringsmateriell tilgjengelig for virksomhetene. Kostnader til utarbeidelse av veiledning og opplæringsmateriell er innarbeidet som en del av de samlede kostnadene til statlig sektor i tabell 1 (3 MNOK). Tilsvarende er kostnader knyttet til opplæring av ansatte i virksomhetene innarbeidet som en del av de samlede kostnadene til henholdsvis statlig og kommunal sektor i tabell 1.

Utredningene som foreligger gir, samlet sett, følgende nøkkeltall av samfunnsøkonomisk lønnsomhet:

Analyseperioden er 40 år.

Vista Analyse gjennomførte også en separat analyse av krav til teksting av direktesendt video (VA 2018/01), som er unntatt i direktivet. Vista anbefalte å vente med å stille krav til universell utforming av direktesendte video inntil teknologit utviklingen har kommet lenger og kostnadene blir lavere, se side 15.

Tabell 17.1 Samfunnsøkonomisk lønnsomhet ved modell 1

Virkninger	Mill. 2020-kroner/verdi av ikke-prissatte virkninger
Nåverdi kostnader	- 744
– Statlig sektor	- 390
– Regional og kommunal sektor	- 354
Skattefinansieringskostnader	- 149
Nåverdi prissatt nytte	+ 800
Netto nåverdi prissatte virkninger	- 93
Økt likeverd for funksjonshemmede	++
Økt nytte for ikke-funksjonshemmede	++
Økt nytte for utviklere	0
Økt nytte etterlevelse av regelverket	0
Kostnad konkurransevridding	-

Tabell 1: Samfunnsøkonomisk lønnsomhet ved modell 1. Kostnadsvirkninger er ført med minustegn og nyttevirkninger med pluss-tegn. Tallene er avrundet til nærmeste femti millioner kroner.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

17.3 Høringsinstansenes syn

NRK og Norsk Audiovisuell Oversetterforening (NAVIO), Bioteknologirådet viser til at beregningsgrunnlaget knyttet til kostnadene til teksting i Vista analysen er for lave. Vistarapporten omtaler kravet til synstolkning, som «teksting». Synstolkning kan gjøres på flere måter, for eksempel ved at virksomhetene sørger for at all vesentlig informasjon formidles via lydsporet fra start (integrert synstolkning), eller ved at det lages et ekstra lydspor med forklarende fortellerstemme (standard synstolkning). Se omtale i kapittel 11.5.2. I Vista sin utredning fra 2018, rapport VA 2018/01, ble det lagt til grunn at det vil koste 30 kroner per minutt å tekste forhåndsinnpilt video, ref. 4.4.4.2.

NAVIO viser til at kostnader knyttet til teksting, i rapport VA 2018/01 punkt 4.4.4 og særlig punkt 4.4.4.2, er basert på feilaktige antakelser. For eksempel at det ikke stilles «like høye kvalitetskrav til teksting av et kommunestyremøte som annet innhold.» NAVIO viser til at antakelsen fører til en konklusjon om at forhåndsinnpilt video er billigere enn direkteteksting på grunn av «mindre spesialisert kompetanse.»

NAVIO viser til at forhåndsteksting tar betraktelig lenger tid enn direkteteksting. Prisen som er lagt til grunn, for et forhåndsinnpilt program på 60 minutter, vil kreve minst to arbeidsdager for å sikre tilstrekkelig kvalitet. Da er prisen på 1800 kr ikke akseptabel.

NAVIO anbefaler næringsdrivende å forholde seg til en prisliste per minutt, basert på NRKs pristabell. Prisene som legges til grunn i rapporten tar ikke høyde for administrasjon, verktøy eller annen overhead, kun reelle lønnsutgifter for NRK. Det er ikke et reelt tall å forholde seg til for aktører i tekstebransjen. Dermed blir regnestykket i rapporten ikke, på noen måte representativt, for kostnader per minutt.

Flere av høringsinstansene har hentet inn priser fra markedet for å belyse at beregningsgrunnlaget er for lavt. Bioteknologirådet har hentet inn anslag på mellom 91 og 205 kr. per minutt for teksting alene.

17.4 Departementets vurdering

17.4.1 Innledning

Sett bort i fra kravet til synstolkning, er kostnadene ved å gjennomføre direktivet forholdsvis små, og tiltaket har en positiv samfunnsøkonomisk effekt: +638 mill.

Universell utforming (UU) av IKT-løsninger bidrar til å fremme likestilling og digital inkludering i samfunnet ved å gjøre digitale løsninger mer brukervennlige. Det er viktig for alle og særlig for eldre og personer med ulike former for funksjonsnedsettelse, som redusert syn eller hørsel, redusert tale eller bevegelse, kognitive utfordringer eller dysleksi.

De ulike kostnadene, som fremgår av utredningene er fordelt mellom engangskostnader/omleggingskostnader og løpende kostnader (årlig).

Ved behandling av høringsinstansenes syn på kostnadene ved teksting ble departementet oppmerksom på at det var kostnadsberegnet på feil suksesskriterium. Som nevnt over er teksting allerede et krav etter gjeldende rett (suksesskriterium 1.2.2). Kostnader ved dette inngår derfor i nullalternativet. Departementet har, som redegjort for under punkt 17.2, utredet kostnadene ved kravet til synstolkning på nytt i to runder.

17.4.2 Engangskostnader og løpende kostnader for stat og kommune

17.4.2.1 Engangskostnadene for stat og kommune

Engangskostnadene består av:

- kostnadene knyttet til nye intranett og ekstranett,
- kostnader ved omlegging av IKT-løsningen pga. 12 nye krav (WCAG 2.1),
- kostnader til opplæring av ansatte – synstolkning,
- kostnader til opplæring av ansatte – øvrige krav, herunder publisering av innhold,
- kostnader til utvikling av en sentral løsning for tilgjengelighetserklæring,
- kostnader knyttet til veiledning.

De to sistnevnte kostnadene tilfaller Digdir v/tilsynet for universell utforming av ikt og omtales nærmere i kapittel 17.4.5.

Intranett og ekstranett

Intra- og ekstranett er nettsteder som er tilgjengelig for bruk av virksomhetens ansatte (intranett) eller som gir utvalgte tredjeparter adgang til avgrenset innhold (ekstranett) kontrollert av virksomheten. Se nærmere omtale i kapittel 8.1.5.5. Universell utforming av intra- og ekstranett antas å gi positive virkninger i arbeidsmarkedet for personer med funksjonsnedsettelse ved redusert

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

deltidsarbeid, utsatt pensjonsalder, økt produktivitet, økt sysselsetting mv.

For offentlige virksomheter med intranett- og/eller ekstranettløsning vil man påregne 25 000 – 100 000 i omleggingskostnader per løsning, der 50 000 kroner utgjør beste anslag. De 12 nye suksesskriteriene, som oppgraderer WCAG-retningslinjene fra versjon 2.0 til versjon 2.1, vil innebære at kostnadene for å gjøre intranett/ekstranett universelt utformet, vil øke med mellom 4 000 kroner og 15 000 kroner per intranett og ekstranett, med 7 500 kroner som beste anslag, jf. VA 2020/06 punkt 2.1 side 13.

De totale kostnadene ved dette kravet er justert ned fordi kvalitetssikringen i VA 2020/06 førte til en nedjustering av antall virksomheter som skal oppgradere løsningene. Det er lagt til grunn at forvalter av sentralsystemet får engangskostnaden ved omlegging av systemet til universell utforming. I kostnadsberegningen er det lagt til grunn at 300 statlige virksomheter og alle kommuner og fylkeskommuner (totalt 366) får kostnader ved oppgradering av intranett (se rapport VA 2020/06 tabell 2.3, s. 20).

Totalt er kostnadene for universell utforming av intranett og ekstranett estimert til 17,25 mill. kroner for staten, og 21 mill. kroner for kommuner og fylkeskommuner.

Ettersom direktivet kun gjelder for nye intranett og ekstranett vil kostandene påløpe når virksomhetene går til innkjøp av nye løsninger eller nettstedet gjennomgår en vesentlig endring. Dette innebærer at statlige virksomheter og kommuner og fylkeskommuner selv vil ha kontroll med når disse kostnadene inntreffer, ettersom det ikke er en plikt til å oppgradere eksisterende intranett- og ekstranettløsninger.

12 nye krav

Ekstrakostnaden ved utforming av internettsider og mobilapplikasjoner, i henhold til 12 suksesskriterier på nivå A og AA i WCAG 2.1, er anslått til 15 000 kroner per virksomhet. Kostnadene er anslått til cirka 300 mill. kroner – se punkt 3.1.2 i rapport VA 2019/06.

Kostnadene ved dette er videreført i den tredje VA-rapporten, se 2020/06 punkt 2.1.1.

Dette er beregnet som en engangskostnad estimert til 4,5 mill. kroner for statlig sektor og 5,49 mill. kroner for kommuner og fylkeskommuner.

Opplæring

Nye krav innebærer et behov for opplæring og kompetansehevende tiltak. Der er estimert kostnader knyttet til opplæring for ansatte både i stat, kommuner og fylkeskommuner.

Vista har beregnet at opplæring til å koste 5,64 mill. kroner for statlig sektor og 33,46 mill. kroner for kommuner og fylkeskommuner.

Videre viste tilsynets juridiske og samfunnsøkonomiske utredning at det vil bli kostnader til opplæring knyttet til *integrert synstolkning*. Utredningen bygger på en forutsetning om at 100 % av videoer fra politiske møter og mellom 70–80 % av øvrige video (f.eks. informasjonsvideo) baseres på integrert synstolkning. Denne metoden forutsetter at ansatte og andre som publiserer video får opplæring.

Kostnadene ved dette er estimert til 4,5 mill. kroner for staten og 25,3 mill. kroner for kommuner og fylkeskommuner. Disse opplæringskostnadene kommer i tillegg til kostnadene til opplæring som Vista beregnet. Årsaken til dette er at Vista la til grunn *standard synstolkning* for sine beregninger, med en minuttpris på 600 kroner, jf. punkt 2.1.2 i rapport VA 2020/06. Denne metoden legger ikke opp til opplæring av ansatte.

17.4.2.2 De årlige løpende kostnadene for stat og kommune

De løpende (årlige) kostnadene utgjør:

- løpende kostnader ved publisering av video,
- oppdatering av tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon.

Synstolkning av video

Tilsynets juridiske og samfunnsøkonomiske utredning inneholder nye vurderinger av kravet til synstolkning. Dette medførte at de *løpende kostnadene* ved synstolkning av video ble kraftig nedjustert sammenlignet med rapport VA 2020/06.

Hovedårsaken til nedjustering av kostnadene er todelt. Det ene knyttes til *metoden* synstolkning kan gjøres på, jf. forskjellen mellom standard synstolkning og integrert synstolkning. Den andre knytter seg til andelen av en video hvor synstolkning er nødvendig.

Det overordnede formålet med kravet er at brukeren skal kunne få med seg all viktig informasjon, uavhengig om den blir presentert via lyd eller visuelt. Dette avgrenser kravet mot informasjon som allerede fremgår av lydsporet, eller som ikke anses som viktig informasjon. Som hovedre-

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

gel vil det derfor kun være *deler* av en video som behøver synstolkning.

For staten er løpende (årlige) kostnader til synstolkning estimert til 19 mill. kroner. For kommuner og fylkeskommuner er løpende (årlige) kostnader til synstolkning estimert til 13,1 mill. kroner.

Kostnadsestimatene for gjennomføring av direktivet er gjort for hele offentlig sektor. Et gjennomsnitt for årlig antall timer publisert video i hhv. statlig og kommunal sektor er lagt til grunn for kostnadsvurderingene. Analyseperioden er 40 år. Det er ikke gjort egne undersøkelser knyttet til innføring av krav til synstolkning av videoinnhold i UH-sektoren. Sektoren er inkludert i det alminnelige tallgrunnlaget.

UH-sektoren publiserer mye videoinnhold på sine nettsteder, deriblant ulike former for undervisningsvideoer. Det er derfor behov for nærmere utredning av hvordan direktivet best kan gjennomføres i denne sektoren. Regjeringen vil framskaffe et kunnskapsgrunnlag om dette for å sørge for en god innføring av direktivet, og for å utvikle treffsikre tiltak rettet mot sektoren.

Tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjon

Direktivet krever jevnlig revisjon av tilgjengelighetserklæringen. De løpende (årlige) kostnadene er kostnader forbundet med utfylling/oppdatering av tilgjengelighetserklæring og tilbakemeldingsfunksjonalitet, herunder behandling av henvendelser fra brukere.

Digdir vil utvikle en standardisert løsning for tilgjengelighetserklæring med tilbakemeldingsfunksjon, som offentlige virksomheter skal bruke. Dette sparer utviklingskostnader samlet sett, men virksomhetene må selv fylle erklæringen med innhold. I rapport VA 2019/06 ble det ikke spesifisert løpende kostnader for tilgjengelighetserklæring.

Den standardiserte løsningen skal gjøre det lettere for virksomhetene å etterleve kravet om tilgjengelighetserklæring. Det vil imidlertid kreves et stykke arbeid ved førstegangsetablering av erklæringen i den enkelte virksomhet, herunder gjennomgang av nettløsningene for å kunne fylle inn erklæringen. I rapport VA 2020/06 brukes Digdirs estimater for kostnadene ved første gangs innfylling og senere revideringer, henholdsvis 4000 og 3000 kroner per virksomhet. Denne kostnaden vil påløpe for totalt 7 819 virksomheter.

Den løpende oppdateringen av tilgjengelighetserklæringen for nettsider og mobilapplikasjoner vil utføres av forvalter av sentralsystemet. I analy-

sen er dette én enhet per kommune og fylkeskommune og alle virksomheter på nivå 1 i statsforvaltningen (se rapport VA 2020/06 punkt 2.2.3 for en nærmere redegjørelse).

For årlig revisjon av tilgjengelighetserklæringer er det lagt til grunn en samlet kostnad i kommunal og regional sektor på 2,2 mill. kroner. Halvparten av disse kostandene vil tilfalle opplæringssektoren, se rapport VA 2020/06 tabell 3.2, side 23. For staten er kostnadene beregnet til 0,9 mill. kroner.

Utviklingen av den sentrale løsningen for tilgjengelighetserklæringer er beregnet som en engangskostnad på 4,2 mill. kroner, se rapport VA 2020/06 side 14 og kapittel 17.4.5.

Videre er det beregnet en engangskostnad på 3 mill. kroner til utvikling av veiledningsmateriell og informasjon fra Digdir.

17.4.2.3 Oppsummering kostnader og budsjettmessig håndtering

For staten utgjør de totale engangskostnadene 39 mill. kroner. Dette omfatter kostnader ved nye intranett og ekstranett, kostnader ved 12 nye krav, sentral løsning for tilbakemeldingsfunksjon og opplæring av ansatte. De totale løpende (årlige) kostandene for staten er estimert til 19,9 mill. kroner. Av disse utgjør 0,9 mill. kroner til oppdatering av tilgjengelighetserklæringen og 19 mill. kroner til synstolkning av video.

Statens kostnader dekkes innenfor gjeldende rammer. Digdir vil imidlertid få særlige utgifter knyttet til nytt regelverk, herunder utvikling av sentral løsning, veiledning og tilsyn. Kostnadene behandles i kapittel 17.4.5.

For kommuner og fylkeskommuner utgjør engangskostnadene totalt 85,3 mill. kroner. Dette omfatter kostnader ved nye intranett og ekstranett, kostnader ved 12 nye krav og opplæring av ansatte, herunder opplæring i synstolkning.

De totale løpende (årlige) kostnadene for kommuner og fylkeskommuner er estimert til 15,3 mill. kroner. Av disse er 13,1 mill. kroner knyttet til synstolkning, mens 2,2 mill. kroner gjelder oppdatering av tilgjengelighetserklæringen.

Departementet legger opp til at regelverksendringene skal tre i kraft 1. jan. 2022. Fra ikrafttredelsen (1. januar 2022) vil pliktsubjektene få 1 år på å etterleve kravene, dvs. at kravene skal etterleves fra 1. januar 2023. *Engangskostnadene/omleggingskostnadene* vil derfor inntreffe i 2022. De løpende kostnadene vil i hovedsak inntreffe fra og med 2023.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Kravet om å publisere synstolket video vil *tidligst* måtte etterleves av virksomheter i offentlig sektor fra 1. januar 2023, ref. planlagt ikrafttredelse se omtale i kap. 16.5.

Regjeringen kommer tilbake til spørsmål om kompensasjon til kommunesektoren i statsbudsjettene for 2022 og 2023.

17.4.3 Økonomiske konsekvenser for Digdir

Tilsynet for universell utforming av ikt ved Digdir driver tilsyn med gjeldende regler for universell utforming av IKT. Tilsynet har per i dag 14 stillinger til å håndheve regelverket.

Departementet foreslår at Tilsyn for universell utforming av ikt ved Digdir skal ha oppgaver knyttet til kontroll og rapportering av nettsteder og mobilapplikasjoner. Tilsynet må utvide sin kjernevirksomhet for kontroll, veiledning, områdeovervåkning og regelverksutvikling.

EU-kommisjonen har i gjennomføringsbeslutning (EU 2018/1524) besluttet hvordan, og hvor ofte, kontrollen skulle gjennomføres. Metoden for kontroll, og omfanget av kontrollaktiviteten, er mer omfattende enn det risikobaserte tilsynet og statusmålingene som tilsynsmyndigheten utfører i Norge i dag. Norge skal rapportere til ESA årlig.

Gjennomføringsbeslutningen har blant annet som formål å øke bevisstheten og oppmuntre til læring i medlemsstatene.

Det er i hovedsak kravene i gjennomføringsbeslutningen som gjør det kostnadskrevende å føre kontroll med etterlevelsen av kravene. Gjennomføringsbeslutningene for utforming av tilgjengelighetserklæringen (EU 2018/1523), og for etablering av metode for kontroll og rapportering (EU 2018/1524), ble vedtatt 11. oktober 2018. Kravene som følger av gjennomføringsbeslutningene ble ikke omfattet av Vista sin samfunnsøkonomiske analyse VA 2018/01 (januar 2018).

Tilsynet har gjort et foreløpig ressursanslag (2018) for hvilke konsekvenser nasjonal gjennomføring av direktivet, og gjennomføringsbeslutningene, vil ha for dem knyttet til direktivets krav til kontroll og rapportering. Ressursanslaget er basert på dagens metoder, der kontroller gjennomføres manuelt.

Ved årlig dybdekontroll, forenklet kontroll og rapportering til ESA, viser anslaget at det er behov for cirka 7,6 årsverk i tilsynet. Dette er i tillegg til årsverkene tilsynet per i dag bruker til tilsyn og områdeovervåkning i offentlig sektor. Videre er det behov for ressurser til informasjonsarbeid og veiledning estimert til 1 årsverk, og behandling av klagesaker tilsvarende 0,5 årsverk.

Utvidelse av oppgaver og økt antall ansatte medfører også et noe større behov for ressurser til ledelse og administrasjon, tilsvarende 1 årsverk. Totalt tilsvarende dette 10,1 årsverk.

Tilsynet gir Diskrimineringsnemnda IKT-faglige uttalelser, og vil ha behov for økte midler dersom antall henvendelser til nemnda øker, se kapittel 17.4.6.

Digdir har planlagt prosjektet *Et datadrevet digitalt tilsyn*, som skal vare fra 2021 til 2023. Prosjektet vil sette tilsynet i stand til å håndheve både eksisterende regelverk og de nye kravene som følger av direktivet, på en formåls- og kostnadseffektiv måte. Prosjektet inkluderer utvikling av en sentral digital løsning for utfylling av tilgjengelighetserklæring, som departementet legger til grunn at virksomhetene skal benytte (obligatorisk). Tilsynet har estimert at offentlige virksomheter kan spare 252 mill. kroner ved å bruke denne løsningen.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har innenfor sine rammer avsatt 9,5 mill. kroner til prosjektet for 2021, 9,5 mill. kroner for 2022 og 9,5 mill. kroner for 2023-budsjettet. Midlene skal fordeles på teknologi, saksbehandling, dataforvaltning og analyse.

Et datadrevet digitalt tilsyn forutsetter investeringer i teknologi og prosessforbedring samt bemanning. Formålet er håndheving og oppfølging av WAD i offentlig sektor, samtidig som det eksisterende norske regelverket for nettsider, applikasjoner og selvbetjeningsautomater skal håndheves i privat sektor og for lag og organisasjoner. Med denne satsingen på et datadrevet digitalt tilsyn, vil ressursbehovet for nye årsverk i direktoratet ved gjennomføring av WAD være litt lavere, totalt 9,1 årsverk.

17.4.4 Konsekvenser for Diskrimineringsnemnda

Diskrimineringsnemnda behandler i dag klager over brudd på bestemmelsen om universell utforming av IKT, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 17. Diskrimineringsnemnda har også myndighet til å håndheve bestemmelsen om plikten for å fremme universell utforming av IKT (aktivitetsplikten), jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 19, jf. diskrimineringsombudsloven § 7. Departementet foreslår ingen endringer på dette punkt.

Dette lovforslaget innebærer at Diskrimineringsnemnda fremdeles skal behandle klager om eventuelle brudd på plikten til universell utforming av IKT etter den foreslåtte likestillings- og

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

diskrimineringsloven § 18, jf. revidert § 7 i diskrimineringsombudsloven.

Lovforslaget er basert på direktivets krav om at nærmere bestemte virksomheter skal utarbeide en tilgjengelighetserklæring, med tilhørende tilbakemeldingsfunksjon og effektiv klage-/håndhevingsprosedyre. Etter forslaget skal det således lovfestes en plikt for de berørte virksomhetene til å utarbeide en tilgjengelighetserklæring (en redegjørelsesplikt), jf. forslag til ny § 19a første ledd andre punktum og andre ledd. Departementet foreslår at Diskrimineringsnemnda skal håndheve aktivitets- og redegjørelsesplikten knyttet til universell utforming av IKT som foreslås regulert i likestillings- og diskrimineringsloven § 19 a.

Departementet har vurdert administrative og økonomiske konsekvenser av den nye oppgaven som Diskrimineringsnemnda eventuelt vil få. Som bakgrunn for kostnadsestimatene ligger følgende informasjon:

- det antas at en saksbehandler behandler 2–4 saker i måneden, dvs. 24–48 saker per år,
- de totale kostnadene for et gjennomsnittlig årsverk, inkl. arbeidsgiveravgift og andre kostnader, er om lag 800 000 kroner,
- for å behandle 10 nye saker vil det være behov for et cirka ett ekstra nemndsmøte i året. Det vil ikke være behov for å øke antall avdelinger i nemnda.

De foreslåtte endringene vil innebære at Diskrimineringsnemnda får nye oppgaver. Diskrimineringsnemnda har for 2020 et årlig budsjett på om lag 22,2 mill. kroner. Det er etter departementets vurdering usikkert hvor stor økning i saker de foreslåtte endringene vil medføre for Diskrimineringsnemnda.

Ressursmessig vil endringene medføre behov for økt saksbehandlingskapasitet i sekretariatet for Diskrimineringsnemnda og behov for å

avholde flere nemndsmøter som innebærer utgifter til møtegodtgjørelse for nemndsmedlemmer, reiseutgifter og møtekostnader.

Departementet vurderer at forslaget trolig vil medføre en økning i et antall klagesaker i intervallet 1–20. Klagesakene som Diskrimineringsnemnda skal behandle vil først klargjøres av saksbehandlere i sekretariatet for Diskrimineringsnemnda. Videre behandles sakene i nemndsmøter.

En økning på 1 –10 saker:

- det vil være behov for om lag 1/4–1/2 årsverk i sekretariatet
- et ekstra nemndsmøte i året for å behandle sakene
- merkostnader i størrelsesorden 250 000–450 000 kroner
- en kostnadsøkning i det nederste siktet på dette nivået kan man argumentere for at Diskrimineringsnemnda burde kunne håndtere innenfor dagens rammer

En økning på 10–20 saker:

- det vil være behov for om lag 1/2–1 årsverk i sekretariatet
- to ekstra nemndsmøter i året for å behandle sakene
- en merkostnader i størrelsesorden 450 000–900 000 kroner.

Departementet vil følge utviklingen i antall saker som følge av WAD-direktivet nøye og vil ved behov vurdere å justere Diskrimineringsnemndas budsjett.

Departementet foreslår at Digdir skal foreta oppgavene knyttet til kontroll og rapportering av nettsteder og mobilapplikasjoner. Digdir har gjennomført et eget ressursestimert for Digdirs ressursbehov knyttet til dette. Det ble tatt høyde for omdisponering av eksisterende ressurser.

18 Merknader til de enkelte lovbestemmelsene

18.1 Merknader til endringer i diskrimineringsombudsloven

Til § 7 Nemndas ansvarsområde

Diskrimineringsnemnda har myndighet til å håndheve bestemmelsene i likestillings- og diskrimineringsloven, med de unntakene som følger av diskrimineringsombudsloven § 7.

Etter gjeldende rett skal nemnda ikke håndheve bestemmelsen om universell utforming av IKT i § 18. Begrunnelsen for dette er at likestillings- og diskrimineringsloven §§ 17 og 18 er koblet sammen. Klager over brudd på plikten til å sørge for universell utforming av IKT behandles av nemnda som et spørsmål om brudd på bestemmelsen om universell utforming i § 17. Nemnda har etter gjeldende rett myndighet til å håndheve § 17.

Når bestemmelsene §§ 17 og 18 i likestillings- og diskrimineringsloven nå skilles, innebærer det at unntaket i diskrimineringsombudsloven § 7 første ledd bokstav (a) om nemndas ansvarsområde oppheves. På denne måten blir nemndas myndighet til å behandle klager over manglende oppfyllelse av plikten til universell utforming av IKT videreført og presisert. I tillegg til at nemnda skal håndheve bestemmelsen om universell utforming av IKT etter § 18, skal nemnda også håndheve den nye paragrafen om aktivitets- og redegjøringsplikt for universell utforming av IKT, jf. § 19a. Nemnda følger reglene i diskrimineringsombudsloven med forskrift ved sin klagebehandling.

Det er i dag inngått en samarbeidsavtale mellom Digdir og nemnda som tydeliggjør oppgavefordelingen og håndteringen av saker knyttet til universell utforming av IKT. Ifølge avtalen skal Tilsynet for universell utforming av ikt, på forespørsel, gi en skriftlig IKT-faglig uttalelse i forbindelse med klagesaker som behandles i nemnda.

18.2 Merknader til endringer i likestillings- og diskrimineringsloven

Til § 17 Universell utforming

Likestillings- og diskrimineringslovens systematikk bygger på at §§ 17 og 18 henger sammen. Denne koblingen er ikke hensiktsmessig å videreføre. Gjennomføring av direktivet krever endringer i begrepsbruken når det gjelder kravene om universell utforming av IKT. Forslaget innebærer at § 18 gjøres til en selvstendig bestemmelse, som ikke utledes av den generelle bestemmelsen om universell utforming i § 17. Det foreslås ingen materielle endringer i § 17 utover dette.

Bestemmelsens *første ledd* er en videreføring av gjeldende rett. Bestemmelsens *andre ledd* endres slik at henvisningen til informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) fjernes. Bestemmelsens *tredje, fjerde og femte ledd* viderefører gjeldende rettstilstand.

Til § 18 Universell utforming av IKT

Bestemmelsens *første ledd* stadfester en plikt for offentlige og private virksomheter til å sikre universell utforming av løsninger for IKT. Plikten gjelder i dag for IKT-løsninger som underbygger virksomhetens alminnelige funksjoner og som er hovedløsninger rettet mot eller stilt til rådighet for allmennheten. Direktivets krav medfører at vilkåret som tilsier at løsninger må være rettet mot eller stilt til rådighet for allmennheten må endres.

Det følger av direktivets artikkel 1(1) at tilgjengelighetskravene er ment for å gjøre nettsteder og mobilapplikasjoner mer tilgjengelige for brukere («accessible for users»). Brukerbegrepet dekker, i tillegg til generelt publikum (allmennheten), også avgrensede grupper som ansatte i arbeidslivet.

Forslaget til bestemmelsens *første ledd, første punktum* stadfester tilsvarende at plikten gjelder for IKT-løsninger som er rettet mot eller stilt til rådighet for «bruker». Som nevnt, skal ny § 18 være en selvstendig bestemmelse, som ikke utle-

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

des av § 17. Bestemmelsens *første ledd første punktum* inneholder også en definisjon av universell utforming. Definisjonen er tilsvarende den som følger av lovens § 17 med unntak av at begrepet «fysiske forhold» ikke er inkludert.

Det er ikke gitt en definisjon av «fysiske forhold» i likestillings- og diskrimineringsloven, men det betyr imidlertid ikke at de tekniske kravene til universell utforming av IKT-løsninger ikke vil kunne omfatte krav som kan betraktes å gjelde fysiske forhold/omgivelser, som for eksempel krav om plassering av automater som baserer seg på nærmere angitte standarder regulert i forskriften. Standardene inntatt i forskriften, eventuelt tilsvarende standarder som det refereres til, setter krav til fysiske forhold knyttet til automater. Eksempler er krav til skilting, tilkomst, betjeningsområde og betjeningshøyde.

Virkeområdet etter gjeldende rett i § 18 er avgrenset mot arbeidslivet generelt, ettersom IKT-løsninger rettet mot virksomhetens ansatte ikke anses å være rettet mot allmennheten. Gjennom begrepsendringen åpnes det for å kunne stille krav til universell utforming av IKT-løsninger i arbeidslivet, og eventuelle krav til IKT-løsninger i arbeidslivet kan reguleres nærmere i forskrift.

Begrepsendringen er ikke ment å medføre andre endringer i bestemmelsens virkeområde, eller påvirke kravene som stilles til universell utforming av automater. Det vil kun være IKT-løsninger i arbeidslivet, som eksplisitt omfattes av forskrift, det stilles krav til.

Endringen i paragraf 18 første ledd innebærer med andre ord ikke at alle IKT-løsninger i arbeidslivet skal være universelt utformet. Den nærmere grensedragningen gjøres i forskrift.

Bestemmelsens *første ledd annet punktum* stadfester at IKT-løsningene skal være universelt utformet fra det tidspunktet som er fastsatt i § 41.

Bestemmelsens *annet ledd* inneholder en definisjon av IKT.

Bestemmelsens *tredje ledd* stadfester at det på nærmere angitte vilkår kan gjøres unntak fra kravene om universell utforming av IKT dersom kravene medfører en «uforholdsmessig stor byrde». Begrepet «uforholdsmessig stor byrde» er en gjennomføring av direktivets artikkel 5.

Departementet understreker at adgangen til å gjøre unntak på bakgrunn av at kravene medfører en uforholdsmessig stor byrde, er snever. Terskelen for å ikke etterleve kravene skal ligge høyt og skal være godt begrunnet av virksomheten i tilgjengelighetserklæringen.

Teknologi for IKT-løsninger utvikler seg svært raskt, og det kommer stadig nye løsninger på markedet. Det kan bl.a. medføre at nye løsninger fort synker i pris, og det forventes derfor at virksomhetene omstiller seg og tar hensyn til denne utviklingen.

Dersom innhold er unntatt etter en forholdsmessighetsvurdering skal dette fremgå av tilgjengelighetserklæringen. Momenter for vurderingen av om det foreligger en uforholdsmessig stor byrde fremgår av ny § 18 tredje ledd. Momentene i § 18 tredje ledd er en gjennomføring av direktivets artikkel 5(2) bokstav (a) og (b).

Forholdsmessighetsvurderingen i tilgjengelighetserklæringen skal gjøres i tråd med denne bestemmelsen.

Momentene i § 18 tredje ledd og momentene som fremgår av dispensasjonsbestemmelsen i forskriften er ikke identiske, og verken lovens eller forskriftens oppregning av momenter er uttømmende. I praksis kan hensynene som fremgår av forskriftens dispensasjonsbestemmelse være relevante for virksomhetene i vurderingen av uforholdsmessig stor byrde, og motsatt, ved vurderingen av om det skal gis dispensasjon, kan momentene i § 18 tredje ledd tas i betraktning.

Terskelen for å gjøre unntak fra kravene i tilgjengelighetserklæringen i forbindelse med forholdsmessighetsvurderingen, skal praktiseres tilsvarende som dispensasjonsadgangen.

Digdir kan i kraft av sin generelle tilsynsmydighet føre tilsyn med virksomhetenes forholdsmessighetsvurdering, som skal være redegjort for i tilgjengelighetserklæringen, jf. §§ 36 og 19a. Klageorganet (Diskrimineringsnemnda) vil kunne overprøve virksomhetens vurdering av om det er adgang til å gjøre unntak eller ikke.

Private virksomheter pålegges ikke en plikt til å utarbeide en tilgjengelighetserklæring, og de vil eventuelt måtte søke om dispensasjon i henhold til forskriften.

Bestemmelsen *fjerde ledd* gir uttrykk for sektoransvarsprinsippet, se Prop. 81 L (2016–2017) kapittel 22.2.2.8. Dette er en videreføring av gjeldende rett. Plikten etter denne paragrafen anses som oppfylt dersom virksomheten oppfylder krav til universell utforming i lov eller forskrift. Dette innebærer at håndhevingsorganet (Diskrimineringsnemnda) skal legge de sektorspesifikke reglene om universell utforming til grunn ved vurderingen av om plikten etter § 18 er oppfylt. Det skal med andre ord ikke pålegges ytterligere krav i medhold av § 18.

Det er inntatt en generell forskriftshjemmel i bestemmelsen *femte ledd*. Direktivets mer detal-

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

jerte krav skal gjennomføres ved endringer i forskriftens bestemmelser.

Til § 19 Aktivitetsplikt for universell utforming

Virkeområdet til § 19 endres slik at bestemmelsen avgrenses til å gjelde andre forhold enn IKT. Det foreslås ingen materielle endringer i bestemmelsen utover dette. Overskriften til paragrafen endres slik at den gjenspeiler denne endringen, jf. også § 19a.

Til § 19 a Aktivitets- og redegjørelsesplikt for universell utforming av IKT

Paragraf 19 a er ny og omhandler kun IKT. Aktivitets- og redegjørelsesplikten for universell utforming av IKT reguleres i denne bestemmelsen. Dette gjenspeiler forslaget om å skille plikten til universell utforming av fysiske forhold (§ 17) og plikten til universell utforming av IKT (§ 18).

Bestemmelsens *første ledd* fastslår at offentlige virksomheter, herunder offentligrettslige organer, og private virksomheter er forpliktet til å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme universell utforming av IKT. Denne plikten gjelder for alle virksomhetene som er omfattet av forskriftens krav til universell utforming av IKT. Innholdet i første ledd tilsvarer dagens § 19 og medfører ingen realitetsendringer. For nærmere redegjørelse for innholdet til plikten vises det til spesialmerknadene til § 19 i Prop. 81 L (2016–2017).

Departementet gjør oppmerksom på at direktivet stiller opp enkelte konkrete aktivitetsplikter for offentlige myndigheter.

Direktivets artikkel 7(4) stadfester at myndighetene skal sørge for å fremme utdanningsprogrammer om universell utforming av IKT for relevante interessenter og personale i offentlig sektor. Formålet er at de kan opprette, administrere og oppdatere universelt utformet innhold på nettsteder og mobilapplikasjoner. Det følger av direktivets artikkel 7(5) at medlemslandene skal treffe nødvendige tiltak for å øke bevissthet om kravene til universell utforming i artikkel 4. Kravene inngår/gjennomføres i aktivitetsplikten som reguleres i § 19a første ledd.

Bestemmelsens *annet ledd første punktum* stadfester en redegjørelsesplikt. Bestemmelsen innebærer en plikt for offentlige virksomheter til å redegjøre for arbeidet med universell utforming av IKT. Redegjørelsesplikten innebærer at pliktsubjektene skal utarbeide en tilgjengelighetserklæring. I tillegg skal de sørge for en tilhørende tilbakemeldingsfunksjon for brukere.

Kravene til tilgjengelighetserklæringen som følger av gjennomføringsbeslutningen vil gjennomføres i forskrift. Redegjørelsesplikten anses oppfylt dersom virksomhetene oppfyller forskriftens krav til tilgjengelighetserklæringen.

Bestemmelsens *tredje ledd* slår fast at Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om innholdet i plikten og om hvordan plikten skal oppfylles.

Til § 36 Håndheving av reglene om universell utforming av IKT

Bestemmelsen i § 36 *første ledd* stadfester at Digitaliseringsdirektoratet (tidligere Direktoratet for forvaltning og ikt) skal føre tilsyn med at kravene i §§ 18 og 19a annet ledd overholdes, jf. § 41 om universell utforming av IKT.

Bestemmelsens *annet ledd* fastslår at Digidir kan gi pålegg om retting til en virksomhet som ikke oppfyller plikten til universell utforming etter §§ 18 og 19a annet ledd, og kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre gjennomføring av pålegget dersom fristen for å etterkomme pålegget er oversittet.

Digidir har ikke myndighet til å behandle klager på diskriminering på grunn av manglende etterlevelse av kravene til universell utforming av IKT.

Digidir fører et risikobasert tilsyn hvor enkelte IKT-løsninger blir vurdert og testet opp mot kravene i forskriften. Dersom det påvises manglende etterlevelse av forskriftens krav, vil tilsynet kunne følge opp dette nærmere etter forskriftens prosessuelle bestemmelse og virkemidler.

Gjeldende § 36 annet ledd siste punktum viser til diskrimineringsombudslovens regler om tvangsmulkt, jf. § 13. Henvisningen til diskrimineringsombudslovens regler anses overflødig og disse foreslås fjernet fra § 36.

Videre er ikke diskrimineringsombudslovens regler tilpasset Digidirs organisatoriske oppbygning. Derimot foreslås det at det inntas en presisering i § 36 annet ledd siste punktum om at en part kan begjære at en beslutning om ileggelse av tvangsmulkt skal prøves på ny av Digidir, med henvisning til de relevante bestemmelsene i forvaltningsloven. Hva som nærmere ligger i dette, er omtalt for nemnda sin del i Prop. 80 L (2016–2017) kapittel 12, spesialmerknader til § 13:

«En part kan kreve at beslutning om ileggelse av tvangsmulkt skal prøves på ny, reglene i forvaltningsloven §§ 28 til 36 vil da gjelde tilsvarende. Nemnda må i disse tilfellene behandle beslutningen om ileggelse av tvangsmulkt på

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

nytt. Bakgrunnen for bestemmelsen er at ilegelse av tvangsmulkt normalt ikke i seg selv utgjør noe enkeltvedtak som er gjenstand for klagerett, og at forvaltningens konstatering av om mulkt skal ilegges er basert på forhold som har inntrådt etter at vedtaket om tvangsmulkt er truffet. «Ileggelse» innebærer at forvaltningen tilkjenner overfor den private parten at mulkten skal betales. Slik ilegelse kan skje gjentatte ganger på grunnlag av ett og samme enkeltvedtak om tvangsmulkt, for eksempel ved at et forbud mot å opptre på en bestemt måte brytes gjentatte ganger. Purring for manglende betaling av et beløp som det allerede er sendt påkrav for, er ikke en ny ilegelse.

Det er «forhold knyttet til ileggelsen» som er gjenstand for den særskilte klageretten. Med dette siktes det til de forholdene forvaltningen må ta stilling til for å konstatere om betingelsene for å ilegge tvangsmulkten er oppfylt. Klageretten gjelder for eksempel ikke spørsmålet om det var hensiktsmessig å treffe vedtak om tvangsmulkt i første omgang. Den særskilte klageretten gjelder heller ikke spørsmålet om det var hjemmel for å treffe vedtak om tvangsmulkt i første omgang.

Reglene i forvaltningsloven kapittel VI (§§ 28 til 36) gjelder tilsvarende ved klage over ilegelse av tvangsmulkt. Det gjelder også § 33 første ledd, som viser til at forvaltningsloven kapittel IV og V gjelder tilsvarende så langt ikke annet følger av § 33.

Beslutning om tvangsmulkt er i henhold til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 første ledd bokstav d tvangsgrunnlag for utlegg, se nærmere vurderingene i Prop.62 L (2015–2016) punkt 31.4.4»

Departementet legger til grunn at de samme føringene vil gjelde for Digdir.

Bestemmelsens *tredje ledd* fastslår at Digdir kan kreve de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre sine oppgaver etter loven, og kreve adgang til IKT-løsninger som nevnt i § 18. Det samme gjelder klageinstansen ved klage over vedtak etter andre ledd. Dette er en videreføring av gjeldende rett.

Tilgangen i § 36 *tredje ledd* omfatter virksomhetens IKT-løsninger, herunder intranett og ekstranett. Forarbeidene til likestillings- og diskrimineringsloven, jf. Prop. 81 L (2016–2017), spesialmerknadene til § 36, gir uttrykk for at det ikke ble ansett som nødvendig å gjøre unntak fra offentlige organers taushetsplikt. Dette ble

begrunnet med at temaet for tilsynet ville være IKT «rettet mot allmennheten.»

Dette lovforslaget innebærer en utvidelse av kravene til å omfatte intranett, dvs. deler av virksomhetens interne nettløsninger rettet mot ansatte. Departementet legger til grunn at virksomhetene plikter å gi Digdir de opplysningene som er nødvendige for at Digdir kan føre tilsyn. Adgangen til å innhente opplysninger skal sikre at tilsynet har tilgang til de opplysningene som er nødvendige for å utføre sine oppgaver, og sikre nødvendig informasjonsutveksling mellom Diskrimineringsnemnda og Digdir i saker der nemnda har behov for en IKT-faglig uttalelse fra tilsynet. Departementet legger til grunn at hjemmelen til å kreve opplysninger ikke omfatter personsensitive opplysninger, jf. at tilsynsvirksomheten omfatter forhold som er «rettet mot allmennheten», jf. Prop. 81 L (2016–2017), spesialmerknadene til § 36. Med andre ord har ikke tilsynet adgang til å innhente opplysninger fra personalmapper. Nærmere omtale av avgrensningen av opplysningsplikten fremgår av kapittel 8.3.3.1.

Departementet gjør samtidig oppmerksom på at hjemmelen til å kreve opplysninger i § 36 må fortolkes dithen at Digdir ikke kan kreve tilgang til opplysninger, for eksempel gjennom oversendelse av kopier av materiale, dersom dette bryter med kildevernet, jf. omtale i kapittel 8.3.3.1.

Bestemmelsens *fjerde ledd* innebærer at søksmål om gyldigheten av vedtak truffet av Digdir eller av klageinstansen fortsatt må reises innen tre måneder etter at underretning om vedtaket er mottatt. Vedtaket kan ikke bringes inn for domstolene uten at klageadgangen er utnyttet og klagen er avgjort. Søksmål skal likevel i alle tilfelle kunne reises når det er gått seks måneder fra klage første gang ble fremsatt, og det ikke skyldes forsømmelse fra klagerens side at klageinstansens avgjørelse ikke foreligger. Det foreslås ingen materielle endringer i gjeldende rett.

Ansvarsfordelingen mellom Digdir og nemnda er dermed slik at Digdir fører tilsyn, mens nemnda behandler individklager.

Paragrafens *femte ledd* fastslår at departementet i forskrift kan fastsette nærmere regler om gjennomføring av tilsyn, utmåling av tvangsmulkt og hvordan vedtak om tvangsmulkt skal gjennomføres.

Til § 36 a Tilsynsorganets plikt til kontroll og rapportering

Departementet foreslår at Digdirs oppgaver knyttet til kontroll og rapportering etter WAD, tas inn

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

som en ny egen bestemmelse, § 36a, i loven. Det vises til omtale i kapittel 14.5. Det fremgår av bestemmelsens *første ledd* at Digdir jevnlig skal måle om offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner overholder kravene til universell utforming. EU-kommisjonen har i gjennomføringsbeslutningen om kontroll og rapportering ((EU) 2018/1524) fastsatt en metode for kontroll. Denne metoden stiller krav til hvor mange IKT-løsninger som skal kontrolleres samt omfattende og detaljerte krav til fremgangsmåten. Nærmere krav til metode for gjennomføring av kontrollen fastsettes i forskrift.

Til § 41 Overgangsregler

Departementet foreslår å endre § 41 *første ledd* slik at det kan gis kortere overgangsfrist i forskrift, og ved utvidelse av forskriften til nye krav. Det vil si at det åpnes for at det kan gis unntak fra den alminnelige 12 måneders overgangsfristen i forskriften.

Overgangsfristens lengde må vurderes i det konkrete tilfellet, og vil blant annet bero på hensynet til forutsigbarhet, rettsikkerhet og behovet for å sette en kortere frist.

Bestemmelsens *annet ledd* lovfester adgangen til å gi dispensasjon fra kravene. Likestillings- og diskrimineringslovens gjeldende § 41 annet ledd viser til at Difi (nå Digdir) kan gi dispensasjon fra fristene dersom det foreligger «særlig tungtveiende grunner».

Vilkåret om «særlig tungtveiende grunner» endres til «uforholdsmessig byrdefullt». Dette for å harmonisere nasjonale bestemmelser med direktivets begrepsbruk. Endringen skal ikke medføre realitetsendringer med hensyn til hva som er terskelen for å innvilge dispensasjon.

«Difi» endres til «Digitaliseringsdirektoratet». Dette er for å harmonisere med navnebyttet fra 1. januar 2020. Endringen medfører ikke realitetsendringer for hvilket myndighetsorgan som er tilsynsmyndighet.

Det vises til omtalen i kapittel 16 om direktivets frister, tidspunkt for ikrafttredelse av de nye reglene og at overgangsperioden før virkighetene skal etterleve kravene, vil fastsettes nærmere i forskrift.

Kulturdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og vedtak om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner i samsvar med et vedlagt forslag.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

A

Forslag

til lov om endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger)

I

I lov 16. juni 2017 nr. 50 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda oppheves

§ 7 første ledd bokstav a. Nåværende første ledd bokstav b til h blir første ledd bokstav a til g.

II

I lov 16. juni 2017 nr. 51 om likestilling og forbud mot diskriminering gjøres følgende endringer:

§ 17 annet ledd skal lyde:

Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene, slik at virksomhetens alminnelige funksjoner kan benyttes av flest mulig, uavhengig av funksjonsnedsettelse.

§ 18 skal lyde:

§ 18 *Universell utforming av IKT*

Offentlige og private virksomheter har plikt til universell utforming av hovedløsninger for informasjon- og kommunikasjonsteknologi (IKT) rettet mot eller stilt til rådighet for brukere, slik at virksomhetens alminnelige funksjoner kan benyttes av flest mulig, uavhengig av funksjonsnedsettelse. IKT-løsningene skal være universelt utformet fra det tidspunktet som er fastsatt i § 41.

Med IKT menes teknologi og systemer av teknologi som brukes til å uttrykke, skape, omdanne, utveksle, lagre, mangfoldiggjøre og publisere informasjon, eller som på annen måte gjør informasjon anvendbar.

Plikten etter første ledd gjelder ikke dersom den medfører en uforholdsmessig stor byrde for virksomheten. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på

a. effekten av å fjerne barrierer for personer med funksjonsnedsettelse

c. kostnadene ved tilretteleggingen

d. virksomhetens størrelse og ressurser.

Plikten etter første ledd anses som oppfylt dersom virksomheten oppfyller krav til universell utforming i annen lov eller forskrift.

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om avgrensning av virkeområdet og innholdet i plikten til universell utforming av IKT-løsninger.

§ 19 overskriften skal lyde:

§ 19 *Aktivitetsplikt for universell utforming*

Ny § 19 a skal lyde:

§ 19 a *Aktivitets- og redegjørelsesplikt for universell utforming av IKT*

Offentlige og private virksomheter skal arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming av IKT innen virksomheten.

Offentlige virksomheter skal redegjøre for arbeidet med universell utforming av IKT.

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om innholdet i redegjørelsesplikten og hvordan plikten skal oppfylles.

§ 36 skal lyde:

§ 36 *Håndheving av reglene om universell utforming av IKT*

Digitaliseringsdirektoratet skal føre tilsyn med at kravene i § 18, jf. § 41 om universell utforming av IKT og 19 a andre ledd om redegjørelsesplikten, overholdes.

Digitaliseringsdirektoratet kan gi pålegg om retting til en virksomhet som ikke oppfyller plikten til universell utforming av IKT etter § 18, redegjørelsesplikten etter 19 a andre ledd og forskrift gitt i medhold av § 18 femte ledd og § 19 a tredje ledd, og kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre gjennomføring av pålegget dersom fristen for å etterkomme pålegget er oversittet. En part kan begjære at en beslutning om ileggelse av tvangsmulkt skal prøves på ny. Forvaltningsloven §§ 28 til 36 gjelder tilsvarende.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Digitaliseringsdirektoratet kan kreve de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre sine oppgaver etter loven, og kreve adgang til IKT-løsninger som nevnt i § 18. Det samme gjelder klageinstansen ved klage over vedtak etter andre ledd.

Søksmål om gyldigheten av vedtak truffet av *Digitaliseringsdirektoratet* eller av klageinstansen må reises innen tre måneder etter at underretning om vedtaket er mottatt. Vedtaket kan ikke bringes inn for domstolene uten at klageadgangen er utnyttet og klagen er avgjort. Søksmål skal likevel i alle tilfelle kunne reises når det er gått seks måneder fra klage første gang ble fremsatt, og det ikke skyldes forsømmelse fra klagerens side at klageinstansens avgjørelse ikke foreligger.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om *gjennomføring av tilsyn*, utmåling av tvangsmulkt, og hvordan vedtak om tvangsmulkt skal gjennomføres.

Ny § 36 a skal lyde:

§ 36 a *Tilsynsorganets plikt til kontroll og rapportering*

Digitaliseringsdirektoratet skal jevnlig måle om offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner overholder kravene til universell utforming.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av kontroll og rapportering til ESA.

§ 41 skal lyde:

§ 41 *Overgangsregler*

Plikten etter § 18 første ledd og redegjørelsesplikten etter § 19 a inntreder tolv måneder etter at forskrift om innholdet i plikten etter § 18 femte ledd har trådt i kraft, eller tolv måneder etter at forskriften gjøres gjeldende for nye pliktsubjekter, *med mindre kortere frister følger av forskriften*. Eksisterende IKT-løsninger skal være universelt utformet fra 1. januar 2021.

Digitaliseringsdirektoratet kan gi dispensasjon fra fristene dersom det vil være uforholdsmessig byrdefullt å overholde dem.

III

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi overgangsregler.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

B

Forslag

til vedtak om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/

2102 (om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner).

Vedlegg 1

Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2016/2102 av 26. oktober 2016 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 114 nr. 1, under henvisning til forslag fra Europakommisjonen,

etter oversending av utkast til regelverksakt til de nasjonale parlamentene, under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité¹, etter samråd med Regionkomiteen, etter den ordinære regelverksprosedyren² og ut fra følgende betraktninger:

- 1) Utviklingen mot et digitalt samfunn gir brukerne nye muligheter for tilgang til informasjon og tjenester. Tilbydere av informasjon og tjenester, for eksempel offentlige organer, er i økende grad avhengige av internett for å produsere, samle inn og tilby et bredt spekter av informasjon og tjenester via nettet som er vesentlige for allmennheten.
- 2) Innenfor rammen av dette direktiv bør tilgjengelighet forstås som prinsipper og teknikker som skal følges ved utforming, bygging, vedlikehold og oppdatering av nettsteder og mobilapplikasjoner for å gjøre dem mer tilgjengelige for brukerne, særlig personer med funksjonsnedsettelse.
- 3) Det raskt voksende markedet for å gjøre digitale produkter og tjenester mer tilgjengelige omfatter en rekke markedsdeltakere, for eksempel de som utvikler nettsteder eller programvareverktøyer for å opprette, administrere og teste nettsider eller mobilapplikasjoner, de som utvikler brukeragenter, som nettlesere og tilhørende kompenserende teknolo-

gier, de som utfører sertifiseringstjenester, og de som tilbyr opplæring.

- 4) Som understreket i Kommisjonens melding av 19. mai 2010 med tittelen «A Digital Agenda for Europe» bør offentlige myndigheter bidra til å fremme markedene for innhold på internett. Offentlige myndigheter kan stimulere innholdsmarkeder ved å gjøre informasjon fra offentlig sektor tilgjengelig på vilkår som sikrer åpenhet, effektivitet og likebehandling. Dette er en viktig kilde til mulig vekst i nyskapende nettbaserte tjenester.
- 5) Flere medlemsstater har truffet tiltak som bygger på internasjonalt etablerte retningslinjer for utforming av tilgjengelige nettsteder, men disse tiltakene er ofte knyttet til ulike versjoner av, eller samsvarsnivåer i, disse retningslinjene, eller de har innført tekniske forskjeller med hensyn til tilgjengelige nettsteder på nasjonalt plan.
- 6) Leverandører av tilgjengelige nettsteder, mobilapplikasjoner og tilhørende programvare og teknologier omfatter mange små og mellomstore bedrifter. Slike leverandører, og særlig små og mellomstore bedrifter, avskrekkes fra å drive forretningsvirksomhet utenfor sine egne nasjonale markeder. På grunn av forskjellene mellom medlemsstatene i spesifikasjonene for, og bestemmelsene om, tilgjengelighet begrenses leverandørenes konkurransevne og vekst av tilleggskostnadene de ville pådra seg ved utvikling og markedsføring av tilgjengelighetsrelaterte produkter og tjenester for nettinnhold på tvers av landegrensene.
- 7) På grunn av begrenset konkurranse opplever kjøpere av nettsteder, mobilapplikasjoner og beslektede produkter og tjenester høye priser på tjenesteyting eller avhengighet av en enkelt leverandør. Leverandører foretrekker ofte varianter av opphavsrettslig beskyttede «standarder», noe som begrenser senere muligheter for samvirkingsevne mellom brukeragenter og tilgang til innholdet på nettsteder og i

¹ EUT C 271 av 19.9.2013, s. 116.

² Europaparlamentets holdning av 26. februar 2014 (ennå ikke offentliggjort i EUT) og Rådets holdning ved første behandling av 18. juli 2016 (ennå ikke offentliggjort i EUT). Europaparlamentets holdning av 25. oktober 2016 (ennå ikke offentliggjort i EUT).

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innleggelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

mobilapplikasjoner i hele Unionen. Fragmentering av nasjonale regler reduserer de potensielle fordelene ved å utveksle erfaringer med nasjonale og internasjonale fagfeller for å tilpasse seg den samfunnsmessige og teknologiske utviklingen.

- 8) Innenfor en harmonisert ramme bør industrien for utforming og utvikling av nettsteder og mobilapplikasjoner møte færre hindringer for å drive virksomhet i det indre marked, samtidig som kostnadene bør reduseres for offentlige organer og andre som kjøper inn produkter og tjenester knyttet til tilgjengeligheten av nettsteder og mobilapplikasjoner.
- 9) Dette direktiv har som mål å sikre at offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner gjøres mer tilgjengelige på grunnlag av felles tilgjengelighetskrav. En tilnærming av nasjonale tiltak på unionsplan på grunnlag av avtalte tilgjengelighetskrav for offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner, er nødvendig for å motvirke fragmenteringen av det indre marked. Dette vil redusere usikkerheten for utviklere og fremme samvirkningsevne. Bruk av teknologinøytrale tilgjengelighetskrav vil ikke hindre, og kan til og med fremme, innovasjon.
- 10) En tilnærming av nasjonale tiltak bør også gjøre det mulig for Unionens offentlige organer og foretak å oppnå økonomiske og sosiale fordeler ved å utvide tilbudet av tjenester på nett eller mobil til å omfatte flere borgere og kunder. Dette bør bedre mulighetene i det indre marked for produkter og tjenester knyttet til tilgjengeligheten av nettsteder og mobilapplikasjoner. Den resulterende markedsveksten bør gjøre det mulig for foretak å bidra til økonomisk vekst og nye arbeidsplasser i Unionen. En styrking av det indre marked bør gjøre det mer attraktivt å investere i Unionen. Offentlige organer vil dra nytte av billigere tilgjengelighetsrelaterede produkter og tjenester for netttinnhold.
- 11) Borgerne vil dra nytte av bedre tilgang til offentlige tjenester via nettsteder og mobilapplikasjoner og vil motta tjenester og informasjon som forenkler dagliglivet og utøvelsen av deres rettigheter i hele Unionen, særlig retten til å ferdes og oppholde seg fritt på Unionens territorium, etableringsadgangen og adgangen til å yte tjenester.
- 12) Ved å henholdsvis ratifisere og inngå De forente nasjoners konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne, vedtatt 13. desember 2006 (heretter kalt «FN-konvensjonen»), har flertallet av medlemsstatene og

Unionen forpliktet seg til å treffe egnede tiltak for å sikre personer med funksjonsnedsettelse tilgang på lik linje med andre til blant annet informasjons- og kommunikasjonsteknologi og -systemer, til å utarbeide, offentliggjøre og kontrollere gjennomføringen av minstestandarder og retningslinjer for tilgjengeligheten av ressurser og tjenester som er åpne eller stilt til rådighet for allmennheten, og til å bedre tilgangen for personer med funksjonsnedsettelse til nye informasjons- og kommunikasjonsteknologier og -systemer, herunder internett, samt til å avstå fra å ta del i handlinger eller praksis som er uforenlig med nevnte konvensjon, og til å sikre at offentlige myndigheter og institusjoner opptrer i samsvar med den. FN-konvensjonen fastsetter også at produkter, miljøer, programmer og tjenester, i den grad det er mulig, bør være utformet slik at de kan brukes av alle, uten behov for tilpasning eller spesialutforming. Slik «universell utforming» bør ikke utelukke hjelpemidler for særskilte grupper av personer med funksjonsnedsettelse dersom det er behov for dette. I henhold til FN-konvensjonen omfatter personer med nedsatt funksjonsevne dem som lider av en langsiktig fysisk, psykisk, intellektuell eller sansemessig funksjonshemming som sammen med andre barrierer kan hindre personene i å delta fullt ut og effektivt i samfunnet på lik linje med andre.

- 13) Kommisjonsmeldingen av 15. november 2010 med tittelen «European Disability Strategy 2010–2020: A Renewed Commitment to a Barrier-Free Europe» bygger på FN-konvensjonen og har som mål å fjerne barrierer som hindrer personer med funksjonsnedsettelse i å delta i samfunnet på lik linje med andre. Den fastsetter tiltak som skal treffes innenfor flere prioriterte områder, herunder tilgjengelighet av informasjons- og kommunikasjonsteknologi og -systemer, og målet er å sikre personer med funksjonsnedsettelse tilgang til varer, tjenester (herunder offentlige tjenester) og hjelpemidler.
- 14) Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1303/2013³ og (EU) nr. 1304/2013⁴ inneholder bestemmelser om tilgjengeligheten av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT). De omhandler imidlertid ikke de særlige forholdene i forbindelse med tilgjengeligheten av nettsteder eller mobilapplikasjoner.
- 15) Horisont 2020, rammeprogrammet for forskning og innovasjon som ble opprettet ved europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

1291/2013⁵, støtter forskning på og utvikling av teknologiske løsninger på problemer med tilgjengelighet.

- 16) I sin melding av 15. desember 2010 med tittelen «The European eGovernment Action Plan 2011–2015 — Harnessing ICT to promote smart, sustainable & innovative Government» oppfordret Kommisjonen til utvikling av elektroniske offentlige tjenester som sikrer inkludering og tilgjengelighet. Dette omfatter tiltak for å redusere kløften i bruk av IKT og fremme bruken av IKT for å unngå ekskludering, noe som vil sikre at alle brukere kan dra størst mulig fordel av mulighetene som tilbys. I sin melding av 19. april 2016 med tittelen «EU eGovernment Action Plan 2016–2020 — Accelerating the digital transformation of government» understreket Kommisjonen viktigheten av inkludering og tilgjengelighet.
- 17) I den digitale dagsorden for Europa ga Kommisjonen uttrykk for at full tilgjengelighet bør være på plass for nettsteder i offentlig sektor innen 2015, noe som gjenspeiler ministererklæringen fra Riga av 11. juni 2006.
- 18) I den digitale dagsorden for Europa la Kommisjonen vekt på at det er nødvendig med samordnede tiltak for å sikre at nytt elektronisk innhold er fullt tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse, for å gi europeiske borgere bedre livskvalitet gjennom for eksempel enklere tilgang til offentlige tjenester og kulturinnhold. Den oppfordret også til å fremme programmerklæringen om digital tilgang for personer med funksjonsnedsettelse.
- 19) Innholdet på nettsteder og i mobilapplikasjoner omfatter både tekstlig og ikke-tekstlig informasjon, nedlastbare dokumenter og skjemaer og toveisinteraksjon, som utfylling av digitale skjemaer og gjennomføring av autenti-

serings-, identifiserings- og betalingsprosesser.

- 20) Tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv bør ikke få anvendelse på innhold som finnes utelukkende på mobilt utstyr, eller på brukeragenter for mobile enheter som er utviklet for lukkede brukergrupper eller for en bestemt bruk innenfor visse miljøer, og som ikke er tilgjengelige for eller brukes av store deler av allmennheten.
- 21) Dette direktiv gjelder med forbehold for europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/24/EU⁶, særlig artikkel 42, og europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/25/EU⁷, særlig artikkel 60, som krever at for alle innkjøp som er beregnet på å skulle brukes av fysiske personer, uansett om det er privatpersoner eller personale hos offentlige oppdragsgivere, skal de tekniske spesifikasjonene, unntatt i behørig begrunnede tilfeller, utarbeides slik at det tas hensyn til tilgjengelighetskriterier for personer med funksjonsnedsettelse eller til universell utforming.
- 22) På grunn av mangelen på automatiserte eller effektive og lett gjennomførbare metoder for å gjøre visse typer offentliggjort innhold tilgjengelig, og for å begrense virkeområdet for dette direktiv til innholdet på nettsteder og i mobilapplikasjoner som faktisk kontrolleres av offentlige organer, fastsetter dette direktiv at enkelte typer innhold på nettsteder eller i mobilapplikasjoner skal unntas midlertidig eller permanent fra direktivets virkeområde. Disse unntakene bør vurderes på nytt ved gjennomgåelsen av dette direktiv i lys av framtidige teknologiske framskritt.
- 23) Retten for personer med funksjonsnedsettelse og eldre til å delta og bli integrert i det sosiale liv og i kulturlivet i Unionen er uløselig knyttet til tilgjengelige audiovisuelle medietjenester. Denne retten kan imidlertid bedre utvikles innenfor rammen av Unionens sektorspesifikke regelverk eller regelverk med fokus på tilgjengelighet, som også gjelder for private fjernsynsselskaper, for å sikre rettferdige konkurransevilkår uten å berøre den samfunnsmessig viktige rollen som audiovisuelle

³ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1303/2013 av 17. desember 2013 om fastsettelse av felles bestemmelser om Det europeiske fond for regionutvikling, Det europeiske sosialfond, Utjevningfondet, Det europeiske fond for utvikling av landområdene og Det europeiske hav- og fiskerifond, og om fastsettelse av alminnelige bestemmelser om Det europeiske fond for regionutvikling, Det europeiske sosialfond, Utjevningfondet og Det europeiske hav- og fiskerifond samt om oppheving av rådsforordning (EF) nr. 1083/2006 (EUT L 347 av 20.12.2013, s. 320).

⁴ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1304/2013 av 17. desember 2013 om Det europeiske sosialfond og om oppheving av rådsforordning (EF) nr. 1081/2006 (EUT L 347 av 20.12.2013, s. 470).

⁵ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1291/2013 av 11. desember 2013 om opprettelse av Horisont 2020-rammeprogrammet for forskning og innovasjon (2014–2020) og om oppheving av beslutning nr. 1982/2006/EF (EUT L 347 av 20.12.2013, s. 104).

⁶ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/24/EU av 26. februar 2014 om offentlige innkjøp og om oppheving av direktiv 2004/18/EF (EUT L 94 av 28.3.2014, s. 65).

⁷ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/25/EU av 26. februar 2014 om innkjøp foretatt av enheter som driver virksomhet innenfor vann- og energiforsyning, transport og posttjenester, og om oppheving av direktiv 2004/17/EF (EUT L 94 av 28.3.2014, s. 243).

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

medietjenester spiller. Dette direktiv bør derfor ikke få anvendelse på nettsidene og mobilapplikasjonene til allmennkringkastere.

- 24) Ingenting i dette direktiv er ment å begrense ytringsfriheten og mediernes frihet og mangfold, som er garantert i Unionen og i medlemsstatene, særlig i henhold til artikkel 11 i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter (heretter kalt «pakten»).
- 25) Visse ikke-statlige organisasjoner, som er frivillige selvstyrende organer opprettet for hovedsakelig ideelle formål, yter tjenester som ikke er vesentlige for allmennheten, for eksempel tjenester som ikke ytes direkte på oppdrag fra statlige, regionale eller lokale myndigheter, eller tjenester som ikke spesifikt oppfyller behovene til personer med funksjonsnedsettelse, og kan omfattes av dette direktivs virkeområde. For å unngå å legge en uforholdsmessig stor byrde på slike ikke-statlige organisasjoner bør dette direktiv ikke få anvendelse på dem.
- 26) Dokumentformater bør forstås som dokumenter som ikke primært er beregnet på bruk på internett, og som inngår i nettsider, for eksempel Adobe Portable Document Format (PDF), Microsoft Office-dokumenter eller tilsvarende dokumenter basert på åpen kildekode.
- 27) Direktesendte tidsbaserte medier som forblir på internett eller publiseres på nytt etter direktesendingen, bør uten unødig forsinkelse fra datoen da de ble sendt for første gang eller publisert på nytt, anses som forhåndsinnspilte tidsbaserte medier, og forsinkelsen bør ikke overskride den tiden som er strengt nødvendig for å gjøre tidsbaserte medier tilgjengelige, idet vesentlig informasjon som berører allmennhetens helse, velferd og sikkerhet prioriteres. Det nødvendige tidsrommet bør i prinsippet være på høyst 14 dager. I begrunnede tilfeller, for eksempel når det er umulig å innhente de relevante tjenestene i tide, kan dette tidsrommet unntaksvis forlenges til den korteste tiden som er nødvendig for å gjøre innholdet tilgjengelig.
- 28) Dette direktiv oppfordrer offentlige organer til å gjøre alt innhold tilgjengelig, men det er ikke ment å begrense innholdet som offentlige organer legger ut på sine nettsteder eller i sine mobilapplikasjoner, til bare tilgjengelig innhold. Når ikke-tilgjengelig innhold legges til, bør offentlige organer, i den grad det er mulig, legge til tilgjengelige alternativer på sine nettsteder eller i sine mobilapplikasjoner.
- 29) Når kart er beregnet på navigasjon og ikke som en geografisk beskrivelse, kan tilgjengelighet være nødvendig for å hjelpe personer som ikke kan bruke visuell informasjon eller komplekse navigasjonsfunksjoner etter hensikten, til for eksempel å finne lokaler eller områder der tjenester tilbys. Det bør derfor tilbys et tilgjengelig alternativ, for eksempel postadresser og nærliggende holdeplasser for kollektivtrafikk eller steds- eller områdenavn, som ofte allerede er tilgjengelige for det offentlige organet i en form som er enkel og leselig for de fleste brukere.
- 30) Integrert innhold, for eksempel integrerte bilder eller integrert video, bør omfattes av dette direktiv. Noen ganger opprettes det imidlertid nettsteder og mobilapplikasjoner der tilleggssinnhold kan innarbeides senere, for eksempel et e-postprogram, en blogg, en artikkel der brukere kan legge inn kommentarer, eller applikasjoner som støtter innhold som brukerne legger til. Andre eksempler kan være en side, for eksempel en portal eller nyhetsside, som består av innhold fra flere bidragsytere, eller nettsteder der innhold fra andre kilder for eksempel dynamiske annonser, løpende settes inn automatisk. Slikt innhold fra tredjeparter, forutsatt at det verken er finansiert eller utarbeidet eller kontrolleres av det berørte offentlige organet, bør utelukkes fra dette direktivs virkeområde. Slikt innhold bør i prinsippet ikke benyttes dersom det hindrer eller reduserer funksjonalitet til den offentlige tjenesten som tilbys av nettstedet eller mobilapplikasjonen. Dersom formålet med innholdet på offentlige organers nettsteder eller mobilapplikasjoner er å holde samråd eller legge til rette for drøftinger i fora, kan ikke dette innholdet anses som innhold fra tredjeparter, og bør derfor være tilgjengelig, bortsett fra innhold som brukere legger til, og som ikke kontrolleres av det berørte offentlige organet.
- 31) Enkelte tilgjengelighetskrav til nettsteder eller mobilapplikasjoner bør fortsatt overholdes med hensyn til metadata knyttet til reproduksjon av gjenstander fra kulturhistoriske samlinger.
- 32) Dette direktiv bør ikke pålegge medlemsstatene å gjøre innholdet fra arkiverte nettsteder eller mobilapplikasjoner om til tilgjengelig innhold dersom det ikke lenger oppdateres eller redigeres, eller dersom det ikke er nødvendig for å gjennomføre administrative prosesser. For dette direktivs formål bør rent teknisk vedlikehold ikke anses som oppdatering eller

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

- redigering av et nettsted eller en mobilapplikasjon.
- 33) Viktige nettbaserte administrative funksjoner knyttet til skole og barnehage bør gjøres tilgjengelige. Dersom dette viktige innholdet formidles på en tilgjengelig måte via et annet nettsted, bør det ikke være nødvendig å gjøre det samme innholdet tilgjengelig også på nettstedet til den berørte institusjonen.
- 34) Medlemsstatene bør kunne utvide anvendelsen av dette direktiv til andre typer nettsteder og mobilapplikasjoner, særlig nettsteder og mobilapplikasjoner på intranett eller ekstranett som ikke omfattes av dette direktiv, og som er utformet for og brukes av et begrenset antall personer på en arbeidsplass eller innenfor utdanning, og for å opprettholde eller innføre tiltak i samsvar med unionsretten som går lenger enn minstekravene til nettsteders og mobilapplikasjoners tilgjengelighet. Medlemsstatene bør også oppmuntres til å utvide anvendelsen av dette direktiv til private foretak som tilbyr ressurser og tjenester som er åpne for eller stilles til rådighet for allmennheten, herunder innenfor helsetjenester, barnepass, sosial integrasjon og sosial trygghet samt i transportsektoren og på områdene elektrisitet, gass, varme, vann, elektronisk kommunikasjon og posttjenester, med særlig oppmerksomhet rettet mot tjenestene nevnt i artikkel 8–13 i direktiv 2014/25/EU.
- 35) Selv om dette direktiv ikke får anvendelse på nettsidene og mobilapplikasjonene til Unions institusjoner, bør disse institusjonene oppmuntres til å oppfylle tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv.
- 36) Tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv er ment å være teknologinøytrale. De beskriver hva som må til for at brukeren skal kunne oppfatte, bruke, tolke og forstå en nettside, en mobilapplikasjon og tilhørende innhold. De fastsetter ikke hvilken teknologi som bør velges for et bestemt nettsted, bestemte nettbaserte opplysninger eller en bestemt mobilapplikasjon. De er derfor ikke til hinder for innovasjon.
- 37) De fire prinsippene for tilgjengelighet er oppfattet, dvs. at informasjon og brukergrensesnittkomponenter skal kunne presenteres slik at brukerne kan oppfatte dem, betjenbarhet, dvs. at brukergrensesnittkomponenter og navigasjon skal kunne betjenes, forståelighet, dvs. at informasjon og betjening av brukergrensesnittet skal være forståelig, og robusthet, dvs. at innholdet skal være robust nok til å kunne tolkes på en pålitelig måte av en lang rekke forskjellige brukeragenter, herunder kompensierende teknologier. Disse prinsippene om tilgjengelighet omsettes til prøvbare suksesskriterier, for eksempel dem som danner grunnlaget for den europeiske standarden EN 301 549 V1.1.2 «Tilgjengelighetskrav som er relevante for offentlig anskaffelse av IKT-produkter og -tjenester i Europa» (2015-04) (heretter kalt «europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04)», ved hjelp av harmoniserte standarder og en felles metode for å kontrollere om innhold på nettsteder og i mobilapplikasjoner er i samsvar med disse prinsippene. Den europeiske standarden ble vedtatt på grunnlag av mandat M/376 gitt av Kommisjonen til de europeiske standardiseringsorganisasjonene. I påvente av at henvisningene til de harmoniserte standardene, eller deler av disse, offentliggjøres i *Den europeiske unions tidende*, bør de relevante punktene i europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) anses som minsteforutsetningen for å omsette disse prinsippene i praksis.
- 38) Dersom tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv ikke får anvendelse, vil kravene om «rimelige tilpasninger» i samsvar med rådsdirektiv 2000/78/EF⁸, FN-konvensjonen og annet relevant regelverk fortsatt gjelde, og slike tilpasninger bør gjøres ved behov, særlig på arbeidsplassen og innenfor utdanning.
- 39) Offentlige organer bør anvende tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv i den utstrekning de ikke medfører en uforholdsmessig stor byrde for dem. Dette betyr at det kan være tilfeller, som skal begrunnes, der det ikke er praktisk mulig for et offentlig organ å gjøre bestemt innhold fullt tilgjengelig. Det offentlige organet bør imidlertid fortsatt gjøre dette innholdet så tilgjengelig som mulig og gjøre annet innhold fullt tilgjengelig. Unntak fra overholdelse av tilgjengelighetskravene på grunn av den uforholdsmessig store byrden de medfører, bør ikke gå lenger enn det som er strengt nødvendig for å begrense denne byrden med hensyn til det berørte innholdet i hvert enkelt tilfelle. Tiltak som vil medføre en uforholdsmessig stor byrde, bør forstås som tiltak som vil påføre et offentlig organ en for stor organisatorisk eller finansiell byrde, eller som vil true organets evne til enten å oppfylle

⁸ Rådsdirektiv 2000/78/EF av 27. november 2000 om fastsettelse av en generell ramme for likebehandling ved ansettelse og i arbeidsforhold (EFT L 303 av 2.12.2000, s. 16).

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

- sitt formål eller å offentliggjøre informasjon som er nødvendig eller relevant for organets oppgaver og tjenester, idet det tas hensyn til sannsynlige fordeler eller ulemper for borgerne, særlig personer med funksjonsnedsettelse. Bare rettmessige grunner bør tas i betraktning ved en vurdering av i hvilken grad tilgjengelighetskravene ikke kan oppfylles fordi de ville medføre en uforholdsmessig byrde. Manglende prioritering, tid eller kunnskap bør ikke anses som berettigede grunner. Det bør heller ikke være noen rettmessige grunner til ikke å anskaffe eller utvikle programvaresystemer for å administrere innhold på nettsteder og mobilapplikasjoner på en tilgjengelig måte, ettersom det finnes tilstrekkelige og anbefalte teknikker for å få disse systemene til å oppfylle tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv.
- 40) Samvirkningsevne med hensyn til tilgjengelighet bør sikre at innholdet er mest mulig kompatibelt med nåværende og framtidige brukere og kompenserende teknologier. Nærmere bestemt bør innholdet på nettsteder og i mobilapplikasjoner gi brukere tilgang til en felles intern koding av naturlig språk, strukturer, forbindelser og sekvenser, samt data om eventuelle integrerte brukergrensesnittkomponenter. Samvirkningsevne er dermed gunstig for brukerne ved at de ved hjelp av sine brukere kan få tilgang til nettsteder og mobilapplikasjoner overalt, og de vil også kunne nyte godt av et større utvalg og lavere priser i hele Unionen. Leverandører og kjøpere av produkter og tjenester knyttet til nettsteder og mobilapplikasjoner bør tilgjengelighet vil også dra nytte av samvirkningsevne.
- 41) Dette direktiv fastsetter tilgjengelighetskrav for offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner. For å legge til rette for at slike nettsteder og mobilapplikasjoner kan oppfylle disse kravene, er det nødvendig å fastsette en formodning om samsvar for berørte nettsteder og mobilapplikasjoner som overholder harmoniserte standarder, eller deler av disse, som er utarbeidet og offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* i samsvar med europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1025/2012⁹, og som har som formål å angi detaljerte spesifikasjoner for disse kravene. I henhold til nevnte forordning bør medlemsstatene og Europaparlamentet kunne gjøre innsigelse mot en harmonisert standard som etter deres oppfatning ikke fullt ut oppfylder tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv.
- 42) De europeiske standardiseringsorganisasjonene har vedtatt europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04), som angir de funksjonelle tilgjengelighetskravene for IKT-produkter og tjenester, herunder netttinnhold, som kan brukes ved offentlig innkjøp eller for å støtte annen politikk og annet regelverk. Formodningen om samsvar med tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv bør bygge på punkt 9, 10 og 11 i europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04). Tekniske spesifikasjoner vedtatt på grunnlag av dette direktiv bør ytterligere spesifisere europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) med hensyn til mobilapplikasjoner.
- 43) De tekniske spesifikasjonene og standardene som utarbeides i forbindelse med tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv, bør dessuten ta hensyn til de konseptuelle og tekniske særtrekkene ved mobile enheter.
- 44) Offentlige organer bør avgi en tilgjengelighetserklæring om hvorvidt nettstedene og mobilapplikasjonene deres oppfylder tilgjengelighetskravene fastsatt ved dette direktiv. Der det er relevant, bør tilgjengelighetserklæringen omfatte hvilke tilgjengelige alternativer som finnes.
- 45) Mobilapplikasjoner kan skaffes fra flere ulike kilder, blant annet private applikasjonsbutikker. Når offentlige organers mobilapplikasjoner lastes ned fra tredjepartskilder, bør det gis tilgjengelighetsinformasjon sammen med den beskrivelsen av mobilapplikasjonen som brukerne får se før de laster den ned. Dette innebærer ikke et krav om at store plattformtilbydere må endre sine distribusjonsordninger for applikasjoner, men pålegger i stedet offentlige organer å sørge for at tilgjengelighetserklæringen blir vist ved hjelp av eksisterende eller framtidig teknologi.
- 46) Det bør innføres en tilbakemeldingsfunksjon, slik at hvem som helst kan underrette det berørte offentlige organet dersom nettstedet eller mobilapplikasjonen ikke oppfylder tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv, og anmode om informasjon som er utelatt. Slike anmodninger om informasjon kan gjelde inn-

⁹ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1025/2012 av 25. oktober 2012 om europeisk standardisering og om endring av rådsdirektiv 89/686/EØF og 93/15/EØF samt europaparlaments- og rådsdirektiv 94/9/EF, 94/25/EF, 95/16/EF, 97/23/EF, 98/34/EF, 2004/22/EF, 2007/23/EF, 2009/23/EF og 2009/105/EF og om oppheving av rådsvedtak 87/95/EØF og europaparlaments- og rådsbeslutning nr. 1673/2006/EF (EUT L 316 av 14.11.2012, s. 12).

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

hold som er utelukket fra dette direktivs virkeområde, eller som på annen måte er unntatt fra plikten til å oppfylle tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv, for eksempel dokumentformater, forhåndsinnspilte tidsbaserte medier eller innholdet på arkiverte nettsteder. Ved å bruke tilbakemeldingsfunksjonen som er knyttet til en håndhevingsprosedyre, bør det være mulig for brukere av offentlige organers nettsteder eller mobilapplikasjoner å anmode om den nødvendige informasjonen, herunder tjenester og dokumenter. Når en rimelig og berettiget anmodning besvares, bør vedkommende offentlige organ framlegge informasjonen på en tilfredsstillende og hensiktsmessig måte innen rimelig tid.

- 47) Medlemsstatene bør treffe nødvendige tiltak for å øke bevisstheten om og fremme opplæringsprogrammer knyttet til nettsteders og mobilapplikasjoners tilgjengelighet for berørte parter, særlig medarbeidere med ansvar for at nettsteder eller mobilapplikasjoner er tilgjengelige. Berørte parter bør rådspørres eller medvirke ved utarbeidingen av innholdet i opplæringen og bevisstgjøringstiltakene knyttet til tilgjengelighet.
- 48) Det er viktig at medlemsstatene, i nært samarbeid med Kommisjonen, fremmer bruk av publiseringsverktøyer som kan sikre bedre gjennomføring av tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv. Slik fremming kan være passiv, for eksempel å offentliggjøre en liste over kompatible publiseringsverktøyer uten noe krav om at disse verktøyene skal brukes, eller aktiv, for eksempel å kreve at det brukes kompatible publiseringsverktøyer eller å finansiere utvikling av slike.
- 49) For å sikre riktig gjennomføring av dette direktiv, særlig av reglene om samsvar med tilgjengelighetskravene, er det av avgjørende betydning at Kommisjonen og medlemsstatene regelmessig rådfører seg med berørte parter. Berørte parter i henhold til dette direktiv bør anses å omfatte organisasjoner som representerer interessene til personer med funksjonsnedsettelse og eldre, partene i arbeidslivet, industrien som driver med utvikling av tilgjengelighetsprogramvare knyttet til nettsteder og mobilapplikasjoner, og sivilsamfunnet.
- 50) Overholdelsen av tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv bør kontrolleres regelmessig. En harmonisert kontrollmetode vil innebære en beskrivelse av framgangsmåten for å kontrollere, på en ensartet måte i alle med-

lemsstater, graden av overholdelse av tilgjengelighetskravene, innhenting av representativ utvalg og kontrollhyppigheten. Medlemsstatene bør rapportere jevnlig om resultatene av kontrollen, og minst én gang om listen over tiltak som er truffet i forbindelse med anvendelsen av dette direktiv.

- 51) Kontrollmetoden som skal fastsettes av Kommisjonen, bør være åpen, overførbar, sammenlignbar og reproducerbar. Kontrollmetoden bør være mest mulig reproducerbar, samtidig som det tas hensyn til at menneskelige faktorer, for eksempel brukertester, kan påvirke reproducerbarheten. For å forbedre sammenlignbarheten av data fra forskjellige medlemsstater bør kontrollmetoden beskrive hvordan resultatene av forskjellige tester må eller kan legges fram. For ikke å ta ressurser fra oppgaven med å gjøre innhold mer tilgjengelig bør kontrollmetoden være enkel å bruke.
- 52) For ikke å hindre innovasjon når det gjelder metoder for måling av nettsteders og mobilapplikasjoner tilgjengelighet, og så lenge det ikke er til hinder for dataenes sammenlignbarhet i hele Unionen, bør medlemsstatene kunne bruke mer avansert kontrollteknologi på grunnlag av kontrollmetoden som skal fastsettes av Kommisjonen.
- 53) For å unngå systematisk bruk av rettergang bør det fastsettes bestemmelser om retten til å innlede en passende og effektiv prosedyre for å sikre at dette direktiv overholdes. Dette berører ikke retten til effektiv klageadgang som fastsatt i artikkel 47 i pakten. Denne prosedyren bør forstås å omfatte retten til å inngi klage til eventuelle eksisterende nasjonale myndigheter med kompetanse til å treffe beslutning om slike klager.
- 54) For å sikre riktig anvendelse av formodningen om samsvar med tilgjengelighetskravene fastsatt i dette direktiv bør myndigheten til å vedta rettsakter i samsvar med artikkel 290 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte delegeres til Kommisjonen når det gjelder endring av dette direktiv ved ajourføring av henvisningene til europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04). Det er særlig viktig at Kommisjonen holder hensiktsmessige samråd under sitt forberedende arbeid, herunder på ekspertnivå, og at slike samråd gjennomføres i samsvar med prinsippene fastsatt i den tverrinstitusjonelle avtalen av 13. april 2016 om bedre regelverksutforming¹⁰. For å sikre lik deltakelse i

¹⁰ EUT L 123 av 12.5.2016, s. 1.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

utarbeidingen av delegerte rettsakter skal Europaparlamentet og Rådet motta alle dokumenter samtidig som medlemsstatenes sakkyndige, og deres sakkyndige skal systematisk ha adgang til møter i Kommisjonens ekspertgrupper som deltar i utarbeiding av delegerte rettsakter.

- 55) For å sikre ensartede vilkår for gjennomføringen av de relevante bestemmelsene i dette direktiv, bør Kommisjonen gis gjennomføringsmyndighet. Undersøkellesprosedyren bør brukes for å fastsette tekniske spesifikasjoner for tilgjengelighetskravene, metoden som medlemsstatene bør bruke for å kontrollere at berørte nettsteder og mobilapplikasjoner oppfyller disse kravene, og ordningene for medlemsstatenes rapportering til Kommisjonen av resultatene av kontrollen. Rådgivningsprosedyren bør brukes ved vedtakelse av gjennomføringsrettsakter som fastsetter en mal for tilgjengelighetserklæringen, som ikke har noen innvirkning på arten og omfanget av forpliktelsene som følger av dette direktiv, men som tjener til å lette anvendelsen av reglene som det fastsetter. Denne myndigheten bør utøves i samsvar med europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 182/2011¹¹.
- 56) Ettersom målet for dette direktiv, som er å opprette et harmonisert marked for tilgjengelighet av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene, fordi det krever harmonisering av ulike regler som er gjeldende i deres respektive rettsordener, men bedre kan nås på unionsplan, kan Unionen treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i artikkel 5 i traktaten om Den europeiske union. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktiv ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå dette målet.

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

Artikkel 1

Formål og virkeområde

1. For å forbedre det indre markedes virkemåte har dette direktiv som formål å tilnærme medlemsstatenes lover og forskrifter om tilgjenge-

lighetskravene til offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner, slik at disse nettstedene og mobilapplikasjonene gjøres mer tilgjengelige for brukerne, særlig for personer med funksjonsnedsettelse.

2. Dette direktiv fastsetter regler med krav til medlemsstatene om å sikre at offentlige organers nettsteder, uavhengig av utstyret som brukes for å få tilgang til dem, og mobilapplikasjoner oppfyller tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4.
3. Dette direktiv får ikke anvendelse på følgende nettsteder og mobilapplikasjoner:
 - a) Nettsteder og mobilapplikasjoner som tilhører allmennkringkastere og deres datterforetak, eller andre organer og deres datterforetak som utfører en allmennkringkastingsoppgave.
 - b) Nettsteder og mobilapplikasjoner som tilhører ikke-statlige organisasjoner som ikke yter tjenester som er vesentlige for allmennheten, eller tjenester som spesifikt oppfyller behovene til eller er ment for personer med funksjonsnedsettelse.
4. Dette direktiv får ikke anvendelse på følgende innhold på nettsteder og mobilapplikasjoner:
 - a) Dokumentformater som er publisert før 23. september 2018, med mindre slikt innhold er nødvendig for aktive administrative prosesser knyttet til oppgavene som utføres av det berørte offentlige organet.
 - b) Forhåndsinnspilte tidsbaserte medier som er publisert før 23. september 2020.
 - c) Direktesendte tidsbaserte medier.
 - d) Nettbaserte kart og karttjenester, så lenge grunnleggende informasjon gis på en tilgjengelig elektronisk måte for kart beregnet på navigasjon.
 - e) Innhold fra tredjeparter som verken er finansiert eller utarbeidet eller kontrolleres av det berørte offentlige organet.
 - f) Reproduksjoner av gjenstander fra kulturhistoriske samlinger som ikke kan gjøres fullt tilgjengelige på grunn av enten
 - i) uforenlighet mellom tilgjengelighetskravene og enten konserveringen av den berørte gjenstanden eller reproduksjonens autenticitet (f.eks. kontrast), eller
 - ii) mangel på automatiserte og kostnadseffektive løsninger som enkelt kunne trekke ut teksten fra manuskripter eller andre gjenstander fra kulturhistoriske samlinger og omforme den til innhold

¹¹ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 182/2011 av 16. februar 2011 om fastsettelse av allmenne regler og prinsipper for medlemsstatenes kontroll med Kommisjonens utøvelse av sin gjennomføringsmyndighet (EUT L 55 av 28.2.2011, s. 13).

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

- som er forenlig med tilgjengelighetskravene.
- g) Innhold på ekstranett og intranett, det vil si nettsteder som er tilgjengelige bare for en begrenset gruppe mennesker og ikke allmennheten som sådan, og som er publisert før 23. september 2019, inntil slike nettsteder gjennomgår en vesentlig endring.
- h) Innhold på nettsteder og i mobilapplikasjoner som kvalifiserer som arkiver, det vil si at de bare har innhold som verken er nødvendig for aktive administrative prosesser eller er oppdatert eller redigert etter 23. september 2019.
5. Medlemsstatene kan unnta fra anvendelsen av dette direktiv nettsteder og mobilapplikasjoner som tilhører skoler eller barnehager, bortsett fra innhold knyttet til viktige nettbaserte administrative funksjoner.
- 5) «harmonisert standard» en harmonisert standard som definert i artikkel 2 nr. 1 bokstav c) i forordning (EU) nr. 1025/2012,
- 6) «tidsbaserte medier» medier av følgende typer: bare lyd, bare video, lyd og video, lyd og/eller video kombinert med interaksjon,
- 7) «gjenstander fra kulturhistoriske samlinger» varer i privat eller offentlig eie av historisk, kunstnerisk, arkeologisk, estetisk, vitenskapelig eller teknisk interesse som inngår i samlinger som forvaltes av kulturinstitusjoner som biblioteker, arkiver og museer,
- 8) «måledata» de kvantifiserte resultatene av kontrollen som utføres for å verifisere at offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner oppfyller tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4. De omfatter både kvantitative opplysninger om utvalget av nettsteder og mobilapplikasjoner som er testet (antall nettsteder og applikasjoner, eventuelt med antall besøkende eller brukere osv.) og kvantitative opplysninger om graden av tilgjengelighet.

Artikkel 2

Minsteharmonisering

Medlemsstatene kan opprettholde eller innføre tiltak i samsvar med unionsretten som går lenger enn minstekravene til nettsteders og mobilapplikasjoners tilgjengelighet fastsatt ved dette direktiv.

Artikkel 3

Definisjoner

I dette direktiv menes med

- 1) «offentlig organ» staten, regionale eller lokale myndigheter, offentligrettslige organer som definert i artikkel 2 nr. 1 punkt 4 i direktiv 2014/24/EU eller sammenslutninger dannet av én eller flere slike myndigheter eller ett eller flere slike offentligrettslige organer, dersom disse sammenslutningene er opprettet for det bestemte formål å imøtekomme allmennhetens behov, men ikke behov av industriell eller forretningsmessig art,
- 2) «mobilapplikasjon» brukerprogramvare utformet og utviklet av, eller på vegne av, offentlige organer for bruk av allmennheten via mobile enheter som smarttelefoner og nettbrett. Det omfatter ikke programvaren som styrer disse enhetene (mobile operativsystemer) eller maskinvaren,
- 3) «standard» en standard som definert i artikkel 2 nr. 1 i forordning (EU) nr. 1025/2012,
- 4) «europeisk standard» en europeisk standard som definert i artikkel 2 nr. 1 bokstav b) i forordning (EU) nr. 1025/2012,

Artikkel 4

Tilgjengelighetskrav for nettsteder og mobilapplikasjoner

Medlemsstatene skal sikre at offentlige organer treffer nødvendige tiltak for å gjøre sine nettsteder og mobilapplikasjoner mer tilgjengelige ved å gjøre dem oppfattbare, betjenbare, forståelige og robuste.

Artikkel 5

Uforholdsmessig stor byrde

1. Medlemsstatene skal sikre at offentlige organer anvender tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4, forutsatt at kravene ikke medfører en uforholdsmessig stor byrde for offentlige organer ved anvendelsen av nevnte artikkel.
2. For å vurdere i hvilken grad overholdelse av tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4 medfører en uforholdsmessig stor byrde, skal medlemsstatene sikre at det berørte offentlige organet tar hensyn til relevante omstendigheter, herunder
 - a) det berørte offentlig organets størrelse, ressurser og art og
 - b) anslått kostnad og nytte for det berørte offentlige organet i forhold til anslått nytte for personer med funksjonsnedsettelse, idet det tas hensyn til hvor ofte og lenge det spesifikke nettstedet eller den spesifikke mobilapplikasjonen er i bruk.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

3. Uten at det berører nr. 1 i denne artikkel, skal det berørte offentlige organet foreta en innledende vurdering av i hvilken grad overholdelse av tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4 medfører en uforholdsmessig stor byrde.
4. Dersom et offentlig organ benytter seg av unntaket fastsatt i nr. 1 i denne artikkel for et bestemt nettsted, eller en bestemt mobilapplikasjon, etter å ha foretatt en vurdering i henhold til nr. 2 i denne artikkel, skal det i tilgjengelighetserklæringen nevnt i artikkel 7 redegjøre for hvilke deler av tilgjengelighetskravene som ikke kan oppfylles, og skal eventuelt tilby tilgjengelige alternativer.

Artikkel 6

Formodning om samsvar med tilgjengelighetskravene

1. Innholdet på nettsteder og i mobilapplikasjoner som er i samsvar med harmoniserte standarder, eller deler av slike som Kommisjonen har offentliggjort henvisninger til i *Den europeiske unions tidende* i samsvar med forordning (EU) nr. 1025/2012, skal formodes å oppfylle de tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4 som omfattes av disse standardene eller deler av dem.
2. Dersom ingen henvisninger til de harmoniserte standardene nevnt i nr. 1 i denne artikkel er offentliggjort, skal innholdet i mobilapplikasjoner som oppfylder de tekniske spesifikasjonene eller deler av disse, formodes å oppfylle de tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4 som omfattes av disse tekniske spesifikasjonene eller deler av dem.
Kommisjonen skal vedta gjennomføringsrettsakter som fastsetter de tekniske spesifikasjonene nevnt i første ledd i dette nummer. Disse tekniske spesifikasjonene skal oppfylle tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4 og skal sikre et tilgjengelighetsnivå som minst tilsvare det som sikres ved europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04).
Gjennomføringsrettsaktene nevnt i annet ledd i dette nummer skal vedtas etter undersøkelsesprosedyren nevnt i artikkel 11 nr. 3. Dersom ingen henvisninger til de harmoniserte standardene nevnt i nr. 1 i denne artikkel er offentliggjort, skal den første slike gjennomføringsrettsakten vedtas innen 23. desember 2018.
3. Dersom ingen henvisninger til de harmoniserte standardene nevnt i nr. 1 i denne artikkel

er offentliggjort, skal innholdet på nettsteder som oppfyller de relevante kravene i europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) eller deler av disse, formodes å oppfylle de tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4 som omfattes av disse relevante kravene eller deler av dem.

Dersom ingen henvisninger til de harmoniserte standardene nevnt i nr. 1 i denne artikkel er offentliggjort, og dersom de tekniske spesifikasjonene nevnt i nr. 2 i denne artikkel mangler, skal innholdet i mobilapplikasjoner som oppfyller de relevante kravene i europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) eller deler av disse, formodes å oppfylle de tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4 som omfattes av disse relevante kravene eller deler av dem.

4. Kommisjonen gis myndighet til å vedta delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 10 for å endre nr. 3 i denne artikkel ved å ajourføre henvisningen til europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04), slik at det henvises til en nyere versjon av denne standarden eller til en europeisk standard som erstatter den, dersom denne versjonen eller standarden oppfyller tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4 og sikrer en grad av tilgjengelighet som minst tilsvare det som sikres av europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04).

Artikkel 7

Ytterligere tiltak

1. Medlemsstatene skal sikre at offentlige organer framlegger og regelmessig ajourfører en detaljert, omfattende og tydelig tilgjengelighetserklæring om hvorvidt deres nettsteder og mobilapplikasjoner oppfyller bestemmelsene i dette direktiv.

For nettsteder skal tilgjengelighetserklæringen framlegges i et tilgjengelig format i samsvar med malen nevnt i nr. 2 og publiseres på det relevante nettstedet.

For mobilapplikasjoner skal tilgjengelighetserklæringen framlegges i et tilgjengelig format i samsvar med malen nevnt i nr. 2 og være tilgjengelig på nettstedet til det offentlige organet som utviklet den berørte mobilapplikasjonen, eller sammen med annen informasjon som er tilgjengelig ved nedlasting av applikasjonen.

Erklæringen skal omfatte følgende:

- a) En redegjørelse om de delene av innholdet som ikke er tilgjengelige, begrunnelsen for

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

den manglende tilgjengeligheten og eventuelle tilgjengelige alternativer som finnes.

- b) En beskrivelse av og en lenke til en tilbakemeldingsfunksjon som gjør at hvem som helst kan underrette det berørte offentlige organet dersom nettstedet eller mobilapplikasjonen ikke oppfyller tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4, og kan anmode om informasjonen som er utelatt i henhold til artikkel 1 nr. 4 og artikkel 5.
- c) En lenke til håndhevingsprosedyren fastsatt i artikkel 9 som kan bli benyttet i tilfelle utilfredsstillende svar på meldingen eller anmodningen.

Medlemsstatene skal sikre at offentlige organer gir et tilfredsstillende svar på meldingen eller anmodningen innen en rimelig frist.

- 2. Kommisjonen skal vedta gjennomføringsrettsakter som fastsetter en mal for tilgjengelighetserklæringen. Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas etter rådgivningsprosedyren nevnt i artikkel 11 nr. 2. Innen 23. desember 2018 skal Kommisjonen vedta den første slike gjennomføringsrettsakten.
- 3. Medlemsstatene skal treffe tiltak for å lette anvendelsen av tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4 på andre typer nettsteder eller mobilapplikasjoner enn dem som er nevnt i artikkel 1 nr. 2, og særlig på nettsteder eller mobilapplikasjoner som omfattes av gjeldende nasjonal lovgivning om tilgjengelighet.
- 4. Medlemsstatene skal fremme og tilrettelegge for opplæringsprogrammer for berørte parter og personale hos offentlige organer om tilgjengeligheten av nettsteder og mobilapplikasjoner, for å lære dem å opprette, administrere og oppdatere tilgjengelig innhold på nettsteder og i mobilapplikasjoner.
- 5. Medlemsstatene skal treffe nødvendige tiltak for å øke bevisstheten om tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4 og deres nytte for brukere og eiere av nettsteder og mobilapplikasjoner, og om muligheten til å gi tilbakemelding dersom kravene i dette direktiv ikke oppfylles, som fastsatt i denne artikkel.
- 6. I forbindelse med kontrollen og rapporteringen nevnt i artikkel 8, skal Kommisjonen tilrettelegge for samarbeid mellom medlemsstatene på unionsplan, og mellom medlemsstatene og berørte parter, for å utveksle beste praksis og gjennomgå kontrollmetoden nevnt i artikkel 8 nr. 2, markedsutviklingen og den teknologiske utviklingen samt framskrittene

innenfor nettsteders og mobilapplikasjoners tilgjengelighet.

Artikkel 8

Kontroll og rapportering

- 1. Medlemsstatene skal på grunnlag av kontrollmetoden nevnt i nr. 2 i denne artikkel jevnlig kontrollere at offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner oppfyller tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4.
- 2. Kommisjonen skal vedta gjennomføringsrettsakter som fastsetter en metode for å kontrollere at nettsteder og mobilapplikasjoner oppfyller tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4. Denne metoden skal være åpen, overførbar, sammenlignbar, reproducerbar og enkel å bruke. Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas etter undersøkelsesprosedyren nevnt i artikkel 11 nr. 3. Innen 23. desember 2018 skal Kommisjonen vedta den første slike gjennomføringsrettsakten.
- 3. Kontrollmetoden nevnt i nr. 2 kan ta hensyn til analyser fra sakkyndige og skal
 - a) omfatte kontrollhyppighet samt utvelging av nettsteder og mobilapplikasjoner som skal kontrolleres,
 - b) for nettsteder omfatte utvelging av nettsider og av innhold på disse sidene,
 - c) for mobilapplikasjoner omfatte innholdet som skal testes, idet det tas hensyn til tidspunktet for den opprinnelige lanseringen av applikasjonen og til etterfølgende funksjonalitetsoppdateringer,
 - d) omfatte en beskrivelse av hva som utgjør tilstrekkelig dokumentasjon av overholdelse eller manglende overholdelse av tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4, eventuelt med direkte henvisning til de relevante beskrivelsene i den harmoniserte standarden eller, dersom en slik ikke finnes, i de tekniske spesifikasjonene nevnt i artikkel 6 nr. 2 eller den europeiske standarden nevnt i artikkel 6 nr. 3,
 - e) i tilfelle det påvises mangler, omfatte en ordning for framlegging av data og informasjon om overholdelse av tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4 i et format som kan brukes av offentlige organer for å utbedre disse manglene, og
 - f) omfatte hensiktsmessige ordninger, herunder ved behov eksempler og retningslinjer, for automatiske og manuelle tester og anvendelighetstester, i kombinasjon med utvalgsparametrene, på en måte som er for-

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

enlig med kontroll- og rapporteringshyppigheten.

4. Innen 23. desember 2021 og deretter hvert tredje år skal medlemsstatene oversende Kommisjonen en rapport om resultatet av kontrollen, herunder måledataene. Denne rapporten skal utarbeides på grunnlag av rapporteringsordningene omhandlet i nr. 6 i denne artikkel. Rapporten skal også omfatte informasjon om bruk av håndhevingsprosedyren fastsatt i artikkel 9.
5. I forbindelse med tiltakene vedtatt i henhold til artikkel 7 skal den første rapporten også omfatte
 - a) en beskrivelse av ordningene som er innført av medlemsstatene for å rådføre seg med berørte parter om nettsteders og mobilapplikasjoners tilgjengelighet,
 - b) prosedyrer for å offentliggjøre endringer i tilgjengelighetspolitikken for nettsteder og mobilapplikasjoner,
 - c) erfaringer og resultater fra gjennomføringen av reglene om overholdelse av tilgjengelighetskravene fastsatt i artikkel 4 og
 - d) informasjon om opplæring og bevisstgjøringstiltak.

Dersom det er gjort betydelige endringer med tanke på punktene nevnt i første ledd, skal etterfølgende rapporter fra medlemsstatene inneholde informasjon om disse endringene.
6. Innholdet i alle rapportene, som ikke behøver å omfatte en liste over nettsteder, mobilapplikasjoner eller offentlige organer som er undersøkt, skal offentliggjøres i et tilgjengelig format. Kommisjonen skal vedta gjennomføringsrettsakter om fastsettelse av ordninger for medlemsstatenes rapportering til Kommisjonen. Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas etter undersøkelsesprosedyren nevnt i artikkel 11 nr. 3. Innen 23. desember 2018 skal Kommisjonen vedta den første slike gjennomføringsrettsakten.
7. Innen 23. september 2018 skal medlemsstatene underrette Kommisjonen om hvilket organ som er utpekt til å utføre kontroll- og rapporteringsoppgavene.

Artikkel 9

Håndhevingsprosedyre

1. Medlemsstatene skal sørge for at det finnes en egnet og effektiv håndhevingsprosedyre for å sikre at dette direktiv overholdes med hensyn

til kravene fastsatt i artikkel 4 og 5 og artikkel 7 nr. 1. Særlig skal medlemsstatene sikre at det er innført en håndhevingsprosedyre, for eksempel mulighet til å kontakte et ombud, for å sikre effektiv behandling av meldinger eller anmodninger som er mottatt som fastsatt i artikkel 7 nr. 1 bokstav b), og for å gjennomgå vurderingen nevnt i artikkel 5.

2. Medlemsstatene skal innen 23. september 2018 underrette Kommisjonen om hvilket organ som er ansvarlig for håndhevingen av dette direktiv.

Artikkel 10

Utøvelse av delegert myndighet

1. Myndigheten til å vedta delegerte rettsakter gis Kommisjonen med forbehold for vilkårene fastsatt i denne artikkel.
2. Myndigheten til å vedta delegerte rettsakter nevnt i artikkel 6 nr. 4 gis Kommisjonen på ubestemt tid fra 23. juni 2017.
3. Den delegerte myndigheten nevnt i artikkel 6 nr. 4 kan når som helst tilbakekalles av Europaparlamentet eller Rådet. En beslutning om tilbakekalling innebærer at den delegerte myndigheten som angis i beslutningen, opphører å gjelde. Beslutningen får anvendelse dagen etter at den er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*, eller på et senere tidspunkt angitt i beslutningen. Den berører ikke gyldigheten av delegerte rettsakter som allerede er trådt i kraft.
4. Før Kommisjonen vedtar en delegert rettsakt, skal den rådføre seg med sakkyndige utpekt av hver medlemsstat i samsvar med prinsippene fastsatt i den tverrinstitusjonelle avtalen av 13. april 2016 om bedre regelverksutforming.
5. Så snart Kommisjonen vedtar en delegert rettsakt, skal den underrette Europaparlamentet og Rådet samtidig om dette.
6. En delegert rettsakt vedtatt i henhold til artikkel 6 nr. 4 skal tre i kraft bare dersom verken Europaparlamentet eller Rådet har gjort innsigelse innen en frist på to måneder etter at rettsakten ble meddelt Europaparlamentet og Rådet, eller dersom både Europaparlamentet og Rådet innen utløpet av denne fristen har underrettet Kommisjonen om at de ikke vil gjøre innsigelse. På Europaparlamentets eller Rådets initiativ forlenges denne fristen med to måneder.

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Artikkel 11

Komitéprosedyre

1. Kommisjonen skal bistås av en komité. Nevnte komité skal være en komité i henhold til forordning (EU) nr. 182/2011.
2. Når det vises til dette nummer, får artikkel 4 i forordning (EU) nr. 182/2011 anvendelse.
3. Når det vises til dette nummer, får artikkel 5 i forordning (EU) nr. 182/2011 anvendelse.

Artikkel 12

Innarbeiding i nasjonal rett

1. Medlemsstatene skal innen 23. september 2018 sette i kraft de lovene og forskriftene som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal umiddelbart underrette Kommisjonen om dette.
Når disse bestemmelsene vedtas av medlemsstatene, skal de inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.
2. Medlemsstatene skal oversende Kommisjonen teksten til de viktigste internrettslige bestemmelsene som de vedtar på det området dette direktiv omhandler.
3. Medlemsstatene skal anvende disse bestemmelsene som følger:
 - a) For offentlige organers nettsteder som ikke er publisert før 23. september 2018: fra 23. september 2019.
 - b) For offentlige organers nettsteder som ikke omfattes av bokstav a): fra 23. september 2020.

- c) For offentlige organers mobilapplikasjoner: fra 23. juni 2021.

Artikkel 13

Gjennomgåelse

Kommisjonen skal innen 23. juni 2022 gjennomgå anvendelsen av dette direktiv. Denne gjennomgåelsen skal ta hensyn til medlemsstatenes rapporter om resultatet av kontrollen fastsatt i artikkel 8 og bruken av håndhevingsprosedyren fastsatt i artikkel 9. Den skal også omfatte en gjennomgåelse av teknologiske framskritt som vil kunne lette tilgjengeligheten av enkelte typer innhold som er utelukket fra dette direktivs virkeområde. Resultatet av denne gjennomgåelsen skal offentliggjøres i et tilgjengelig format.

Artikkel 14

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft den 20. dagen etter at det er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

Artikkel 15

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Strasbourg 26. oktober 2016.

For Europaparlamentet

For Rådet

M. SCHULZ

I. LESAY

President

Formann

Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner

Vedlegg 2

EØS-komiteens beslutning nr. 59/2021 av 5. februar 2021 om endring av EØS-avtalens vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester)

EØS-KOMITEEN HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, heretter kalt EØS-avtalen, særlig artikkel 98, og ut fra følgende betraktninger:

- 1) Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2016/2102 av 26. oktober 2016 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner¹ skal innlemmes i EØS-avtalen.
- 2) EØS-avtalens vedlegg XI bør derfor endres –

TRUFFET DENNE BESLUTNING:

Artikkel 1

I EØS-avtalens vedlegg XI, etter nr. 5ob (europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/2120), tilføyes følgende:

«5oc. **32016 L 2102**: Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2016/2102 av 26. oktober 2016 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner (EUT L 327 av 2.12.2016, s. 1).

Direktivets bestemmelser skal for denne avtales formål gjelde med følgende tilpasning:

I artikkel 12 nr. 3, når det gjelder EFTA-sta-
tene:

- i) i bokstav a) skal ordene ‘23. september 2018’ forstås som ‘ikrafttredelsesdatoen for EØS-komiteens beslutning nr. 59/2021 av 5. februar 2021’, og ordene ‘23. september 2019’ skal forstås som ‘ett år etter ikrafttredelsesdatoen for

EØS-komiteens beslutning nr. 59/2021 av 5. februar 2021’,

- ii) i bokstav b) skal ordene ‘23. september 2020’ forstås som ‘to år etter ikrafttredelsesdatoen for EØS-komiteens beslutning nr. 59/2021 av 5. februar 2021’,
- iii) i bokstav c) skal ordene ‘23. juni 2021’ forstås som ‘to og et halvt år etter ikrafttredelsesdatoen for EØS-komiteens beslutning nr. 59/2021 av 5. februar 2021’.»

Artikkel 2

Teksten til direktiv (EU) 2016/2102 på islandsk og norsk, som skal kunngjøres i EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*, skal gis gyldighet.

Artikkel 3

Denne beslutning trer i kraft 6. februar 2021, forutsatt at alle meddelelser etter EØS-avtalens artikkel 103 nr. 1 er inngitt².

Artikkel 4

Denne beslutning skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*.

Utferdiget i Brussel 5. februar 2021.

For EØS-komiteen

Clara Ganslandt
Formann

¹ EUT L 327 av 2.12.2016, s. 1.

² Forfatningsrettslige krav angitt.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 04/2021

